

ŠIAULIŲ UNIVERSITETAS
EDUKOLOGIJOS INSTITUTAS

LINA MILEŠKĖ

EDUKOLOGIJOS (specializacija švietimo vadyba) STUDIJŲ PROGRAMA

**BENDROJO UGDYMO MOKYKLŲ REITINGAVIMAS PAGAL
VEIKLOS KOKYBĖS REZULTATUS: MOKYKLOS BENDRUOMENĖS
NARIŲ VERTINIMO ASPEKTAS**

Magistro darbas

Darbo vadovė:
Prof. dr. A. Gumuliauskienė

Darbas originalus.....parašas

Šiauliai
2020

Parengto baigiamojo magistro darbo savarankiškumo patvirtinimas

Patvirtinu, kad įteikiamas baigiamasis magistro darbas "Bendrojo ugdymo mokyklų reitingavimas pagal veiklos kokybės rezultatus: mokyklos bendruomenės narių vertinimo aspektu" yra:

1. Atliktas savarankiškai ir nėra pateiktas kitam kursui šiame ar ankstesniuose semestruose.
2. Nebuvo naudotas kitame universitete / institute Lietuvoje ir užsienyje.
3. Nėra medžiagos iš kitų autorių darbų, jeigu jie nėra nurodyti darbe.
4. Pateiktas visas panaudotos literatūros sąrašas.

.....Lina Milčskė.....

Vardas, pavardė

Parasas

SANTRAUKA

BENDROJO UGDYMO MOKYKLŲ REITINGAVIMAS PAGAL VEIKLOS KOKYBĖS REZULTATUS: BENDRUOMENĖS NARIŲ VERTINIMO ASPEKTAS

Šiuo metu šalies ir pasaulio gyvenimas nuolatos reikalauja veiklos kaitos ir prisitaikymo. Švietimas taip pat turi užtikrinti ir siekti mokslo pažangos, kuris atlieptų kiekvieno žmogaus poreikius įgyti pačias naujausias žinias ir įgūdžius. Švietimo kokybę lemia atskirų švietimo sistemos elementų sąveika bei dermė. Bendrojo ugdymo mokyklų akademiniai pasiekimai, tai tarsi mokyklų veiklos kokybės rezultatas. Jis yra vertinamas reitingavimu, kuris skatina švietimo įstaigas siekti tobulėjimo ir aukštesnių rezultatų.

Tyrimo problema: kaip mokyklos bendruomenės nariai (vadovai, pedagogai, mokiniai, tėvai) vertina bendrojo ugdymo mokyklų reitingavimą pagal jų veiklos kokybės rezultatus.

Tyrimo objektas: bendrojo ugdymo mokyklos bendruomenės narių požiūris į mokyklų reitingavimą pagal jų veiklos kokybės rezultatus. **Tyrimo tikslas:** identifikuoti bendrojo ugdymo mokyklos bendruomenės narių mokyklų reitingavimo vertinimo tendencijas.

Tyrimo uždaviniai:

1. Teoriškai pagrįsti bendrojo ugdymo mokyklų veiklos kokybės vertinimo ir įsivertinimo paskirtį bei reikšmingumą.
2. Atskleisti mokyklų reitingavimo sampratą ir aktualumą.
3. Išryškinti mokyklų reitingavimo praktikos Lietuvoje esminius aspektus.
4. Ištirti mokyklų vadovų, pedagogų, vyresnių klasių mokinių, tėvų požiūrį į bendrojo ugdymo mokyklų reitingavimą.

Tyrimo metodologija ir metodai. Šiame darbe remiamasi socialinio konstruktyvizmo teorijos bei švietimo vadybos ir švietimo kokybės vadybos teoretikų esminėmis nuostatomis apie švietimo kokybę. Buvo taikyti teoriniai, empiriniai ir statistiniai tyrimo metodai.

Tyrimo dalyvavo 205 respondentai iš Šiaulių miesto 2 progimnazijų ir 2 gimnazijų, bei Šiaulių rajono 2 progimnazijų ir 1 gimnazijos. Tyrimui atlikti pasirinktas anketinės apklausos metodas.

Svarbiausios empirinio tyrimo išvados. Atlikus tyrimą paaiškėjo, kad nėra vieningos mokyklos bendruomenės narių nuomonės apie mokyklų reitingavimą bei veiksnius, kurie daro įtaką siekiant aukštesnių ugdymo rezultatų. Reitingavimas yra įvardijamas kaip svarbus kriterijus, tačiau ne esminis, renkantis mokiniams ar tėvams mokyklą.

Daugelis pedagogų bendrojo ugdymo mokyklų reitingavimą vertina kaip naudingą kriterijų, kuris reikalingas visai mokyklos bendruomenei. Tai suteikia informacijos apie mokyklos veiklos kokybės rezultatus, o tai pat iš dalies atspindi ir esamą mokyklų veiklos būklę.

Didžioji dauguma vadovų domisi skelbiamais reitingais ir siekia gerinti mokyklos ugdymo kokybę. Pagal svarbumą jie išskiria pedagogų profesionalumą, kuris yra neatsiejamas veiksnys, siekiant aukštų įvertinimų bei rezultatų šalies mokyklų reitingavime.

Mokinių nuomone, mokykla, kuri yra aukštesnėje reitingų vietoje, gali suteikti mokiniams daugiau galimybių, motyvacijos bei aukštesnių pasiekimų, nes toje mokykloje dirba geriausi pedagogai.

Nedidelė dalis tėvų, renkantis mokyklą, vadovaujasi paskelbtais bendrojo ugdymo mokyklų reitingais, o kita dalis tėvų teigia, kad remiasi draugų ir artimųjų rekomendacijomis.

Iškelta hipotezė pasitvirtino. Bendrojo ugdymo mokyklos bendruomenės nariai skirtingai vertina mokyklų reitingavimą. Didžiausią reikšmę mokyklos veiklos kokybės gerinimui teikia vadovai bei pedagogai, tačiau patį reitingavimą ir jo kriterijus vertina kritiškai. Tėvai ir mokiniai reitingavimu domisi tik iš dalies renkantis ar keičiant bendrojo ugdymo mokyklą.

SUMMARY

GENERAL EDUCATION SCHOOL RANKING ACCORDING TO THE RESULTS OF PERFORMANCE QUALITY: THE ASPECT OF EVALUATION OF SCHOOL COMMUNITY MEMBERS

Today, the life of the country and the world constantly requires changes and adaptation of activities. Education must also ensure and pursue scientific progress that meets the needs of each individual to acquire the most up-to-date knowledge and skills. The quality of education is determined by the interaction and consistency of individual elements of the education system. The academic achievements of general education schools are like a result of the quality of school activities. It is measured by a ranking that encourages educational institutions to strive for improvement and higher outcomes. **Research problem:** how members of the school community (leaders, teachers, pupils, parents) evaluate the ranking of general education schools according to the quality of their activities.

Research object: the attitude of the members of the general education school community to the ranking of schools according to the results of the quality of their activities. **Research aim:** to identify the tendencies of school ranking evaluation of members of the general education school community.

Tasks:

1. To theoretically substantiate the purpose and significance of quality assessment and self-evaluation of general education schools.
2. To reveal the concept and relevance of school ranking.
3. To highlight the essential aspects of school ranking practice in Lithuania.
4. To study the attitude of school principals, pedagogues, senior students, parents to the ranking of general education schools.

Research methodology and methods. Theoretical, empirical, and statistical research methods were applied.

205 respondents from Šiauliai city 2 progymnasiums and 2 gymnasiums, as well as Šiauliai district 2 progymnasiums and 1 gymnasium participated in the research. The method of questionnaire survey was chosen for the research.

The most important empirical conclusions. The study revealed that there is no consensus among members of the school community about school rankings and the factors that influence the achievement of higher educational outcomes. The ranking is identified as an important criterion, but not essential when choosing a school for students or parents.

Many educators see the ranking of general education schools as a useful criterion that is needed by the whole school community. It provides information on the quality of school performance, which also partly reflects the current state of school performance.

The vast majority of managers are interested in published rankings and aim to improve the quality of school education. In terms of importance, they distinguish the professionalism of teachers, which is an integral factor in achieving high grades and results in the ranking of the country's schools.

According to students, a school that ranks higher can provide students with more opportunities, motivation, and higher achievement because the best educators work at that school.

A small proportion of parents follow the published rankings of general education schools when choosing a school, while the rest of the parents state that they follow the recommendations of friends and relatives.

The hypothesis was confirmed. Members of the general education school community have different assessments of school rankings. Heads and educators attach the greatest importance to the improvement of the quality of school activities, but the ranking itself and its criteria are evaluated critically. Parents and students are only interested in ranking when choosing or changing a general education school.

TURINYS

SANTRAUKA	3
SUMMARY	5
LENTELIŲ SĄRAŠAS	9
PAVEIKSLŲ SĄRAŠAS	10
Esminių sąvokų samprata	13
ĮVADAS	14
1. BENDROJO UGDYMO MOKYKLOS VEIKLOS KOKYBĖS VERTINIMO IR ĮSIVERTINIMO PASKIRTIS BEI REIKŠMINGUMAS	19
1.1 Švietimo kokybės samprata	18
1.2 Bendrojo ugdymo mokyklų veiklos kokybės vertinimas ir įsivertinimas.....	21
1.3 Mokymosi pasiekimų reikšmingumas	28
2. BENDROJO UGDYMO MOKYKLŲ REITINGAVIMO TEORINIAI ASPEKTAI	34
2.1 Bendrojo ugdymo mokyklų reitingavimo samprata ir paskirtis.....	34
2.2 Bendrojo ugdymo mokyklų reitingavimo praktika Lietuvoje.....	37
2.3 Bendrojo ugdymo mokyklų reitingavimo metodika	40
3. MOKYKLOS BENDRUOMENĖS NARIŲ MOKYKLŲ REITINGAVIMO PAGAL VEIKLOS KOKYBĖS REZULTATUS VERTINIMO EMPIRINIO TYRIMO REZULTATAI IR JŲ ANALIZĖ	43
3.1 Tyrimo metodologija.....	43
3.2 Tyrimo metodika ir organizavimas	44
3.3 Empirinio tyrimo rezultatų analizė	46
3.3.1 Mokyklos vadovų požiūrio į mokyklų reitingavimą tyrimo duomenys ir jų analizė	46
3.3.2 Pedagogų požiūrio į mokyklų reitingavimą pagal jų veiklos kokybę tyrimo duomenys ir jų analizė.....	55
3.3.3 Vyresniųjų klasių mokinių požiūrio į mokyklų reitingavimą tyrimo duomenys ir analizė	66
3.3.4 Tėvų požiūrio į mokyklų reitingavimą tyrimo duomenys ir analizė.....	76
3.3.5 Mokyklos bendruomenės narių (tėvų, pedagogų, tėvų) lyginamoji analizė	87
IŠVADOS	93
DISKUSIJA	95
REKOMENDACIJOS	97
LITERATŪROS SĄRAŠAS	98
PRIEDAI	102

LENTELIŲ SĄRAŠAS

- 1 lentelė. Kokybės apibrėžimai
- 2 lentelė. Veiklos kokybės lygiai
- 3 lentelė. Tyrime dalyvavusių vadovų demografiniai duomenys
- 4 lentelė. Tyrime dalyvavusių pedagogų demografiniai duomenys
- 5 lentelė. Pedagogų nuomonė apie mokyklų reitingavimą
- 6 lentelė. Tyrime dalyvavusių mokinių demografiniai duomenys
- 7 lentelė. Mokinių nuomonė apie mokyklų reitingavimą
- 8 lentelė. Tyrime dalyvavusių tėvų demografiniai duomenys
- 9 lentelė. Tėvų nuomonė apie mokyklų reitingavimą

PAVEIKSLŲ SĄRAŠAS

- 1 paveikslas. Detalusis formaliojo švietimo kokybės užtikrinimo modelis
- 2 paveikslas. Mokyklos veiklos kokybės vertinimo, įsivertinimo modelis
- 3 paveikslas. Mokyklos pasiekimų ir pažangos modelis
- 4 paveikslas. Bendrojo švietimo vertinimo schema.
- 5 paveikslas. Respondentų nuomonė apie mokyklos veiklos kokybės vertinimo rezultatus (N=7)
- 6 paveikslas. Respondentų nuomonė apie mokyklos veiklos kokybės rezultatų pateikimą (N=7)
- 7 paveikslas. Respondentų vertinimas apie mokyklų reitingavimą pagal veiklos kokybės rezultatus (N=7)
- 8 paveikslas. Respondentų nuomonė apie reitingų įtaka renkantis mokyklą (N=7)
- 9 paveikslas. Respondentų nuomonė apie mokytojų skatinimo raišką (N=7)
- 10 paveikslas. Respondentų nuomonė apie mokinių kontingento įtaką ugdymo kokybei (N=7)
- 11 paveikslas. Respondentų nuomonė apie mokinių mokymosi motyvacijos įtaką ugdymo kokybei (N=7)
- 12 paveikslas. Respondentų nuomonė apie mokyklos materialių išteklių įtaką ugdymo kokybei (N=7)
- 13 paveikslas. Respondentų nuomonė apie specialistų pagalbos įtaką mokinių ugdymo(si) kokybei (N= 7)
- 14 paveikslas. Respondentų nuomonė apie ugdymo turinio įtaką ugdymo(si) kokybei (N=7)
- 15 paveikslas. Respondentų nuomonė apie mokyklos reitingų vietą tarp šalies mokyklų (N=64)
- 16 paveikslas. Respondentų nuomonė, kaip mokyklų reitingai atspindi kokybės būklę (N=64)
- 17 paveikslas. Respondentų nuomonė apie reitingų įtaką mokyklos pasirinkimui (N=64)
- 18 paveikslas. Respondentų nuomonė mokyklos pasirinkimo kriterijai (N=64)
- 19 paveikslas. Respondentų nuomonė, mokykloje dirbančių pedagogų įtaka reitingams (N=64)
- 20 paveikslas. Respondentų nuomonė vaikų paruošimo olimpiadoms įtaka mokyklos pasirinkimui (N=64)

- 21 paveikslas. Respondentų nuomonė, popamokinių veiklų įtaka renkantis mokyklą (N=64)
- 22 paveikslas. Respondentų nuomonė geografinės padėties įtaka mokyklos pasirinkimui (N=64)
- 23 paveikslas. Respondentų nuomonė mokyklos gero vardo įtaka mokyklos pasirinkimui (N=64)
- 24 paveikslas. Respondentų nuomonė apie mokyklos vietą reitingų lentelėje įtaką mokyklos pasirinkimui (N=64)
- 25 paveikslas. Respondentų nuomonė apie mokiniams reitingų svarbumą (N=74)
- 26 paveikslas. Respondentų nuomonė apie mokyklų reitingų įtaką renkantis mokyklą (N=74)
- 27 paveikslas. Respondentų nuomonė apie pedagogų įtaką mokyklos reitingams (N=74)
- 28 paveikslas. Respondentų nuomonė apie mokinių paruošimą olimpiadoms įtaką mokyklos pasirinkimui (N=74)
- 29 paveikslas. Respondentų nuomonė apie popamokinių veiklų įtaką renkantis mokyklą (N=74)
- 30 paveikslas. Respondentų nuomonė apie saugios aplinkos įtaką mokyklos pasirinkimui (N=74)
- 31 paveikslas. Respondentų nuomonė apie geografinės padėties įtaką mokyklos pasirinkimui (N=74)
- 32 paveikslas. Respondentų nuomonė apie susisieikimo įtaką renkantis mokykla (N=74)
- 33 paveikslas. Respondentų nuomonė apie technologijų įtaką renkantis mokyklą (N=74)
- 34 paveikslas. Respondentų nuomonė apie mokyklos gero vardo įtaką mokyklos pasirinkimui (N=74)
- 35 paveikslas. Respondentų nuomonė apie mokyklos reitingų lentelėje vietos įtaką mokyklos pasirinkimui (N=74)
- 36 paveikslas. Respondentų nuomonė apie draugų rekomendacijų įtaką mokyklos pasirinkimui (N=74)
- 37 paveikslas. Respondentų nuomonė apie mokyklų reitingavimą pagal veiklos kokybės rezultatus (N=60)
- 38 paveikslas. Respondentų nuomonė koks domėjimasis reitingais skelbiamais „Reitingų“ žurnale (N=60)

- 39 paveikslas. Respondentų nuomonė, kur yra randama informacija apie veiklos kokybės rezultatus (N=60)
- 40 paveikslas. Respondentų nuomonė apie reitingų reikalingumą (N=60)
- 41 paveikslas. Respondentų nuomonė apie reitingų vietos įtaka renkantis mokyklą (N=60)
- 42 paveikslas. Respondentų nuomonė apie ugdymo kokybės svarbą renkantis mokyklą (N=60)
- 43 paveikslas. Respondentų nuomonė apie draugų rekomendacijų įtaką renkantis mokyklą (N=60)
- 44 paveikslas. Respondentų nuomonė apie mokyklos lokacijos įtaką renkantis mokyklą (N=60)
- 45 paveikslas. Respondentų nuomonė emocinio, psichologinio klimato įtaka pasirenkant mokyklą (N=60)
- 46 paveikslas. Respondentų nuomonė apie saugumo svarbą renkantis mokyklą (N=60)
- 47 paveikslas. Respondentų nuomonė apie aukštų mokinių pasiekimų įtaką renkantis mokyklą (N=60)
- 48 paveikslas. Respondentų nuomonė apie vaikų paruošimą olimpiadoms įtaką renkantis mokyklą (N=60)
- 49 paveikslas. Respondentų nuomonė apie neformalių veiklų pasirinkimo galimybės pasirenkant mokyklą (N=60)
- 50 paveikslas. Respondentų nuomonė apie ugdymo kokybės įtaką renkantis mokyklą (N=205)
- 51 paveikslas. Respondentų nuomonė apie geografinės padėties įtaką renkantis mokyklą (N=205)
- 52 paveikslas. Respondentų nuomonė apie popamokinių veiklų įtaką renkantis mokyklą (N=205)
- 53 paveikslas. Respondentų nuomonė apie mokyklos saugios aplinkos įtaką renkantis mokyklą (205)
- 54 paveikslas. Respondentų nuomonė apie geros emocinės aplinkos įtaką renkantis mokyklą (N=205)
- 55 paveikslas. Respondentų nuomonė apie mokinių paruošimą olimpiadoms įtaką renkantis mokyklą (N=205)

56 paveikslas. Respondentų nuomonė apie mokyklos gero vardo įtaką renkantis mokyklą (N=205)

Esminių sąvokų samprata

Reitingas – (angl. rating) – sociologijoje – asmens, institucijos ar reiškinio kiekybinis įvertinimas, padedantis palyginti vieno objekto vietą kito objekto atžvilgiu (lietuvių žodynas. lt).

Vertinimas - tai įvairių faktų apie mokymąsi rinkimas, mokymosi rezultatų nustatymas arba matavimas (Gage, Berliner, 1994).

Vertintojas – asmuo, nustatyta tvarka atestuotas tam tikrai kvalifikacijos kategorijai (vertintojo, kuruojančio vertintojo ar vadovaujančio vertintojo) ir vykdamas mokyklos išorinį vertinimą (<https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/a6ab3ab2f80311e895b0d54d3db20123>).

Išorinis vertinimas –tai mokykloje vykstančių procesų vertinimas, padedantis koreguoti veiklą. (<http://www.nmva.smm.lt/wp-content/uploads/2014/01/%C5%A0vietimo-kokyb%C4%97-2013-11.pdf>)

Įsivertinimas – procesas, kuriuo metu analizuojami, holistiškai vertinami bei apibendrinami objektyvūs duomenys apie institucijos veiklas, procesus ir pan., derinant ar vertinami objektai, subjektai ir procesai atitinka konkrečius kriterijus bei jų lygmenis (Davidson ir kt, 1988, Mackevičius, 2001; Rupeikienė, 2005) (<http://www.nmva.smm.lt/wp-content/uploads/2018/02/Mokyklos-%C4%AFsivertinime-naudojam%C5%B3-tyrimo-instrument%C5%B3-koncepcija-2009nnn.pdf>).

IVADAS

XXI amžius yra sparčiai besikeičiantis ir prisitaikantis prie technologijų, klimato, ekonomikos ir vertybių pokyčių amžius. Šios kaitos kontekste švietimas atlieka itin svarbų vaidmenį, kuris turi keistis ir prisitaikyti greičiau, nei bet kuri kita sritis.

Pagal LR švietimo įstatymą (2011), švietimas – veikla, kuria siekiama suteikti asmeniui visaverčio savarankiško gyvenimo pagrindus ir padėti jam nuolat tobulinti savo gebėjimus. Švietimas savo paskirtį geriausiai atlieka tada, kai jo raida lenkia bendrąją visuomenės raidą. Tai, kaip asmens, visuomenės ir valstybės ateities kūrimo būdas, grindžiamas žmogaus neprilygstamos vertės, jo pasirinkimo laisvės, dorinės atsakomybės pripažinimu, demokratiniiais santykiais, šalies kultūros tradicijomis. Jis yra prioritetiškai valstybės remiama visuomenės raidos sritis (<https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.395105>).

Lietuvos švietimo sistemai integruojantis į Europos švietimo erdvę, labai svarbi tampa švietimo kokybė. Jos užtikrinimas yra daugelio šalių politinių diskusijų objektas ir prioritetas, nes kokybiškas švietimas suvokiamas kaip visuomenės pagrindas. Lietuvoje švietimo kokybei taip pat yra skiriama daug dėmesio. Lietuvos Respublikos švietimo įstatymu (2011) valstybė įsipareigoja užtikrinti švietimo paslaugų kokybę, o švietimo sistema – siekti geros kokybės rezultatų (https://www.sac.smm.lt/wp-content/uploads/2016/01/bs_Svietimo-kokybe-2013-11.pdf).

Lietuvos švietimas nuolat orientuojasi į skaidrią švietimo kokybės vertinimo sistemą. Kokybei užtikrinti vykdomos šios pagrindinės veiklos: švietimo stebėseną, mokyklų veiklos įsivertinimas ir išorinis vertinimas, mokinių mokymosi pasiekimų vertinimas. Mokyklų išorinis vertinimas ir įsivertinimas grindžiamas nuolatiniu stebėjimu prisideda prie mokyklos veiklos tobulinimo.

NMVA (nacionalinė mokyklų vertinimo agentūra) misija – padėti Švietimo, mokslo ir sporto ministerijai užtikrinti švietimo kokybę, plėtojant švietimo institucijų įsivertinimą ir vertinimą bei įgalinant mokyklų vadovus ir steigėjus priimti kokybiškesnius sprendimus panaudojant turimus ir iš jų gautus duomenis (<http://www.nmva.smm.lt/nmva/apie-mus/>). Mokyklos lygmeniu tai virsta ugdymo kokybės laidavimu (Bitinas B. *Ugdymo filosofija*. Vilnius: Enciklopedija, 2000).

Švietimo kokybę lemia daugelis tarpusavyje susijusių veiksnių: švietimo valdymas ir finansavimas, ugdymo turinys, pedagogų kompetencija, infrastruktūra, organizacijos kultūra. Siekiant gerinti ugdymo, mokymosi kokybę reikalingos ilgalaikės, kryptingos, kompleksinės

(https://www.smm.lt/uploads/lawacts/docs/474_ed0fb2871f3f54cb25ff3145f246ae86.pdf).

Švietimas sudėtingas reiškiny, veikia daug skirtingų žmonių, interesų grupių. Kiekviena interesų grupė – mokiniai, tėvai, mokytojai, švietimo politikai ir švietimo administratoriai – supranta savaip, kas yra geri rezultatai ar gera mokykla. Tačiau dėl vieno visi sutinka, kad individuali kiekvieno vaiko pažanga, atitinkanti jo galias, mokymosi pasiekimai, malonios gyvenimo patirtys mokykloje ir yra visos švietimo sistemos tikslas (pagal Geros mokyklos koncepciją, 2015m.).

Švietimas saugo ir kuria tautos tapatybę, perduoda vertybes, kurios daro žmogaus gyvenimą prasmingą, visuomenės gyvenimą – darnų ir solidų, valstybės – pažangų ir saugų.

Tyrimo aktualumas. Darbo temos pasirinkimą lėmė tai, kad paskutiniu metu nemažai tiek viešojoje erdvėje, tiek mokslinėje literatūroje analizuojama švietimo kokybė, stipriosios ir koreguotinos jos sritys, diskutuojama apie naujus švietimo poreikius, reikmes ir jo vystymo strategijas. Visa tai yra veikiamą konkurencingumo, kuris švietime susijęs su bendrojo ugdymo mokyklų reitingavimu.

Reitingas – (angl.rating) – sociologijoje – asmens, instancijos ar reiškinių kiekybinis įvertinimas, padedantis palyginti vieno objekto vietą kito objekto atžvilgiu (<https://www.lietuviuzodynas.lt/terminai/Reitingas>). Reitingavimas, kaip fenomenas, apibrėžimas kaip asmens, institucijos, reiškinių kiekybinis įvertinimas, padedantis palyginti to paties požymio ar rūšies objektus, nustatyti jų vietą vertinimo skalėje (Tarptautinių žodžių žodynas, 2001). Norint kažką reitinguoti, reikia turėti tam tikrus duomenis, kuriuos būtų galima išreikšti kiekybine forma ir pateikti juos skalėje nuo aukščiausio iki mažiausio. Surinkti duomenys - tai tarsi švietimo valdymo įrankis, kuris liudija apie jau įvykusius procesus, koreguojamas priežastis ar sukeltas pasekmes, apie valdomus ir nevaldomus aspektus. Geriausiai šį poreikį atliepia švietimo tikslų, pasiekto rezultato numatymas ir išvadų formulavimas.

Lietuvoje bendrojo ugdymo mokyklų reitingavimo praktika vyksta daugiau kaip dešimtmetį. Reitingai yra daromi įvairiais pjūviais (vertinami konkrečių mokomųjų dalykų rezultatai, mokinių pasiekimai olimpiadose, įstojusiųjų abiturientų skaičiai į užsienio universitetus, valstybių egzaminų rezultatai ir kt.). Nors pasaulinėje reitingavimo praktikoje egzistuoja gana didelė reitingavimo sistemų ir metodikų įvairovė, visų vertinimo sistemų pagrindinis tikslas yra tas pats – bendrojo ugdymo mokyklų išskyrimas, jas lyginant tarpusavyje pagal tam tikrus parametrus.

Vertinant reitingavimo procesus, kurie vyksta tarp Lietuvos bendrojo ugdymo įstaigų, ištyrimo apimtį mokslinėje literatūroje, būtų galima teigti, kad ši problema nėra pakankamai

analizuota Lietuvos mokslininkų. Reitingavimo procesai bei kokybės matavimo būdai yra daugiau aprašomi ekonominėje ir finansinėje mokslinėje literatūroje, o švietimo srityje detalesnių ir konkretesnių mokslinių tyrimų pasigendama, nors švietimo bendruomenėje diskusijų bendrojo ugdymo mokyklų reitingavimo problematika vis gausėja. Jos tampa labiau aktyvios, paskelbus kiekvienais metais bendrojo ugdymo mokyklų bei aukštųjų mokyklų reitingus.

Lietuvos bendrojo ugdymo mokyklų reitingavimas pagal mokinių akademinį pasiekimą egzistuoja sisteminiu požiūriu pradiniam lygmenyje. Reitingavimas skatina bendrojo ugdymo mokyklų veiklos kokybės tobulinimą ir, tuo pačiu, konkurenciją. Nors daugelyje Lietuvos Respublikos švietimo dokumentų yra teigiama, kad švietime negali egzistuoti konkurencijos procesų, kadangi jie skatina atskirtį, o ne lygias galimybes, ir turi būti suteikiamas visiems ugdytiniams vienodas ugdymo prieinamumas ir kokybė. Tačiau Lietuvos mokyklose yra akivaizdūs ugdymo kokybės skirtumai pagal jų lokalizaciją, mokinių skaičių, finansavimą.

Kaip viena bendrojo ugdymo mokyklų kokybės užtikrinimo strategijų yra mokyklų tinklo optimizavimas. Jo paskirtis – sukurti mokyklų sistemą, kuri leistų kiekvienam mokiniui įgyvendinti savo teises į kokybiškas mokymosi sąlygas, švietimo pagalbą, kokybiško išsilavinimo prieinamumą. Laikomasi nuostatos, jog optimaliai sutvarkyta mokyklų sistema gali tolygiai užtikrinti gerą vaikų ugdymo kokybę tiek mieste, tiek kaime ir tai sudaro prielaidas mažinti žmonių socialinę atskirtį Lietuvoje.

Įvairios švietimo interesų grupės skirtingai vertina bendrojo ugdymo mokyklų reitingavimą pagal mokinių akademinį pasiekimą, kas iš esmės yra mokyklų veiklos kokybės rezultatas. Šiame kontekste formuluojama **tyrimo problema**: kaip mokyklos bendruomenės nariai (vadovai, pedagogai, mokiniai, tėvai) vertina bendrojo ugdymo mokyklų reitingavimą pagal jų veiklos kokybės rezultatus.

Tyrimo objektas: bendrojo ugdymo mokyklos bendruomenės narių požiūris į mokyklų reitingavimą pagal jų veiklos kokybės rezultatus.

Tyrimo hipotezė: Tikėtina, jog progimnazijų ir gimnazijų bendruomenės nariai skirtingai vertina mokyklų reitingavimą ir šio proceso reikšmingumą. Darytina prielaida, jog didžiausią reitingavimo reikšmę mokyklų veiklos kokybės gerinimui teikia vadovai ir pedagogai, tačiau jie gana kritiškai vertina mokyklų reitingavimo prasmę bei reitingų sudarymo principus, kriterijus. O tėvai ir mokiniai mano, jog mokyklų reitingai yra svarbūs mokyklos pasirinkimui.

Tyrimo tikslas: identifikuoti bendrojo ugdymo mokyklos bendruomenės narių mokyklų reitingavimo vertinimo tendencijas.

Tyrimo uždaviniai:

1. Teoriškai pagrįsti bendrojo ugdymo mokyklų veiklos kokybės vertinimo ir įsivertinimo paskirtį bei reikšmingumą.
2. Atskleisti mokyklų reitingavimo sampratą ir aktualumą.
3. Išryškinti mokyklų reitingavimo praktikos Lietuvoje esminius aspektus.
4. Ištirti mokyklų vadovų, pedagogų, vyresnių klasių mokinių, tėvų požiūrį į bendrojo ugdymo mokyklų reitingavimą.

Tyrimo metodai:

Teoriniai: mokslinės literatūros šaltinių, strateginių ir norminių švietimo dokumentų turinio analizė, sisteminimas, apibendrinimas.

Empiriniai: anketinė apklausa.

Statistiniai: statistinė tyrimo duomenų analizė; anketinės apklausos duomenų apdorojimas grindžiamas kiekybinės analizės metodu, tyrimo duomenys analizuoti naudojant „Excel“ programą. Atvirų klausimų analizei buvo naudojamas kokybinės analizės metodas. Atsakymai buvo sugrupuoti į prasminius vienetus – kategorijas. Kiekvieną kategoriją tikslina išskirtos subkategorijos.

Tyrimo metodologija: grindžiama socialinio konstruktyvizmo teoretikų požiūriu, jog tiriamieji savaip suvokia tiriamą reiškinį ir priskiria šio reiškinio sudėtinėms dalims atitinkamas prasmes. Socialinio konstruktyvizmo teorija padeda atskleisti tiriamųjų požiūrį į analizuojamą situaciją, susitelkiant į specifinius kontekstus, panaudojant praktinės patirties įtaką interpretacijai (Žydžiūnaitė, 2007; Wilson, 2007). Socialinis konstruktyvizmas didžiausią dėmesį skiria socialinėms interakcijoms, kurios ir daro didelę įtaką asmens žinių augimui ir brandai, faktų žinojimui. Apskritai socialinis konstruktyvizmas teigia, kad žinios yra kuriamos, performuojamos bei palaikomos socialinių procesų ir, kad žinojimas bei socialinis veiksmas lemia vienas kitą (Berger, Luckmann, 1999).

Taip pat tyrimo metodologija remiasi švietimo vadybos (Želvys, Targamadzė, Juozaitis ir kt.) teoretikų esminėmis nuostatomis apie švietimo kokybę, kaip prioritetinį švietimo tikslą, ir jo svarbą esminiams visuomenės pokyčiams, kurio įgyvendinimui įtakos turi visas kompleksas veiksmų.

Tyrimas grindžiamas ir švietimo kokybės vadybos teoretikų (Pukelis, Juodaitytė, Bruzgelevičienė ir kt.) požiūriais apie švietimo kokybę, kaip sutartinių veiklos požymių visumą, rodančią, koku laipsniu, būdais ir priemonėmis yra pasiekiami nacionalinės švietimo sistemos tikslai, tenkinantys suinteresuotos visuomenės dalies poreikius, bei kaip – kokiais būdais, priemonėmis ir koku laipsniu yra įgyvendinami konkrečios ugdymo įstaigos tikslai, nukreipti į individualių suinteresuotų asmenų poreikių tenkinimą.

Darbo teorinis ir praktinis reikšmingumas: moksliniu aspektu Lietuvos bendrojo ugdymo mokyklų reitingavimas yra svarbi, nauja ir mažai nagrinėta tema. Tyrimo mokslinį naujumą gali sudaryti tyrimų kryptis įtraukianti socialius, kultūrinius ir ekonominius pažangos pokyčius. Papildomi tyrimai yra reikalingi norint nustatyti bendrojo ugdymo mokyklų atskirų bendruomenės narių įtaką mokyklų reitingams.

Darbo struktūra: Šį magistro darbą sudaro santrauka lietuvių ir anglų kalbomis, įvadas, 3 skyriai, išvados, diskusija, rekomendacijos, literatūros šaltiniai (43), priedai. Tyrimo duomenis iliustruoja 56 paveikslai ir 9 lentelės. Darbo apimtis - 103 lapai. Prieduose pateikiamos tyrimo anketos vadovams, pedagogams, mokiniams ir tėvams bei žvalgomojo tyrimo anketos.

1. BENDROJO UGDYMO MOKYKLOS VEIKLOS KOKYBĖS VERTINIMO IR ĮSIVERTINIMO PASKIRTIS BEI REIŠKŠMINGUMAS

1.1 Švietimo kokybės samprata

Šalys konkuruoja dėl aukštesnės gyvenimo kokybės, kurią bene labiausiai lemia nuolat kintantys gyvenimo standartai. Konkurencinėje kovoje laimi tie, kas gali pasiūlyti kokybiškesnių visuomenės poreikius atitinkančių paslaugų, prekių ir kt. Tad šalys, siekdamos konkurencinio pranašumo, vis labiau susitelkia į daugiau žinių ir aukštesnio lygio gebėjimų, kūrybingumo ir inovacijų teikimą švietimo sistemoje. Industrinė visuomenė pamažu nuosekliai pereina į žinių visuomenę, kur pagrindinė prekė tampa žinios ir idėja. Tokioje visuomenėje darbo rinkoje santykinai didėja darbo vietų, kurioms reikia aukštesniųjų mąstymo gebėjimų - analitinio, kritinio, kūrybinio mąstymo darbuotojų. Švietimo kokybės tobulinimas svarbus ne tik siekiant ekonominės sėkmės, bet ir veiksmingo asmens kultūrinio, socialinio dalyvavimo bei noro užtikrinti, kad piliečiai galėtų gyventi visavertį gyvenimą.

Dar 1998m. Švietimo ir mokslo ministerija švietimo kokybę paskelbė vienu iš švietimo reformos prioritetų. Esminis Lietuvos švietimo reformos bruožas yra pakitusi švietimo kokybės samprata ir požymiai, kuriais remiantis nustatomas kokybės lygis.

Pasaulyje vienareikšmiškos kokybės sampratos iš tiesų net nėra, egzistuoja daug ir įvairių jos apibrėžimų. Pavyzdžiui, kokybės apibrėžimai gali būti skirstomi į šias pagrindines grupes (1 lentelė):

1 lentelė. **Kokybės apibrėžimai**

Kokybė kaip...	
išskirtinumas, pranašumas (<i>angl. exception</i>)	Kokybiškos paslaugos arba produktai išsiskiria iš kitų ir yra geriausi. Jie nėra prieinami visiems.
tobulumas (<i>angl. excellence</i>)	Kokybiškos paslaugos arba produktai, tobulai atitinkantys reikalavimus.
defektų nebuvimas (<i>angl. zero defects</i>)	Paslaugos ar produktai neturi trūkumų; sistemoje visi procesai vyksta nepriekaištingai, darniai ir pagal iš anksto nustatytus reikalavimus.
atitikimas paskirčiai (<i>angl. fitness for purpose</i>)	Kokybė vertinama atsižvelgiant į tai, koku mastu produktai arba paslaugos atitinka jiems keliamus tikslus.
ekonominis naudingumas (<i>angl. value for money</i>)	Remiantis šia koncepcija kokybė priklauso nuo to, ar atsiperka investuotos lėšos. Jei užsibrėžtas tikslas pasiekiamas naudojant mažiau lėšų nei suplanuota arba naudojant suplanuotas lėšas pasiekiamas geresnis rezultatas nei tikėtasi, vadinasi, teikiamos paslaugos yra kokybiškos.
pakitimas (<i>angl. – transformation</i>) arba pridėtinės vertės (<i>angl. – value added</i>)	Kokybė siejama su būklės pasikeitimu, virsmu. Šiuo požiūriu švietimas suvokiamas kaip besitęsiantis procesas, kurio dalyviai, t. y. mokiniai, patiria pasikeitimą.

atitikimas reikalavimams arba standartams (angl. <i>con- formance to require mentors standards</i>);	Produkto ar paslaugos kokybė nustatoma įvertinant, ar produktas arba paslauga atitinka nustatytus reikalavimus, standartus.
vartotojų poreikių tenkinimas (angl. <i>customer satisfaction</i>)	Kokybės matas yra vartotojų pasitenkinimas produktu ar paslauga.

https://www.sac.smm.lt/wp-content/uploads/2016/01/bs_Svietimo-kokybe-2013-11.pdf

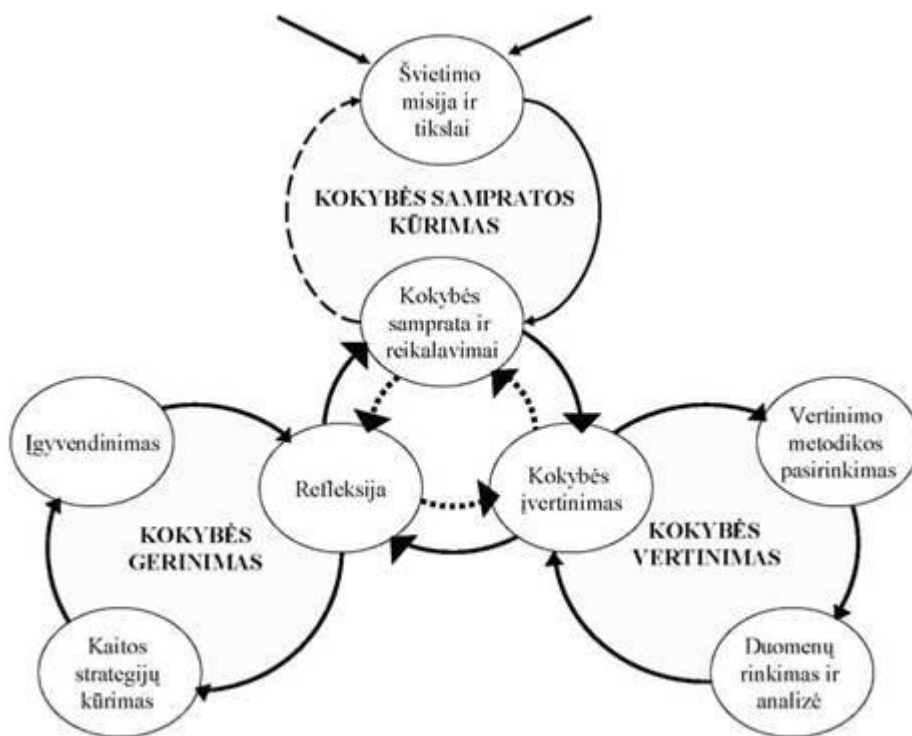
Nors kokybės apibrėžimų, gali būti daug, bet paprastai ji suvokiama kaip produkto (prekės ar paslaugos) apibūdinimas. Kokybę galima išmatuoti atsižvelgiant į vienokius ar kitokius standartus, o taip pat labai geras standartas yra vartotojų ar klientų vertinimas, įvertinimas.

Švietime dažniausiai vertinami: moksleivių pasiekimai, švietimo įstaigų personalo kompetencijos, mokymo turinys, mokymo programos, projektai, švietimo įstaigos, švietimo sistema.

Vertinimu numatoma galimybė struktūriškai apžvelgti veiklą, užtikrinti grįžtamąjį ryšį lemiančią bei apibendrinančią įtaką ir pasiekti priimtinius reikalavimus (standartus), garantuoja mokyklos veiklos tobulinimą, geresnės ugdymo kokybės skatinimą. O taipogi išoriniu vertinimu skatinamos mokyklos tobulėti ir siekti geresnės ugdymo kokybės ir geresnių mokinių pasiekimų. Tai vyksta per mokykloje vykstančių procesų vertinimą ir teikia informaciją mokyklos veiklai koreguoti bei jos rezultatams gerinti. Bendrojo ugdymo mokyklų veiklos vertinimas ir įsivertinimas turi tapti nacionaliniu susitarimu, o ne diktuojamu ir presinguojančiu mokyklą ir ugdymo(si) veikėjus įrankiu. Mokyklos turi būti pačios atsakingos ir atskaitingos veiklos matuokliu, nes kiekviena mokykla turi matuoti savo pažangą ir ne bet kaip, bet tam tikroje metodologinėje prieigoje.

Nacionalinės mokyklų vertinimo agentūros įkūrimas buvo Mokyklų tobulinimo programos (2002 – 2005) B komponento “Švietimo kokybės vadybos sukūrimas” 4 dalies – “Vidaus ir išorės auditas” – pasekmė. NMVA tikslas buvo – skatinti mokyklas, kitus švietimo teikėjus, švietimo pagalbos įstaigas diegti ir tobulinti kokybės kultūrą, vertinant jų kokybę, vykdant mokyklos, regiono, šalies švietimo būklės stebėseną, teikiant pagalbą ir koordinuojant mokyklos veiklos įsivertinimą ir apie rezultatus informuojant visų lygmenų švietimo vadybininkus ir visuomenę (<http://www.nmva.smm.lt/nmva/apie-mus/>).

Lietuvoje siekiant sumažinti nesusikalbėjimą dėl to, kas laikoma švietimo kokybe ir kaip jos siekti, 2008m. priimta Formaliojo švietimo kokybės užtikrinimo sistemos koncepcija (1 pav.).

1pav. Detalusis formaliojo švietimo kokybės užtikrinimo modelis
https://www.sac.smm.lt/wp-content/uploads/2016/01/bs_Svietimo-kokybe-2013-11.pdf

Formalųjį švietimo kokybės užtikrinimą sudaro trys veiklos sričių grupės: *kokybės sampratos kūrimas*, *kokybės vertinimas*, *kokybės gerinimas*. Ji grindžiama Valstybinės švietimo strategijos 2003 – 2012 metų nuostatomis, patvirtintomis Lietuvos Respublikos Seimo; šalies švietimo kokybės problemų ir jos gerinimo poreikių analize; švietimo kokybės užtikrinimo tendencijų Europos valstybėse analize; vertinimo teorijos, kokybės vadybos, vadybos psichologijos ir kitų susijusių mokslų idėjomis bei žiniomis (<https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.332022?jfwid=q86m1vx7v>). Formaliojo švietimo kokybės užtikrinimui yra taikomi bendrieji principai:

1. Visuotinumumas – užtikrinant kokybę dalyvauja visi švietimo teikėjai ir švietimo valdymo subjektai;
2. Pažangumas – inovacijų ir pozityvios kaitos skatinimas, pasirenkant kokybės užtikrinimo būdus ir priemones;
3. Nuoseklumas – kokybės užtikrinimo tikslų, principų ir priemonių dermė.

Jos gali būti trijų lygmenų: nacionalinio, regioninio (apskritis ar savivaldybės), švietimo įstaigos ar kito švietimo teikėjo.

Tačiau taip pat yra ir išskiriamos švietimo kokybės užtikrinimo sistemoje kelios pagrindinės problemos:

1. Visuose švietimo lygmenyse stokojama įrodymais grįstos švietimo vadybos kultūros: mokyklos ir jų steigėjai menkai taiko mokyklų veiklos kokybės išorinio vertinimo duomenis mokyklų veiklai tobulinti;

2. Ikimokykliniame ugdyme kol kas vykdomas tik ikimokyklinio ugdymo įstaigų veiklos įsivertinimas, o išorinis vertinimas vykdomas pagal savivaldybių patvirtintas formas.

3. Bendrajame ugdyme mokyklų veiklos kokybės išorinis vertinimas vyksta vangiai (įvertinama tik trečdalis bendrojo ugdymo mokyklų);

4. Profesiniame mokyme kol kas nėra įdiegta profesinio mokymo įstaigų įsivertinimu ir išoriniu vertinimu pagrįsta kokybės užtikrinimo sistema; profesinio mokymo įstaigose nėra vykdomas bendrojo ugdymo proceso išorinis vertinimas.

5. Aukštojo mokslo sistemoje dar yra aukštųjų mokyklų, kurios nėra įsivedusios vidinių kokybės valdymo sistemų, nors šis reikalavimas įtvirtintas Mokslo ir studijų įstatyme (https://www.sac.smm.lt/wp-content/uploads/2016/01/bs_Svietimo-kokybe-2013-11.pdf).

Bendrojo ugdymo mokyklos veiklos kokybei įvertinti taikoma vertinimo kriterijų sistema, apibrėžianti, kas yra gera švietimo kokybė mokykloje ir, kas skatina mokyklas tobulėti. Mokyklų vertinimas suteikia daugiau informacijos apie mokyklos veiklos kokybę.

Įsivertinimas skatina atkreipti dėmesį į aktualiausius mokyklos veiklos aspektus, lemiančius ugdymo šiuolaikiškumą ir kokybę, mokyklos veiklą grindžiančius vertybinius principus, įrodymais grįstus sprendimų priėmimą mokykloje.

Mokyklų vertinimo modeliai teikia daug informacijos apie tam tikrą vertinimo aspektą, tačiau nesuteikia išsamaus vaizdo apie mokyklos veiklos kokybę. Svarbu, kad šie vertinimo modeliai būtų orientuoti ne tik į duomenų surinkimą, bet ir įvertinimo idėjos išlaikymą. Lietuvoje nėra visuotinai susitarta dėl tobulinimo krypties – vertinimo rezultatai dar nepakankamai panaudojami tiesioginiam vertinimo tikslui – mokyklos tobulinimui. Nors sukurta kokybės užtikrinimo koncepcija, ketinama įsteigti Mokyklų pažangos fondą.

Nuolatinis švietimo tobulinimas svarbus ne tik siekiant ekonominės sėkmės, bet ir veiksmingo asmens kultūrinio ir socialinio dalyvavimo bei norint užtikrinti, kad piliečiai galėtų gyventi visavertį gyvenimą.

1.2 Bendrojo ugdymo mokyklų veiklos kokybės vertinimas ir įsivertinimas

Kasmet vis daugiau mokyklų ne tik sutinka, bet ir supranta pasiektos pažangos viešinimo prasmę. “Tai tarsi langas į išorinį pasaulį. Viena vertus, jeigu visus langus stengsimės uždaryti, tai ir įstrigsime uždaramame rate, iš inercijos besisukančiame veiklų rate. Kita vertus, jeigu po vieną

langą vis atveriamė, gaivus vėjo gūsis paskleidžia mokyklų veiklos kokybės tobulinimo gerąsias patirtis idėjas ir įžvalgas” (<http://www.nmva.smm.lt/wp-content/uploads/2017/12/Mokykl%C5%B3-atvirumas-poky%C4%8Diams.pdf>).

Valstybinėje švietimo 2013 – 2022 metų strategijoje yra iškeltas tikslas įdiegti duomenų analizę ir analize grįstą švietimo kokybės kultūrą, o taip pat vienas iš jo rodiklių – mokyklų pažangos ataskaitų skelbimas (iki 2022 m. 100 proc. mokyklų turi skelbti apie savo pažangą (https://www.sac.smm.lt/wp-content/uploads/2016/02/Valstybine-svietimo-strategija-2013-2020_svietstrat.pdf)).

Švietimo tikrinimo suvienodinimą nacionaliniu lygmeniu galima įvardyti kaip centralizuotą vertinimą, kuriuo siekiama pašalinti subjektyvius vertinimo kriterijus, atsirandančius žemesniu švietimo sistemos lygmeniu. Tam reikalingas formalizuotas išorinis vertinimas, kuris atliekamas centralizuotai ir sistemingai, pagal iš anksto nustatytus reikalavimus. Tokio vertinimo rezultatus paranku naudoti kitiems standartizavimo etapams įgyvendinti; įvertinti ir palyginti mokinių, mokytojų ar mokyklų veiklos pažangą, išskiriant pažangiausius ir mažiau pažangius, o toliau imtis priemonių palaikyti ar tobulinti mokyklų, mokytojų ir mokinių veiklą.

Mokyklos pažangos samprata ir jos konstruktas turėtų būti susitartas tarp profesionalų (pedagogų, mokyklos vadovų ir kt.), švietimo politikų ir ugdytinių (juos atstovaujančių tėvų ar teisėtų globėjų). Siekiant to, yra parengti ir patvirtinti dokumentai:

- mokyklos, įgyvendinančios bendrojo ugdymo programą, veiklos kokybės įsivertinimo metodika (2016);
- pradinio, pagrindinio ir vidurinio ugdymo programų aprašas (2015);
- mokyklų, vykdančių bendrojo ugdymo programą veiklos išorinio vertinimo organizavimas ir vykdymo tvarkos aprašas (2016).
- išorės vertinimo programa, organizavimas ir vykdymas nustatyti Bendrojo lavinimo mokyklų veiklos kokybės išorės vertinimo tvarkos aprašas (2009).

Išanalizavus minėtus dokumentus matyti, kad mokyklų veiklos kokybės išorinio vertinimo procesas tiksliai dokumentuotas, aiškiai nubrėžti veiklos etapai, mokytojų ir mokyklų vadovų veiklos aprašytos suprantamai ir priimtinais (<http://www.nmva.smm.lt/wp-content/uploads/2018/09/Tyrimo-ataskaita-%E2%80%9EBendrojo-ugdymo-mokykl%C5%B3-bendruomen%C4%97s-mokyklos-pa%C5%BEangos-samprata-orientuojantis-%C4%AF-Geros-mokyklos-koncepcij%C4%85%E2%80%9C..pdf>).

Lietuvoje mokyklų veiklos kokybės standartizuotas išorinis vertinimas ir įsivertinimas prasidėjo 2002 metais, pritaikius Škotijos mokyklose naudojamą vertinimo ir įsivertinimo metodiką ir rodiklius. Daugelis mokyklų vadovaujasi Nacionalinės mokyklų vertinimo agentūros

(NMVA) parengta veiklos kokybės išorinio vertinimo ir įsivertinimo metodika. Mokyklos veiklos kokybės įsivertinimo modelis sudarytas iš vertinimo sričių, kurios detalizuojamos temomis, o šios skaidomos į rodiklius. Mokymosi veiklos įsivertinimo rodikliai buvo sudaromi remiantis “Geros mokyklos koncepcija“ (2015m.) (2 pav.)

2 pav. Mokyklos veiklos kokybės vertinimo įsivertinimo modelis (pagal L. Gudaite)

Mokyklos veiklos kokybės įsivertinimo modelį sudaro keturios vertinimo sritys, susijusios su priežastiniais ryšiais:

1. Rezultatai – yra svarbiausias mokyklos veiklos kokybės požymis.
2. Ugdymas(si) ir mokinių patirtys – lemia ugdymo rezultatus dviem ugdymo proceso aspektais: formaliuoju ugdymu ir visu mokykliniu gyvenimu.
3. Ugdymo(si) aplinkos – akcentuoja fizinių ir virtualių mokymosi aplinkų reikšmę ugdymui.
4. Lyderystė ir vadyba – akcentuoja, kiek nuosekliai ir darniai veikia visa mokyklos bendruomenė, siekdama mokinių mokymosi pažangos ir pasiekimų, ir asmenybės ūgties.

Kiekvienoje vertinimo srityje yra išskirtos temos, apibrėžiančios mokyklos kokybės kryptis, ir rodikliai, nusakantys mokyklos kokybės matmenį. O kiekvienam rodikliui paaiškinti pateikiami raktiniai žodžiai, lakoniškai apibūdinantys esminius rodikliui priskirtų mokyklos veiklos aspektų kokybės kriterijus (<http://www.nmva.smm.lt/isivertinimas/mokyklu-isivertinimas/dokumentai/>).

Bendrojo ugdymo mokyklų kokybės vertinimo sistemą sudaro mokyklos įsivertinimas, kuris yra svarbiausias mokyklos veiklos kokybę užtikrinantis veiksnys.

Mokyklos veiklos įsivertinimas yra puikus būdas mokyklai daugiau sužinoti apie savo galimybes. Įsivertinimo dėka nustatoma esamos veiklos būklė ir jos vertė, todėl galima konstruktyviai spręsti dėl organizacijos tobulinimo kryptį, padedančių optimizuoti procesus ir gerinti rezultatus. Įsivertinimo rezultatai leidžia pamatyti ir analizuoti mokyklos pažangą ir jos tendencijas, numatyti ir planuoti pažangos strategiją. Mokyklos veiklos įsivertinimą, jo išvalgų

galimybę panaudoti mokyklos pažangai. Tai yra reikšminga, nes mokykloje vyksta nuolatiniai procesai, kurie turi būti ne tik stebimi kokybės požiūriu, bet ir tobulinami.

Mokyklų pagrindiniai įšivertinimo uždaviniai:

- Numatyti mokyklos tobulinimo perspektyvą;
- Stiprinti mokyklos bendruomenės nariams tapatumo jausmą, atsakomybę už visos mokyklos veiklos kokybę;
 - Teikti mokyklos bendruomenės nariams patikimą ir išsamią informaciją apie visų mokyklos veiklos sričių kokybę;
 - Didinti mokyklos personalo kompetentingumą, skatinti savo veiklos reflektavimą;
 - Skleisti gerosios praktikos pavyzdžius bendradarbiaujant su kitomis švietimo organizacijomis (https://www.kpmc.lt/kpmc/wp-content/uploads/2015/11/KPU_tyrimas_LT.pdf).

Kaip teigia B. Fidler (2006), atliekant mokyklos savęs vertinimą privalu užduoti šiuos klausimus: Kaip mums sekasi? Kaip siekiame strateginiame mokyklos plane išsikeltų tikslų? Iš kur mes tai žinome? Ką mums atskleidžia mokyklos veiklos rodiklių taikymas? Kurias mokyklos veiklos sritis reikėtų tobulinti? Ką darysime toliau? Kaip panaudosime mokyklos savęs vertinimo rezultatus planuodami mokyklos plėtrą?

Kaip pažymi J. Navickaitė ir V. Vaicekauskienė (2006), bendrojo lavinimo mokyklos vidaus audito metodika pagrįsta nuostata, kad gana paprasta pamatuoti indėlį į mokyklą (išteklius) ir mokyklos veiklos rezultatus, tačiau sunku gauti informaciją apie procesus, kurie indėlį paverčia rezultatais ir lemia jų kokybę. Siekdama šių uždavinių mokykla turėtų motyvuoti ir įtikinti mokyklos bendruomenę bei partnerius dalyvauti atliekant mokyklos savęs vertinimą, išsiaiškinti laimėjimų ar nesėkmių priežastis, organizuoti mokytojų mokymąsi vertinti mokyklą, įšivertinti savo darbą, išsikelti tolesnės plėtros tikslus ir parengti strateginį mokyklos planą bei metinį veiklos planą, numatyti reikiamus išteklius, sisteminti pažangiosios patirties pavyzdžius ir apgalvoti jų sklaidos programą. Mat šiuos procesinius aspektus geriausiai žino jų dalyviai – mokyklų bendruomenės.

Vadovaujantis Švietimo, mokslo ir sporto ministerijos rekomendacijomis savęs vertinimas turi būti organizuojamas kaip nuolatinis, nenutrūkstantis reflektavimo procesas, kuris turi įtraukti visus bendruomenės narius. Savęs vertinimo procesas yra padalintas į dvi dalis:

1. Visos mokyklos veiklos įšivertinimas arba „platusis auditas“;
2. Pasirinktos vertinimo srities ar esamos problemos giluminė analizė.

Bendrojo ugdymo mokyklos veiklos kokybės įšivertinimo rekomendacijos pabrėžia, kad sėkmingas mokyklos darbas, jos plėtros planavimas labiausiai priklauso ne nuo mokyklos išorinės priežiūros, o nuo to, kaip pati mokykla save vertina, įvardija savo problemas ir sėkmes,

numato mokyklos veiklos kokybės gerinimo kryptis. Pats mokyklos savęs vertinimas buvo pristatomas kaip reiškiny, padedantis mokyklai nuolat įsivertinant, garantuoti ugdymo kokybę ir profesionalumą. Be to, bendrojo lavinimo mokyklos vidaus audito metodikoje (2002) pažymima, kad:

- pedagogai, būdami savo mokyklos vertinimo dalyviais, gerai žino tikrą mokyklos veiklos sričių būklę;
- mokyklos savęs vertinimo procesas sustiprina mokyklos bendruomenės narių tapatumo jausmą, atsakomybę už visos mokyklos veiklą.

Mokyklos savęs vertinimas yra priemonė, skirta “mokyklos ugdymo ir valdymo kokybei bei profesionalumui įsivertinti. Galima teigti, jog įsivertinimo sritys ir rodikliai bendraisiais bruožais nusako, į ką turėtų orientuotis gera mokykla, nurodo siekinius savo veiklą tobulinančiomis mokykloms“ (http://www.nmva.smm.lt/wp-content/uploads/2015/12/ES-projekto_Gera_mokykla_studija-2012.pdf).

Mokyklos įsivertinimas ir išorinis vertinimas sudaro dualią sistemą: šie abu vertinimai yra formuojamieji. Jie abu remiasi tais pačiais rodikliais ir turi vieną tikslą – mokyklų tobulėjimą ir pažangą.

Mokyklų veiklos kokybės išorinis vertinimas – yra organizuojamas ir vykdomas visose šalies mokyklose ne dažniau kaip kas 7 metai. Išorinis vertinimas remiasi mokyklos atliktu įsivertinimu. Už bendrojo ugdymo mokyklų švietimo sektorių kokybės užtikrinimą buvo atsakinga institucija: NMVA – Nacionalinė mokyklų vertinimo agentūra turėjo įstatymiškai patvirtintas išorinės kokybės užtikrinimo sistemas, kurių prioritetai nukreipti į kvalifikacijos teikiančių institucijų vidinės kokybės užtikrinimo sistemų tobulinimą ir plėtotę.

Mokyklų išorinis vertinimo tikslas: skatinti mokyklas tobulėti, siekiant geresnės ugdymo(si) kokybės ir geresnių mokinių pasiekimų.

Išorinio vertinimo uždaviniai:

1. Skatinti mokyklos veiklos kokybės ir daromos pažangos įsivertinimą, mokyklos bendruomenės susitarimus dėl veiklos kokybės sampratos ir kokybės gerinimo;
2. Skatinti mokyklas sudaryti geresnes sąlygas mokiniui ugdytis, tobulėti, siekti pažangos ir aukštesnių rezultatų;
3. Padėti priimti, patikimais duomenimis grįstus sprendimus dėl pagalbos mokykloms;
4. Skatinti tobulinti esamas ir kurti naujas pagalbos teikimo ir konsultavimo formas mokyklai, mokytojams, mokiniams ir jų tėvams (globėjams, rūpintojams);
5. Įvertinti mokyklos ir jos savininko teises ir pareigas įgyvendinančios institucijos (valstybinės mokyklos – biudžetinės įstaigos), savininko teises ir pareigas įgyvendinančios institucijos arba savivaldybių vykdomosios institucijos (savivaldybės mokyklos – biudžetinės

įstaigos), savininko teises ir pareigas įgyvendinančios institucijos (dalyvių susirinkimo) (valstybinės ir savivaldybės mokyklos – viešosios įstaigos), savininko (dalyvių susirinkimo) (kitų mokyklų) bendradarbiavimo veiksmingumą siekiant geresnės ugdymo(si) kokybės ir rezultatų;

6. Nustatyti mokyklos veiklos rizikos veiksnius, jų reikšmingumą, teikti rekomendacijas mokyklos veiklai tobulinti;

7. Teikti informaciją apie mokyklų veiklos kokybę ir skleisti mokytojų, mokyklų, mokyklų savininko teises ir pareigas įgyvendinančių institucijų, dalyvių susirinkimų (savininkų), savivaldybių administracijų veiklos gerą patirtį (<https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/2a887310f70611e89fcaa4a4a9822176>).

Išorinis vertinimas gali būti:

- *Visuminis* – kai vertinama visa mokyklos veikla;
- *Teminis* – kai vertinama mokyklos veikla, gilinantis į švietimo ir mokslo ministro nustatytą aktualią temą (problema, klausimą);
- *Rizikos* – kai vykdomas mokyklos veiklos rizikos veiksnių identifikavimas, analizė ir veiklos tobulinimo galimybių numatymas.

Visuminis vertinimas vykdomas naudojant 2016 m. patvirtintą 25 rodiklių sistemą, apimančią mokyklos veiklos sritis – rezultatus, ugdymą(si) ir mokinių patirtis, ugdymo(si) aplinkas, lyderystę ir vadybą. Bendrojo ugdymo mokyklos savęs vertinimas yra sistemingas mokyklos veiklos vertės tyrimas. Vertė nustatoma taikant kriterijus, standartus, rodiklius, metodus, pateikiamus Švietimo mokslo ministerijos rekomenduojamoje Mokyklos savęs vertinimo metodikoje (Bendrojo lavinimo mokyklos vidaus audito rekomendacijos 2008. Vilnius: Švietimo aprūpinimo centras).

Teminio vertinimo metu nustatyti rodikliai gali būti perstruktūruojami atsižvelgiant į švietimo ir mokslo ministro nustatytą probleminį klausimą. Analizuojamos 3 mokyklos veiklos sritys: rezultatai, ugdymo(si) ir mokinių patirtys, lyderystė ir vadyba.

Rizikos vertinimo metu analizuojami 3 mokyklos veiklos sričių (rezultatai, pagalba mokiniui, ugdymo(si) procesas) rodikliai. Lyderystė ir vadyba nėra išskirta kaip atskira sritis, tačiau ji yra labai svarbi (kaip kontekstinė informacija), analizuojant bet kurios mokyklos veiklos duomenis, identifikuojant reikšmingus, geresnę mokinių pažangą ir pasiekimus sąlygojančius veiksnius. Praėjus metams po rizikos vertinimo analizuojami gauti duomenys apie mokyklos veiklos kokybės kaitą ir mokyklos vadovo veiklos vertinimo rezultatus. Praėjus dvejiems metams – organizuojamas pakartotinis vertinimas. Teigiamas mokyklos veiklos pokytis konstatuojamas, jeigu pakartotinio vertinimo metu aukštesniu lygiu įvertinama daugiau kaip pusė rodiklių. Vertinimo metu daugiausiai dėmesio skiriama ugdymo proceso stebėjimui (tam

skiriama ne mažiau kaip 75 procentai vertintojų darbo mokykloje laiko). Su mokyklos išorinio vertinimo išvadomis supažindinama visa mokyklos bendruomenė.

Mokyklos, vykdančios bendrojo ugdymo programas, yra vertinamos pagal veiklos kokybės lygius (2 lentelė):

2lentelė. Veiklos kokybės lygiai

Kokybės lygis	Aprašomieji veiklos kokybės Vertinimai	Procentinė vertė	Išvada
4 lygis	Labai gera: veiksminga, išskirtinė, kryptinga, savita, kūrybiška	90 proc. ir daugiau	Verta paskleisti už mokyklos ribų
3 lygis	Gera: viršija vidurkį, tinkama, paveiki, potenciali, lanksti	60–89 proc.	Verta paskleisti pačioje mokykloje
2 lygis	Patenkinama: vidutiniška, neblogo, nesisteminga, neišskirtinė	31–59 proc.	Mokykloje yra ką tobulinti, verta sustiprinti ir išplėtoti
1 lygis	Prasta: nepatenkinama, neveiksminga, netinkama, nekonkreti	11–30 proc.	Veiklą būtina tobulinti. Mokyklai reikalinga išorinė pagalba
N lygis	Labai prasta: nepriimtina	Iki 10 proc.	Būtina imtis radikalių pakeičių. Mokyklai būtina skubi išorinė pagalba

Šaltinis: <http://www.nmva.smm.lt/isorinis-vertinimas/mokyklu-isorinis-vertinimas/>

Vakarų Europos šalyse, turinčiose ilgametę išorinio ir vidinio kokybės užtikrinimo patirtį, ypač daug dėmesio skiriama tam, kaip bendrojo ugdymo mokykla stebi savo kokybinius pokyčius, kokia jos kokybės užtikrinimo sistema ir pan. Todėl ieškantiems kokybės patartina sprendimus priimti ne vien remiantis reitingavimo rezultatais, bet ir pasidomėti institucijos bei jos programų akreditacijomis, vidine kokybės užtikrinimo sistema.

Tokios analizės teikia duomenis įrodymais grįstam sprendimų priėmimui, sudaro galimybes organizaciniam mokymuisi, padeda mokyklos personalui apmąstyti (reflektuoti) ir pagrįsti savo veiklą, susikalbėti ir susitelkti siekiant nuolatinio tobulėjimo. Tai padeda atskleisti, kaip mokykla įgyvendina savo paskirtį, kokie yra mokinių mokymosi pasiekimai, pažanga ir asmenybės branda bei ko trūksta mokyklos ir mokinių sėkmei. Mokykla įsivertindama pasitikrina, ar teisingu keliu eina; išvelgia giluminius dalykus; atranda naujas galimybes. Mokyklų įsivertinimas ir išorinis vertinimas turėtų būti suvokiami kaip investicija į pačios mokyklos bendruomenės tobulėjimą, kaip pagalba ir kvietimas bendradarbiauti. Tik planuojant mokykla galės siekti savo pagrindinio veiklos tikslo – mokinių pažangos bei pasiekimų gerinimo. Besimokanti ir auganti kartu visa mokyklos bendruomenė – tai ir yra sėkmingas mokyklos veiklos principas.

1.3 Mokymosi pasiekimų reikšmingumas

Kelis dešimtmečius pasaulyje įgyvendinama mokymo(si) pasiekimų standartais grindžiama ugdymo turinio politika, kelia nemažai diskusijų, bet ir sutinkama su bendra nuomone, kad pasiekimo standartas gali būti suprantamas ir įgyvendinamas dviprasmiškai. Viena vertus, tai priemonė, padedanti siekti ugdymo kokybės ir ją užtikrinti, kita vertus, tai priemonė, palaikanti ugdymo kontrolę.

Kiekvienais metais Lietuvos nacionalinis egzaminų centras, bendradarbiaudamas su bendrojo ugdymo įstaigomis pasidalina mokyklų abiturientų valstybinių brandos egzaminų rezultatų analize. Nacionalinis egzaminų centras vykdo ir nacionalinius mokinių pasiekimų tyrimus, kurie vykdomi Lietuvoje nuo 2002 m. Jų uždavinys:

- rinkti informaciją nacionalinei mokinių pasiekimų stebėsenai, naujovių planavimui ir naujovių diegimo sėkmės vertinimui;
- Vertinti ugdymo turinį ir duomenis pagrįsti mokinių pasiekimų vertinimo kriterijais;
- Parengti reikiamus įrankius mokiniams ir mokytojams objektyviai įsivertinti savo darbo rezultatus;
- Parengti reikiamus įrankius savivaldybių švietimo padaliniams ir mokyklų vadovams surinkti reikiamus duomenis darbo rezultatų vertinimui ir veiklų planavimui. (NEC, 2016).

Mokymo(si) pasiekimų standartai Lietuvos bendrosiose programose atsirado tuo pačiu metu, kai švietimo sistemoje pradėta spręsti kokybės ir stebėsenos problemas. Pirmasis mokymo(si) pasiekimų standartų projektinis variantas pasirodė švietimo reformos pirmojo etapo pabaigoje ir buvo skirtas I-X klasėms (Bendrojo išsilavinimo standartai I – X klasėms projektas 1997 m.). Antrajame švietimo reformos etape pradėta kurti naujas priemones, padedančias užtikrinti ugdymo turinio kaitos valdymą ir įvertinimą. Mokymo(si) pasiekimų standartui įsitvirtinti ugdymo turinyje padėjo palankus švietimo kontekstas, kuriame sustiprėjusios diskusijos apie globalizaciją ir įvairius susitarimus paskatino integruotis į tarptautinę švietimo erdvę. Gana tiksliai šį švietimo kaitos etapą įvertino R. Želvys (2009): “Trečiasis švietimo reformos etapas, skirtas valstybinės švietimo strategijos 2003-2012 m. įgyvendinimui, jau turėjo būti vykdomas, atsižvelgiant į Bolonijos deklaracijos, Lisabonos strategijos ir konkrečiai “Detaliosios programos” (2002) nuostatas. Tai paspartino Lietuvos švietimo sistemos standartizaciją ir biurokratizaciją (Želvys, 2009). Standartų, kaip mokymo(si) pasiekimų, įteisinimas ugdymo turinyje perteikė bendras Lietuvos švietimo politikos kaitos tendencijas. Tačiau mokymo(si) pasiekimų standartai oficialiai pripažįstami kaip galutinis ugdymo rezultatas, atliekant vertinimą ir nustatant jų pasiekimų lygį. Tuo metu kokybė tapo vienu iš svarbiausių antrojo ir trečiojo švietimo reformos etapų šūkiu. Naujose bendrosiose programose atsirado tuo

metu vadinamieji išsilavinimo standartai (2002, 2003), kurie po nepriklausomybės atgavimo buvo pirmą kartą formaliai įteisinti. Atnaujintame variante standartai buvo suskirstyti pagal gebėjimų specifiką, susmulkinti ir matuojami kas dveji metai kiekviename konkrečiame, parodant gebėjimų ugdymo pažangą. Naujausiose bendrosiose programose (2008, 2011) “išsilavinimo standartų” sąvoką pakeitė “mokymo(si) pasiekimai”. Pasikeitė programų struktūra, tačiau išlaikytas pasiekimų suskaidymo ir smulkinimo principas: smulkiai apibrėžtos žinios, gebėjimai, nuostatos, o ugdymo gairės detalios aprašytos mokymo(si) pasiekimų įgyvendinimo pavyzdžiuose.

Švietimo sistemai vis dar nepavyksta išspręsti keleto nuo seno ją varginančių sunkumų, trukdančių reikšmingai pagerinti šalies mokinių ugdymąsi ir pasiekimus:

- Švietimo priemonėmis kompensuoti nepalankios mokinių namų aplinkos poveikį mokinių ugdymui(si) ir pasiekimams.
 - Gerinti mokyklų mikroklimatą.
 - Tobulinti ugdymo procesą pamokoje.
 - Gerinti specialiųjų ugdymosi poreikių turinčių mokinių ugdymą(si).
 - Spręsti mokytojų trūkumo problemas.
 - Reikia tvarkyti mokyklų tinklą, kad jis atitiktų nuolat besikeičiančią demografinę padėtį savivaldybėse (<https://www.sac.smm.lt/wp-content/uploads/2018/10/Svietimas-regionuose-2018-web.pdf>).

Lietuvos mokinių bendrieji mokymosi rezultatai tarptautiniame kontekste gana vidutiniški. Vis didėja atotrūkis tarp mergaičių ir berniukų pasiekimų, skirtingų savivaldybių ir mokyklų, taip pat tarp miesto ir kaimo mokyklų. Kai kuriose srityse padaryta nedidelė pažanga ar jos nebuvimas liudija, kad ankstesnės pastangos ir priemonės gerinti rezultatus yra nepakankamos. Matyti didelė socialinės, ekonominės ir kultūrinės (SEK) aplinkos veiksnių įtaka mokinių pasiekimams. Ją galima ir reikia mažinti gerai apgalvotomis švietimo politikos priemonėmis. Aukšto SEK konteksto mokyklas lankantys mokiniai pasiekia geresnius rezultatus nei lankantieji žemo SEK konteksto mokyklas. SEK indeksas grindžiamas informacija apie tėvų išsilavinimą, profesiją, materialinės gerovės lygį ir namuose prieinamus edukacinius išteklius (<https://www.sac.smm.lt/wp-content/uploads/2018/10/Svietimas-regionuose-2018-web.pdf>).

Šeimų socialinė ekonominė padėtis daro įtaką mokinių mokymosi rezultatams. Tačiau teigiamą poveikį mokinių pasiekimams daro ne tik didesnė prieiga prie geresnių ar gausesnių edukacinių išteklių artimiausioje mokinio aplinkoje (aprūpinimas skaitmeninėmis ugdymo priemonėmis, lankymasis kultūrinuose renginiuose ir kt.), bet ir šeimos tarpusavio bendravimo kultūra. Daugelyje šalių atlikti tyrimai rodo tą pačią tendenciją – geresnė tėvų finansinė padėtis ir

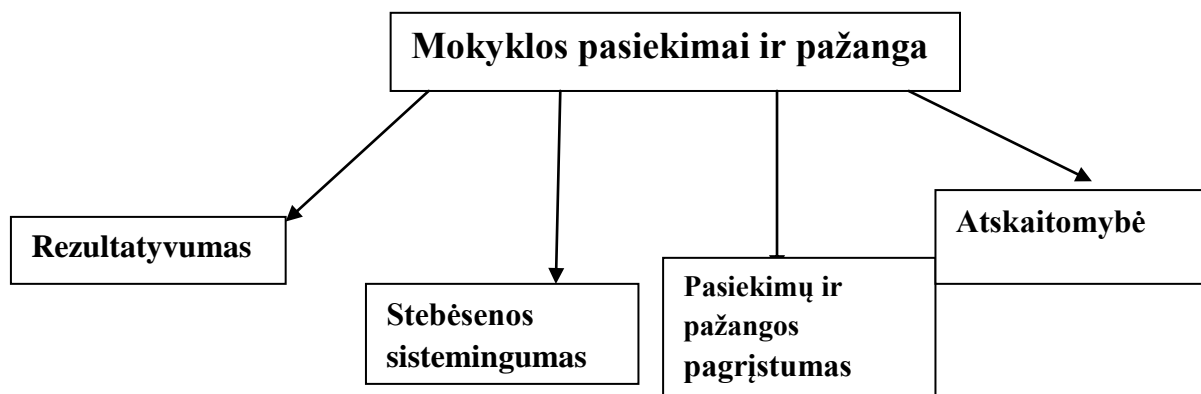
aukštesnis socialinis statusas turi įtakos geresniems jų vaikų pasiekimams mokykloje. Skirtingi Švietimo rezultatai pasiekiami, atsižvelgiant į socialinį, ekonominį ir kultūrinį kontekstą, net savivaldybių lygmeniu. Nepalankias sąlygas turintys Lietuvos mokiniai 2,6 karto dažniau gali tapti prastais mokymosi rezultatais pasižyminčiais mokiniais nei jų bendraamžiai, turintys palankias sąlygas (Šalių švietimo politikos apžvalgos. Švietimas Lietuvoje 2017, 111 psl.). Tačiau neabejotinai patvirtintas faktas (tą labai akcentuoja ir EBPO ekspertai), kad švietimo priemonėmis galima labai daug padėti vaikams, augantiems nepalankioje socialinėje ir ekonominėje aplinkoje.

Ar gerėja Lietuvos mokinių pasiekimai? – tokį klausimą pirmą kartą per visą savo gyvavimą iškėlė Valstybės kontrolė. Nemažai mokyklų skeptiškai žvelgia į kritiką ir patarimus, tačiau net ir konkrečiai: Europos Komisija, Tarptautinis valiutos fondas ir Ekonominio bendradarbiavimo plėtros organizacija, vertindamos Lietuvos pažangą, nuolat kritikuoja šalį dėl negerėjančios ugdymo kokybės ir neefektyvaus švietimo finansavimo. 2014 – 2016 m. mūsų mokyklose išlaidos vienam mokiniui išaugo 10,7 proc., bet bendri mokinių ugdymo rezultatai negerėjo nė kiek, manoma, kad daugelis Lietuvos savivaldybių net tokio tikslo neturi. “Tik 25 proc. audituotų savivaldybių, planuodamos pertvarkyti mokyklų tinklą, tarp tikslų arba uždavinių numatė ir siekį gerinti mokinių pasiekimus bei rezultatus. Kur kas didesnei daliai savivaldybių ir jų vadovams rūpi, kad būtų gražūs mokyklų pastatai. Ir blogiausia, kad Švietimo, mokslo ir sporto ministerija neturi galių užtikrinti, kad savivaldybės įgyvendintų nacionalinį siekį gerinti ugdymo rezultatus” (Reitingai 2015 m. Nr.1 (3)). Dar daugiau, pasirodo kad už mokinių mokymo rezultatus bei jų augimą neatsako ir neatsiskaito netgi mokyklų vadovai ir mokytojai. Kaip skelbia “Valstybės kontrolė, tik 18 proc. mokyklų vadovų numatę siekį gerinti mokinių ugdymo(-si) rezultatus ir mokyklos veiklos rodiklius” (Reitingai 2015 m. Nr.1 (3)). Taigi, Lietuvoje mokyklų vadovai ir mokytojai neatsakingi ir neatskaitingi už mokinių ugdymosi rezultatus.

EBPO šalių švietimo politikos formuotojai naudojami įvairiomis priemonėmis, kad pagerintų mokinių mokymosi pasiekimus, įskaitant mažo dydžio klases, didesnę mokyklų autonomiją, mokyklų steigėjų atskaitomybės reikalavimu (Hanushek, Piopiunik ir Wiederhold, 2016). Tik apie 20 proc. audituotų mokyklų vadovų prašo mokytojų atsiskaityti už mokinių pasiekimus ir pažangą (ir tai dažniausiai daroma tik sėkmingose mokyklose). Jokiomis kitomis priemonėmis mokytojai taip pat nėra beveik motyvuojami siekti geresnės ugdymo kokybės ir aukštesnių mokinių pasiekimų. “Pasirodo, be pačių mokinių ir jų tėvų, niekas kitas nėra suinteresuoti to pasiekti. Bet gali įvykti proveržis ir reikia to siekti, jeigu į silpnas, atsilikusias mokyklas būtų siekiama pritraukti progresyviai mąstančius vadovus, pažangius mokytojus, jeigu svarbiausias siekis būtų maksimali kiekviena vaiko pažanga, jeigu savivaldybės mokyklų tinklą

optimizuoti, prieš akis turėdamos esminį tikslą užtikrinti gerėjančius mokinių pasiekimus ir ugdymosi rezultatus, tai tos mokyklos labai sustiprėtų”, - mano L. Balėnaitė (Reitingai 2015 m. Nr.1 (3)).

Mokymosi pasiekimų rezultatai yra tarsi baigiamoji proceso dalis, iš kurios galima suprasti, ar mokiniai suprato, ką žino, ką išmoko ir kt. Mokytojo sprendimas turi didelės įtakos mokinių gyvenimui, norui tobulėti ir siekti aukštų rezultatų. V. Rajeckas (1998) ir kiti autoriai pažymi, kad mokinių pasiekimo vertinimas yra svarbi problema. “Valstybės švietimo strategijos 2003 – 2012 metų nuostatose” (2003) švietimo kokybei užtikrinti numatyta labiau motyvuoti mokinius ir mokytojus siekti ugdymo kokybės, geriau informuoti mokinius bei jų tėvus apie mokymosi pasiekimus. Dirbant vien šeimai, ar vien mokyklos pastangomis sunku tikėtis aukštų rezultatų, todėl būtina glaudžiai bendradarbiauti besimokančiajam, šeimai ir mokyklos bendruomenei (3 paveikslas).

3pav. Mokyklos pasiekimų ir pažangos modelis. Šaltinis: <http://www.nmva.smm.lt/wp-content/uploads/2017/12/Leidiny.pdf>

Rezultatyvumas apima mokinių ugdymo(si) pasiekimus, kurie atitinka Bendrosiose ugdymo programose keliamus tikslus ir mokykloje besimokančių mokinių galias.

Stebėsenos sistemingumas – mokykloje analizuojami, apibendrinami, susumuojami atskiro ugdymo(si) laikotarpio ar ugdymo pagal tam tikrą programą rezultatai. Sistemingai yra aptariami įvairių mokinių grupių, klasių pasiekimų dinamika, vertinamas kiekvieno mokytojo darbo poveikis ir mokyklos indėlis į mokinių pažangą.

Pasiekimų ir pažangos pagrįstumas mokytojais turi įvairias jam priimtinas vertinimo strategijas ir būdus, kuriuos naudoja kiekvieno mokinio gilesniam pažinimui, ugdymo(si) proceso bei daromos pažangos stebėjimui ir įvertinimui. Turima vertinimo informacija yra remiamasi nustatant prioritetinius ugdymo(si) kokybės gerinimo mokykloje uždavinius.

Atskaitomybė – mokykla atsakinga ir tikslingai teikia duomenis apie mokinių ir mokyklos pasiekimus įvairioms interesų grupėms. Mokinių ir mokyklos pasiekimų vertinimo rezultatais remiamasi informuojant tėvus ir visuomenę apie ugdymo(si) rezultatus ir kokybę.

A. Hargreaves (2008), kritiškai vertindamas valstybių vykdomus ugdymo standartizacijos projektus, juos sieja su rinkos fundamentalizmu: “Nuo devintojo dešimtmečio pabaigos centralizuotai tvirtinamos mokymo programos kartu su išsamiais ir griežtomis pasiekimų užduotimis, unifikuotu vertinimu ir daug ką lemiančia atskaitomybe visame pasaulyje tapo švietimo reformos “naująja ortodoksija. <...> tai gali labai greitai pagerinti padėtį neturtingiausiose, silpniausiose mokyklose ir tų mokyklų bendruomenėse, bet jos taip pat gali sustiprinti priklausomybės kultūras tarp mokytojų, kurie kaip karaokės dainininkai, tiesiog išmokyti sekti eilute šokinėjantį rutuliuką” (Hargreaves, 2008).

Kontrolė arba kokybė suprantama kaip standartizacijos padarinys, o standarto samprata remiantis minėta kritika turi savyje tiek teigiamų, tiek neigiamų konotacijų. Taigi standartizacijos sąvoka šiame tekste vartojama, remiantis mokslininkų P. Sahlberg (2004) ir A. Hargreaves (2008) siūloma samprata, kad tai yra mokykloms, mokytojams ir mokiniams aiškiai apibrėžti mokymo(si) pasiekimų standartai, kurie pamatuojami centralizuotomis vertinimo priemonėmis, o gauti rezultatai panaudojami švietimo kokybei gerinti pasitelkiant mokyklų kontrolę ir konkurencingumo skatinimą. Tai atspindi mokymo(si) pasiekimų standartais kuriamą ugdymo turinio politiką.

Siekiant atsakyti, kaip mokymo(si) pasiekimų standartas naudojamas užtikrinant ugdymo kokybę ir kaip jis tampa ugdymo kontrolės priemone, siūloma remtis P. Sahlbergo (2004) pateiktais keturiais ugdymo turinio standartizavimo etapais. Švietimo teoretikas, analizuodamas ugdymo standartizaciją Vakarų šalyse remdamasis A. Hargreaves idėjomis, siūlo atkreipti dėmesį į šiuos ugdymo turinio standartizavimo etapus:

1. Mokymo(si) pasiekimų, standarto nustatymas bendrosiose programose.
2. Vertinimo centralizavimas, suvienodinant mokymo(si) pasiekimų įvertinimą.
3. Mokytojų ir mokyklų veiklos vertinimas, naudojant mokymo(si) pasiekimų rezultatus.
4. Įvedamos nuobaudos arba atlygiai už pasiektą pažangos lygį.

Pirmi du etapai atspindi mokymo(si) pasiekimų standartą, skirtą ugdymo turinio kokybei užtikrinti, o kiti labiau orientuojami į standartą kaip ugdymo turinio kontrolės priemonę.

Standartizacijos poveikis ugdymo procesui kol kas labiau analizuojamas užsienio autorių darbuose (Weeden, Winter, Broadfoot, 2005; Hargreaves, 1999, 2008; Shalberg, 2004; McNeil, 2000; Taubman, 2009 ir kt.). Lietuvoje apie tai kalbama fragmentiškai, paliečiant skirtingus aspektus (vertinimą, egzaminus, bendrąsias programas ir t.t.) (Bethell, Zabulionis, 2000,

Būdienė, Zabulionis, 2009; Duoblienė, 2009; Želvys, 2009). Atsižvelgiant į tai, kad išsamiau standartizacijos įtaka Lietuvos bendrojo ugdymo turiniui ir jo kaitai Lietuvoje nėra tirta, daugiausia bus analizuojami pirminiai šaltiniai: Lietuvos švietimo dokumentai (bendrosios programos, mokinių pasiekimų vertinimą ir švietimo kokybę reglamentuojantys dokumentai).

2. BENDROJO UGDYMO MOKYKLŲ REITINGAVIMO TEORINIAI ASPEKTAI

2.1 Bendrojo ugdymo mokyklų reitingavimo samprata ir paskirtis

Bendrojo ugdymo mokykla kiekvienos šalies švietimo sistemoje yra labai reikšminga, nes joje yra patiesiami pamatai jauno žmogaus siekiamis įgyvendinti. <...> Mokykla veikia dabartyje ir jos veiklos rezultatai projektuojami į ateitį. Tad jos vertė tautos ir valstybės gyvenime neišmatuojama – ji tarsi tautos ir valstybės egzistencijos ir ateities pamatas (Grockienė D., Nemickeinė Z. 2010).

Pasaulinėje mokslo rinkoje “reitinguotis” yra tikrai populiariu, o pats reitingavimo procesas yra traktuojamas kaip normalus reiškinys. Šiandien nacionalinių, regioninių ir tarptautinių reitingavimo sistemų rezultatais naudojasi rinkdamiesi bendrojo ugdymo mokyklas. Dalyvauti reitingavime yra svarbu ir pačioms bendrojo ugdymo mokykloms – vertinimas padeda suvokti vietą nacionaliniame, tarptautiniame ar globaliame kontekste.

Rezultatai visų pirma siejami su informacija apie mokymosi pasiekimus. Tyrimo metu renkami ir gaunami patvirtinimai apie besimokančiojo mokymąsi, pasiekimus ir įgytas kompetencijas (Mokinių pažangos ir pasiekimų vertinimo samprata, 2004; Laužackas, 2005).

Reitingavimas, kaip fenomenas, apibrėžimas kaip asmens, institucijos, reiškinio kiekybinis įvertinimas, padedantis palyginti to paties požymio ar rūšies objektus, nustatyti jų vietą vertinimo skalėje (Tarptautinių žodžių žodynas, 2001). Norint kažką reitinguoti, reikia turėti tam tikrus duomenis, kuriuos būtų galima išreikšti kiekybine forma ir pateikti juos skalėje nuo aukščiausio iki mažiausio. Reitinguojant švietimo įstaigas, šiuo atveju bendrojo ugdymo įstaigas, remtis galima apčiuopiamais rodikliais – valstybinių brandos egzaminų (VBE) rezultatais (aukščiausias įvertis tai yra 8 taškai, o žemiausias - 0 taškų) ir abiturientų įstojimu į pasirinktą aukštąją mokyklą į tikslines studijas (valstybės finansuojamos). O taip pat yra atsižvelgiama, kiek mokinių išvyko studijuoti į užsienio universitetus.

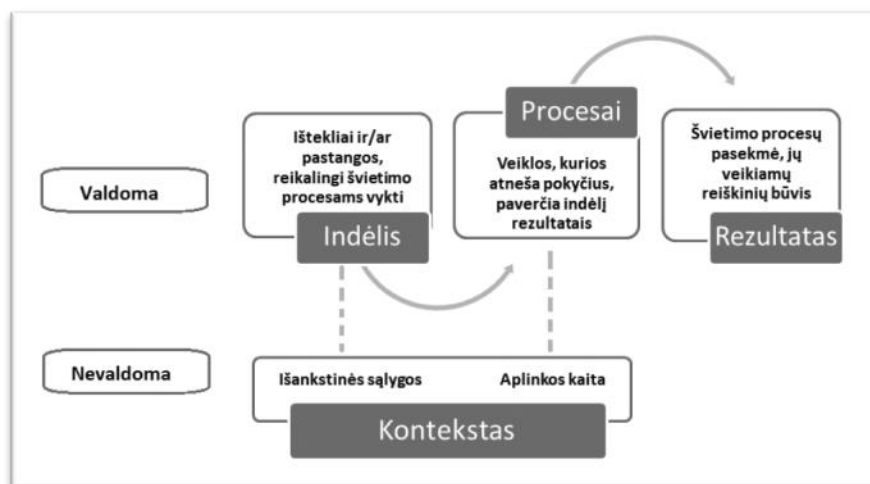
Bendrojo ugdymo mokyklų veiklos rezultatai vertinami įvairiai: pagal tarptautinius tyrimus: PISA (Programme for International Student Assessment) ir TIMSS (Trends in International Mathematics and Science Study - Tarptautinis matematikos ir gamtos mokslų gebėjimų tyrimas) ir pan., nacionalinius mokinių pasiekimų patikrinimo testus, Valstybinius brandos egzaminus, ir kiti vertinimai gali būti pagal įvairius reitingus (pvz.: žurnalo “Reitingai”), mokyklos išorinį vertinimą ir pan. Taigi mokyklos pažanga vertinama įvairiai, suprantama taip pat nevienodai.

Valstybės švietimo dokumentuose pažanga yra planuojama ir matuojama, tai liūdi įvairūs dokumentai:

- Lietuvos pažangos strategija “Lietuva 2030”;
- Nacionalinė pažangos programa 2014 – 2020 m.
- Valstybinė švietimo strategija 2013 – 2022 m.

Bendrojo ugdymo mokyklų reitingavimas pasinaudojus tik veiklos rodikliais (valstybinių brandos egzaminų rezultatais ir abiturientų įstojimu į aukštąsias mokyklas) numenkina visas įstaigas, susijusias su švietimu, o taip pat gali sudaryti netinkamą nuomonę apie švietimo įstaigą mokiniams ir jų tėvams. Tiek besimokantieji toliau toje įstaigoje, tiek jų tėvai nori gauti kokybiškas paslaugas, nes tiki, kad nuo švietimo priklauso jų vaikų sėkmė ateityje (Kohn, 1992). Nepriklausomai nuo to, kokiais rodikliais remiamasi bendrojo ugdymo mokyklos vykdo savo veiklos kokybės analizę vertindamos savo ugdytinių pasiekimus moksle (kiekybiniai tyrimai) bei įsivertindamos savo įstaigos turinio prasmes (kokybiniai tyrimai).

Bendrojo ugdymo mokyklų reitingavimas skirtingų interesų grupių vertinamas kontraversiškai. Vieningos nuomonės, kas daro įtaką reitingams nėra, nes vieni įvardija, kad tai priklauso nuo mokyklos vadovo: kokį kolektyvą jis suburia, kokius tikslus kelia, koks ugdymo(si) proceso organizavimas, kaip sutelkia bendruomenę, kokias ugdymo erdves sukuria, kaip efektyviai išteklius panaudoja, kokias ugdymo priemones taiko. Taip pat labai didelės įtakos turi pedagogų kolektyvas ir, žinoma, patys mokiniai ir jų tėvai, kurie orientuojasi į aukštus akademinis pasiekimus, puikius rezultatus daugiausia nulemiančius ir karjerą po mokyklos. Kiti kelia visai kitokius tikslus – bendruomenei svarbiausia geras mikroklimatas, vaiko emocinė savijauta, dar kitos labiausiai rūpinasi neformaliojo ugdymo galimybės. “Kiekvienas iš šių interesų - vis kitas požiūris į tą pačią švietimo sistemą aspektas, kuriam suprasti gali būti reikalingas tam tikras rodiklių rinkinys ar pažangos vertinimo modelis. Bet vien iš rezultatų skirtumų neįmanoma daryti visapusiškų išvadų apie švietimo kokybę”. Todėl apie rezultatus turi būti renkama ir papildoma informacija, kuri padėtų paaiškinti jų skirtumų kilmę, priežastis ir sąlygas. Bet taip pat labai svarbus yra procesas, indėlis, bei kontekstas. “Patys savaime šie duomenys neliūdi pažangos švietime, tačiau yra nepamainomi tada, kai reikia aiškintis padarytos ar nepasiektos pažangos priežastis (4 pav.)“ (http://www.nmva.smm.lt/wp-content/uploads/2020/01/Savivaldybi%C5%B3-%C5%A1vietimo-pa%C5%BEangos-ataskaitos_Internetui.pdf).

4 pav. Bendroji švietimo vertinimo schema. Šaltiniai: pagal Vaicekauskienė V. Švietimo politikos analizės pagrindai, 2007

Surinkti duomenys tai tarsi švietimo valdymo įrankis, kuris liudija apie jau įvykusius procesus, koreguojamas priežastis ar sukeltas pasekme, apie valdomus ir nevaldomus aspektus. Geriausiai šį poreikį atliepia švietimo tikslų, pasiekto rezultato numatymas ir išvadų padarymas.

„Į rezultatą nukreiptas ugdymas po truputį transformuojasi į ugdymą, kuriame svarbiausias yra mokymosi procesas, todėl vis mažiau dėmesio teikiama pažymiams ir įvertinimams, bet akcentuojama mokymosi eiga, individuali pažanga ir pasiekimai” (http://www.nmva.smm.lt/wp-content/uploads/2015/12/ES-projekto_Gera_mokykla_studija-2012.pdf). Atsiranda kokybinis pokytis, dėl to, kad mokymo tikslu siekiamas nuolatinis augimas ir pažanga. Kai dėmesio centre atsiduria ugdymo procesas, stengiamasi, kad visi jo aspektai būtų aukštos kokybės, o kasdienis darbas būtų prasmingas ir motyvuotas.

Mokytojų vaidmuo itin svarbus kuriant gerą mokyklą. Visi mokyklos bendruomenės nariai (vadovai, pedagogai, mokiniai ir jų tėvai ir kiti) sutaria, kad be gerų pedagogų geros mokyklos sąvoka yra neįmanoma. Norint turėti gerą mokyklą, joje dirbantys pedagogai privalo būti savo srities žinovai ir mokėti sudominti mokinius (White B. 2009).

Gerai akademiniai pasiekimai negali būti vienintelis mokyklos bendruomenės tikslas, nes svarbiausia, kad kiekvienas vaikas pasiektų savo didžiausią rezultatą, tokį, kokį būtent jis gali pasiekti. R. Kontautienė (2016) teigia, kad tikslo lenktyniauti su geriausiomis šalies mokyklomis neturėtų būti. Mokyklos uždavinys visada turi būti sukurti tokią mokyklą, į kurią vaikai norėtų eiti, o mokslas jiems netaptų našta ar sunkiu darbu iš pareigos.

Mokyklos lygį nulemia jos vadovas – tą patvirtino Nacionalinės mokyklų vertinimo agentūros ekspertai. Buvęs švietimo, mokslo ir sporto ministras D. Pavalkis viename susitikime su bendrojo ugdymo įstaigų asociacijos vadovais vienareikšmiškai pabrėžė, jog trečdalis mokyklos sėkmės priklauso nuo gero vadovo. Ir jei mokyklos rezultatai metai iš metų prasti, o

direktorius nieko nekeičia, vadinasi, keisti reikia patį direktorių. Maža to, nuo mokyklos vadovo priklauso ne vienas ir ne du parametrai, o daugybė, pradedant mokyklos modernumu, jos mokytojų motyvacija, gerais ar prastais mokinių pasiekimais per konkursus ar egzaminus ir baigiant atmosfera mokykloje, mokinių patyčiomis ir t.t. Beveik visos mokyklos Lietuvoje yra uždaros, išplitusi kažkokia nesveika konkurencija ir tai yra didelis švietimo sistemos trūkumas.

Mokyklos kokybę lemia žmonės, todėl neužtenka vien rūpintis tik mokyklos erdvėmis. Jei mokyklos vadovas, mokytojai siekia savo įstaigos užsibrėžtų tikslų bent trečdalis ar net pusė visų vaikų egzaminus išlaiko gana gerai ar bent vidutiniškai. O jei yra rūpinamasi tik išoriniu grožiu, mokymo procesu, o ne rezultatais, jei nebekeliami iššūkiai mokytojams, tai ir jie neieško žiburėlių mokinių akyse. Nuostabūs vadovai, kurie sugeba savo bendruomenės – tiek mokytojus, tiek vaikus, tiek ir jų tėvus – užkrėsti siekti maksimumo. Nes juk vienintelis tikslas – kad vaikai kuo geriau jaustųsi, lavintųsi, skleistų savo gebėjimus ir augtų kaip asmenybė. Ir visos šios dedamosios dalys ir kuria stiprią mokyklą.

2.2 Bendrojo ugdymo mokyklų reitingavimo praktika Lietuvoje

Lietuvos bendrojo ugdymo mokyklos turi vieningai laikytis iškeltų siekių ir požiūrio, kad svarbiausi sėkmingos ir rezultatyvios mokyklos veiklos požymiai yra geri ugdymo(si) rezultatai ir sklandus rezultatų siekimo procesas. Lietuvos švietimas turi įgyvendinti reformas, kuriomis siekiama pagerinti švietimo sistemos kokybę, garantuoti visiems lygias galimybes ir užtikrinti, kad švietimo ir mokslo indėlis į šalies ekonomikos ir socialinį augimą būtų didesnis nei iki šiol.

Lietuvos pažangos strategijoje „Lietuva 2030“ yra teigiama, kad visuomenė turėtų tapti“ veiklia, solidaria, sumania ir svarbiausia – besimokančia – tai yra modernia ir dinamiška, pasirengusia ateities iššūkiams ir gebančia veikti nuolat kintančiame pasaulyje“ (Lietuvos pažangos strategija „Lietuva 2030“, 2012).

Lietuvos švietimas, o ypač bendrojo ugdymo įstaigos, lyginant jį su kitomis išsivysčiusiomis Vakarų Europos valstybėmis, yra besivystanti ir savo kelio ieškanti sritis, o Lietuvai tapus Europos Sąjungos nare, tapo ir labai svarbu, kad daugiau dėmesio būtų skirta šalies bendrojo ugdymo įstaigų veiklos tobulinimui. Nes tarp Lietuvos bendrojo ugdymo įstaigų vyksta gan didelė konkurencija, kuri atsispindi mokyklų reitinguose.

Rezultatai – svarbiausias švietimo kokybės dėmuo, rodantis švietimo gebėjimą tinkamai atlikti švietimo misiją, švietimui priskiriamas funkcijas ir siekti numatytų tikslų (https://www.sac.smm.lt/wp-content/uploads/2016/01/bs_Svietimo-kokybe-2013-11.pdf).

Lietuvoje bendrojo ugdymo mokyklų reitingavimo praktika jau vyksta daugiau kaip

dešimtmetis. Reitingai yra daromi įvairiais pjūviais (vertinami konkrečių mokomųjų dalykų rezultatai, mokinių pasiekimai olimpiadose, įstojimų skaičiumi į užsienio universitetus, valstybinių egzaminų rezultatai ir kt.). Tačiau tai gali neigiamai paveikti bendrojo ugdymo mokyklų vidaus veiklos procesus bei jų vystymąsi.

Nacionalinis egzaminų centras mokykloms teikia įvairias analizes, tarkime, kokios yra konkrečios mokyklos mokinių NMPP (nacionalinis mokinių pasiekimų patikrinimas), PUPP (pagrindinis ugdymo pasiekimų patikrinimas) bei VBE (valstybiniai brandos egzaminai) pasiekimų stiprybės, o kokios silpnybės, į ką derėtų atkreipti dėmesį mokyklų administracijoms ir mokytojams. Bet labai svarbu, kad būtų analizuojami ir dirbama su šiais duomenimis ir taisytu tai, ką NEC ekspertai nurodo kaip silpnąsias vietas.

Nuo 2014 m. pradėjo veikti nacionalinio mokinių pasiekimų patikrinimo (NMPP) sistema. Vienodais standartizuotais testais ir vienodais kriterijais įvertinami visų Lietuvos mokinių pasiekimai. Nacionalinių mokinių pasiekimų tyrimų tikslas – vadovaujantis Bendrosiomis programomis ir kitais ugdymo turinį reglamentuojančiais dokumentais teikti išsamią ir patikimą informaciją apie bendrojo ugdymo rezultatų raidą ir kokybę. Šie tyrimai organizuojami atsižvelgiant į jų uždavinius:

- Vertinti mokinių pasiekimus ir analizuoti juos gerinant su kitais bendrąjį ugdymą ir jo kontekstą aprašančiais duomenimis;
- Rinkti informaciją švietimo stebėsenai, nustatyti problemines ugdymo sritis, mokinių rizikos grupes;
- Vertinti įvairių veiksnių poveikį mokinių pasiekimams;
- Teikti rekomendacijas, kaip gautus rezultatus panaudoti švietimo kokybei ir prieinamumui gerinti, planuojamų švietimo naujovių padariniams prognozuoti (<https://www.nec.lt/177/>).

Tai geras įrankis tiek pedagogams, tiek ir tėvams (globėjams), kuris padeda įvertinti ir įsivertinti kokioje vietoje vienas ar kitas vaikas, klasė ar mokykla gali tobulėti. Šie testai yra galimybė suvokti, ką dar būtų galima padaryti geriau, planuoti darbo kryptis ir stengtis patobulinti silpnąsias vietas. Labai svarbu yra išanalizuoti vaikų pasiekimų testus, nes tada mokytojas gali individualizuoti ugdymą, o kai mokytojas, vaikas ir tėvai (globėjai) žino trūkumus, tada ir pasiekimai akivaizdžiai gerėja. O tai jau lemia ne tik vaiko individualius aukštesnius pasiekimus, bet tai gali turėti įtakos ir visos mokyklos geresniems rezultatams. Kaip teigia A. Duckworth, (2017) „visi gyvenime pasiekę savo srities meistrai, užuot kreipę dėmesį į tai, ką jau daro gerai, nuolat stengiasi pašalinti konkrečią silpnąbę“.

Švietimo ir mokslo ministerijos kolegija pritarė nuo 2009 m. įvesti privalomą Pagrindinio ugdymo pasiekimų patikrinimą (PUPP) dešimtokams. Šiuo patikrinimu siekiama įvertinti

mokinių bendrąsias kompetencijas, pasiektas įgyvendinant pradinio ugdymo bendrąsias nuostatas. Teikti mokiniams ir jų tėvams (globėjams) informaciją apie pasiektą mokymo(si) rezultatą, o taip pat įvertinti mokinių pasiekimus Lietuvos kontekste.

Kiekvienais metais Lietuvos nacionalinis egzaminų centras, bendradarbiaudamas kartu su bendrojo ugdymo mokyklomis, surenka informaciją apie abiturientų valstybinių egzaminų rezultatus. Ir yra daroma rezultatų analizė.

Kiekvienais metais du kartus šalies visuomenė yra supažindinama su švietimo įstaigų bei aukštojo mokslo institucijų pozicionavimu. Žurnalas „Reitingai“ – tai analitinis švietimo ir aukštojo mokslo žurnalas, kuriame pateikiami tiek Lietuvos gimnazijų ir vidurinių mokyklų, tiek Lietuvos universitetų, tiek kolegijų reitingai, taip pat skirtingų užsienio universitetų reitingų apžvalgos.

Remiantis Eurostatas duomenų šaltiniu, Lietuva yra viena pirmaujančių Europoje pagal įgijusių vidurinį ir aukštąjį išsilavinimą asmenų dalį. Tačiau šio išsilavinimo kokybė nuolat kelia nuogastavimų. Lietuvos skirtumai tarp mokyklų labai dideli. Natūralu, kad daug tėvų ieško informacijos apie „silpnas“ ir „stiprias“ mokyklas, taip pat ir mokytojus, o ministerijos paskelbti sąrašai jiems gali būti vienas iš daugybės šaltinių (sudaromi iš Nacionalinio egzaminų centro duomenų ir nacionalinio mokinių pasiekimų patikrinimo (NMPP) rezultatų, ir geros mokyklos koncepcijos požymiai ir net mokinių savijautos rodikliai).

Visi atliekami tyrimai gali padėti sustiprinti Lietuvos bendrojo ugdymo įstaigų konkurencingumą. Taip mokykloms yra suteikiama galimybė ne tik pažinti save, atrasti kokie vyrauja trūkumai, kokie privalumai, bet ir skatina tobulėti, siekti savo užsibrėžtų tikslų, padeda įgyvendinti socialinį teisingumą.

Norint, kad mokykla būtų stipri ir pasiektų aukštus reitingus reikia, kad jos vadyba būtų aukščiausio lygio. Tačiau Lietuvoje žodžiai „vadyba“ ir „švietimas“ dažnai prasilenkia. Tai patvirtina ir Nacionalinės mokyklų vertinimo agentūros išvados: agentūra patikrino daugiau kaip 500 Lietuvos mokyklų ir tik 21 – a iš jų vadybą įvertino aukščiausiu – ketvirtu – lygiu, tai yra pavyzdine vadyba išsiskiria tik kas 24 –a šalies mokykla. Bet dar blogesnė tendencija yra tarp mokyklų, kurios išsiskirtų ne tik puikia vadyba, bet ir aukščiausios kokybės ugdymo procesu, ar kuriose palankiausios sąlygos asmenybės augti. Tokių per visą šalį tėra penkiolika. „Išskirtinai puiki ir pavyzdinė mokykla tampa tuomet, kai visi iki vieno: mokyklos direktorius, pavaduotoja, mokyklos psichologai ir socialiniai pedagogai, patys mokiniai ir jų tėvai, stengiasi, kad kiekvienas mokinys pagal savo gebėjimus pasiektų maksimumą“, - dr. S. Vaičekauskienė (Reitingai 2018 Nr. 1 (9)).

Rezultatų gerinimas vienas iš mokyklų gerinimo aspektų. Pasak Robinson (2011 – 2012), tokios iniciatyvos kritikuojamos dėl per siauro požiūrio į mokymo procesą, nes mokyklų sistema neturėtų būti paremta ir matuojama vien standartais ar egzaminų rezultatais. Vietoj to, į mokyklų vertinimą turėtų būti įtrauktos ir kitos vertybės. Ar tai siekiama, galima spręsti įvertinant mokymosi pasiekimus, išsilavinimo kokybę arba išsilavinimo pasiekimus. Dažniausiai rezultatai yra apibrėžiami tikrai kaip akademiniai mokinių mokymosi pasiekimai (testų, valstybinių egzaminų rezultatai). Tačiau tai turėtų apimti ir: vaiko kūrybingumą ir emocinę raidą, vertybes, požiūrio ir elgesio pokyčius, kurie šiuo metu ugdymo procese nėra formaliai (pažymiais, testais) įvertinami.

Yra dviprasmiškų nuomonių dėl mokyklų reitingavimo. Šiaulių universiteto profesorius habilituotas daktaras A. J. Janavičius (2017) komentuoja: “Reitingas turėtų atspindėti ne tiek mokytojų darbą, kiek mokyklos geografinę padėtį, ar ji yra Vilniaus centre ar Kelmėje. Kodėl? Nes dabar yra, sakykime, prestižinės mokyklos, kuriose mokosi vadinamosios vidurinėsios klasės tėvų vaikai. Taigi šie vaikai mokosi pagerintose mokyklose, kur ir mokytojų kvalifikacija aukštesnė, bet vis tiek negalime sakyti, kad mokyklų darbo rezultatai iš esmės priklauso vien nuo mokytojų darbo ir t.t. Juk daugelio provincijų mokyklų mokiniai ir tėvams padeda žemės ūkio darbus nudirbti, todėl tuo metu neturi laiko skaityti protingų knygų, todėl čia mokytojai gali dirbti ne blogiau nei sostinėje, bet rezultatai akivaizdžiai skirsis”.

Apibendrinant, galima sakyti, kad reitingavimas kelia tam tikrą konkurenciją tarp bendrojo ugdymo švietimo įstaigų, bet tuo pačiu jas skatina siekti geresnių ugdymo kokybės veiklos kokybės rezultatų, socialinių, ekonominių, kultūrinių, regioninės politikos ir demografinių dimensijų kontekste. Visuomenė domisi ir nori žinoti apie suteikiamų švietimo paslaugų kokybę.

2.3 Bendrojo ugdymo mokyklų reitingavimo metodika

Nors pasaulinėje reitingavimo praktikoje egzistuoja gana didelė reitingavimo sistemų ir metodikų įvairovė, visų vertinimo sistemų pagrindinis tikslas yra tas pats – bendrojo ugdymo mokyklų išskyrimas jas lyginant tarpusavyje pagal tam tikrus parametrus. Tarpusavio “lenktyniavimas“, pasak dr. I. Milišūnaitės (2010) šiuo atveju yra varomoji jėga. Anot daugelio reitingavimo sistemų kritikų – konkuruodamos dėl aukštesnių pozicijų vertinimo skalėje, dažnai pateikia “išpūstus” statistinius duomenis. Be to, reitingavimo rezultatai dažnai daro neigiamą įtaką toms institucijoms, kurios orientuojasi ne į savo įstaigos misiją, bet siekia pateikti kuo geresnius statistinius rodiklius. Tai iššaukia netgi atvirkštinį reitingavimo rezultatų poveikį kokybės gerinimui – nes jos yra skatinamos ne kokybės, bet abstrakčiomis statistinių rodiklių gerinimu. “Švietimo teisėje deklaruota, kad mokome ne dalyko, bet mokome vaiką. Dabar, ko

gero, labiau mokome dalyko. Viskas nukreipta į jo žinias, o vaikas lyg ir pametamas”, - tokią vertę apmąstymo problemą įvardija Nacionalinės mokyklų vertinimo agentūros direktorius G. Kazakevičius (<https://www.vidurine.trakai.lm.lt/Nuorodos/Dokumentai/Reitingai%202014.pdf>).

Pradinių mokyklų ir progimnazijų reitingai pristatomi pagal nacionalinio moksleivių pasiekimų patikrinimo - NMPP (anksčiau vadintame standartizuotais testais) rezultatus. Gimnazijų reitingų didelę dalį sudaro valstybinių brandos egzaminų įvertinimų vidurkis ir antrasis kriterijus parodo, kaip abiturientams pavyko įstoti į aukštąją mokyklą. Šiaulių universiteto Edukologijos instituto profesorė dr. D. Malinauskienė (2020) apie ugdymo įstaigų reitingavimą pagal mokinių akademinis pasiekimus vertina taip: “Neabejotina, kad akademiniai pasiekimai yra reikšmingas ugdymo įstaigų veiklos kokybės rodiklis, tačiau vien tik vienas iš daugelio. Šis rodiklis teikia tam tikrą informaciją, tačiau vertinti ir juo labiau - skirstyti ugdymo įstaigas vien pagal šį rodiklį yra neracionalu ir nepakankamai objektyvu. Ugdymo institucijų veiklą apibūdina daug kitų svarbių veiksnių, tokių kaip pedagogų profesionalumas, mokyklos išskirtinumas, jos lokalizacija, mokyklos kultūra, ugdymo proceso organizavimo ypatumai ir kt.” (<http://www.snaujienos.lt/miesto-gyvenimas/41451-mokyklu-reitingai-akademiniai-pasiekimai-ir-kiti-veiksniai-2>).

Švietimo kokybę yra labai sunku išmatuoti. Pasak G. Karoblio (2020) reitinguoti turėtų tik mokslininkai, kurie analizuotų daugybę kriterijų siekdami apdoroti mokymosi ir mokymosi rezultatų duomenis. Tada reitingai parodytų kokiame ugdymo lygyje esame ir tai būtų instrumentas keisti ir tobulinti rezultatus (<https://www.lrt.lt/naujienos/nuomones/3/1177453/gediminas-karoblis-atidarykite-mokyklas-ir-uzdarykite-reitingus>).

Tačiau norėdami patenkinti šalies socialinius ir ekonominius poreikius, švietimo politikos formuotojai ir kiti suinteresuotieji subjektai turėtų ypač daug dėmesio skirti švietimo kokybei gerinti. Lietuvai reikia švietimo sistemos, kurios rezultatai būtų aukštesnio lygio nei dabar “Tarptautinių mokinių pasiekimų tyrimų duomenys rodo, kad Lietuvos mokinių bendrieji mokymosi rezultatai tarptautiniame kontekste išlieka gana vidutiniški” (Lietuva. Švietimo būklės apžvalga 2018). Reikia, kad darbo rinkai būtų rengiami naujovių siekiantys kvalifikuoti specialistai ir jų gebėjimai prilygtų aukštiesiems bendraamžių pasiekimams kitose šalyse. Kiekvienais metais bendrojo ugdymo mokyklos deda pastangas, kad rezultatai būtų kuo artimesni išsikeltų tikslų ir vaiko gyvenimo akimirkos mokykloje būtų įsimintinai malonios. Savivaldybės siekia sukurti tokią mokyklų sistemą, kuri leistų kiekvienam mokiniui įgyvendinti savo teises į kokybiškas mokymosi sąlygas, švietimo pagalbą (pedagoginę, psichologinę, specialiąją pedagoginę pagalbą ir kt.), kokybiško išsilavinimo prieinamumą. Optimaliai sutvarkyta mokyklų sistema, kuri tolygiai užtikrina gerą vaikų ugdymo kokybę tiek mieste, tiek

kaime. Pasak, J. Kučinskaitės (2014) plati ir visapusiška reitingavimo metodika plačiau atspindi tikrąjį bendrojo ugdymo mokyklų pedagogų indėlį į mokinių pasiekimus. “Viena vertus, žmonėms, nemėgstantiems gilintis į skaičių kalbą, tokią išplėstinę gimnazijų reitingavimo metodiką gali būti nelengva suprasti, antra vertus, tiems žmonėms, kuriems iš tiesų rūpi jų atžalų ateitis, toks vertinimas bus labai iškalbingas, nes jis labai giliai parodo kiekvienos gimnazijos stiprybes ir silpnąsias puses”. Švietimo kokybės teigiami pokyčiai stebimi šiose srityse:

- Didėja mokiniams siūloma ugdymosi galimybių įvairovė.
- Pagal susitarimus yra didinamas mokytojų darbo užmokestis.
- Kiekvienais metais yra didinami neformaliojo švietimo krepšeliai.
- Tarptautinio 4kl. mokinių skaitymo gebėjimų tyrimo rezultatai parodė, kad vyksta pradinių klasių mokinių skaitymo rezultatų gerėjimas.
- Gerėja mokyklų aprūpinimas šiuolaikiškais ugdymo(si) priemonėmis.
- Bendrojo ugdymo mokyklos prisiima vis daugiau atsakomybės už mokyklos ugdymo turinį (<https://www.sac.smm.lt/wp-content/uploads/2018/10/Svietimas-regionuose-2018-web.pdf>).

Pasak Nacionalinės mokyklų vertinimo agentūros, pamokų kokybė gerėja (<http://www.nmva.smm.lt/wp-content/uploads/2012/12/Bendrojo-ugdymo-mokykl%C5%B3-veiklos-kokyb%C4%97.-Nacionalin%C4%97s-mokykl%C5%B3-vertinimo-agent%C5%ABros-metinis-prane%C5%A1imas-2013-4.pdf>). Tai reiškia, kad gerėja pamokų planavimas ir organizavimas, mokymo kokybė, mokymasis, pagalba mokiniui mokantis, vertinimas ugdant, santykiai klasėje, ugdymo aplinka ir jos panaudojimas, mokinių pasiekimai. Geriau yra vertinami ne tik akademiniai pasiekimai, bet ir neformaliojo ugdymo vertė arba netiesioginės švietimo funkcijos, susijusios su rūpinimusi mokiniiais – pavėžėjimas, maitinimas.

Reziumuojant, galima teigti, jog reitingavimas yra reikalingas ir naudingas, nes tai skatina švietimo įstaigų augimą, tikslų siekimą ir tobulėjimą. Nors nėra pakankamai ištirta reitingavimo nauda Lietuvos bendrojo ugdymo švietimo įstaigose, bet neiškreipta ir kryptinga konkurencija duoda vienokią ar kitokią informaciją, kuri yra pateikiama visuomenei ir yra ugdymo įstaigų veiklos kokybės gerinimo veiksnys.

3. MOKYKLOS BENDRUOMENĖS NARIŲ MOKYKLŲ REITINGAVIMO PAGAL VEIKLOS KOKYBĖS REZULTATUS VERTINIMO EMPIRINIO TYRIMO REZULTATAI IR JŲ ANALIZĖ

3.1 Tyrimo metodologija

Mokslinės literatūros ir kitų šaltinių turinio analizė atskleidė, jog reitingavimas, kaip fenomenas, apibrėžiamas institucijos, reiškinio kiekybinis įvertinimas, padedantis palyginti to paties požymio ar rūšies objektus, nustatyti jų vietą vertinimo skalėje (Tarptautinių žodžių žodynas, 2001). Norint kažką reitinguoti, reikia turėti tam tikrus duomenis, kuriuos būtų galima išreikšti kiekybine forma ir pateikti juos skalėje nuo aukščiausio iki mažiausio. Norėdami patenkinti šalies socialinius ir ekonominius poreikius, švietimo politikos formuotojai ir kiti suinteresuotieji subjektai ypač daug dėmesio skiria švietimo kokybei gerinti. Lietuvai reikia švietimo sistemos, kurios rezultatai būtų aukštesnio lygio nei dabar, kurie, remiantis Švietimo būklės apžvalga (2018), tarptautiniame kontekste išlieka gana vidutiniški. Reitinguojant bendrojo ugdymo įstaigas pagal jų veiklos kokybės rezultatus, būtina remtis tik apčiuopiamais rodikliais. Rezultatai – svarbiausias švietimo kokybės dėmuo, rodantis švietimo gebėjimą tinkamai atlikti švietimo misiją, švietimui priskiriamas funkcijas ir siekti numatytų tikslų (https://www.sac.smm.lt/wp-content/uploads/2016/01/bs_Svietimo-kokybe-2013-11.pdf). Nors pasaulinėje reitingavimo praktikoje egzistuoja gana didelė reitingavimo sistemų ir metodikų įvairovė, visų vertinimo sistemų pagrindinis tikslas yra tas pats – bendrojo ugdymo mokyklų išskyrimas jas lyginant tarpusavyje pagal tam tikrus parametrus.

Mokslinės literatūros ir kt. šaltinių turinio analizė atskleidė, kad Bendrojo ugdymo mokyklų reitingavimas skirtingų interesų grupių vertinamas kontraversiškai. **Tyrimo objektas** – bendrojo ugdymo mokyklos bendruomenės narių požiūris į mokyklų reitingavimą pagal jų veiklos kokybės rezultatus. Suformuluotai **tyrimo problemai** - *kaip mokyklos bendruomenės nariai (vadovai, pedagogai, mokiniai, tėvai) vertina bendrojo ugdymo mokyklų reitingavimą pagal jų veiklos kokybės rezultatus* - atskleisti suformuluotas **tyrimo tikslas**: identifikuoti bendrojo ugdymo mokyklos bendruomenės narių mokyklų reitingavimo vertinimo tendencijas. Tyrimo tikslui pasiekti buvo numatyti šie **tyrimo uždaviniai**:

1. Teoriškai pagrįsti bendrojo ugdymo mokyklų veiklos kokybės vertinimo ir įsivertinimo paskirtį bei reikšmingumą.
2. Atskleisti mokyklų reitingavimo sampratą ir aktualumą.
3. Išryškinti mokyklų reitingavimo praktikos Lietuvoje esminius aspektus.

4. Ištirti mokyklų vadovų, pedagogų, vyresnių klasių mokinių, tėvų požiūrį į bendrojo ugdymo mokyklų reitingavimą.

Tyrimo metodologija grindžiama socialinio konstruktyvizmo teoretikų požiūriu, jog tiriamieji savaip suvokia tiriamą reiškinį ir priskiria šio reiškinio sudėtinėms dalims atitinkamas prasmes. Socialinio konstruktyvizmo teorija padeda atskleisti tiriamųjų požiūrį į analizuojamą situaciją, susitelkiant į specifinius kontekstus, panaudojant praktinės patirties įtaką interpretacijai (Žydžiūnaitė, 2007; Wilson, 2007). Socialinis konstruktyvizmas didžiausią dėmesį skiria socialinėms interakcijoms, kurios ir daro didelę įtaką asmens žinių augimui ir brandai, faktų žinojimui. Apskritai socialinis konstruktyvizmas teigia, kad žinios yra kuriamos, performuojamos bei palaikomos socialinių procesų ir kad žinojimas bei socialinis veiksmas lemia vienas kitą (Berger, Luckmann, 1999).

Taip pat tyrimo metodologija remiasi švietimo vadybos (Želvys, Targamadzė, Juozaitis ir kt.) teoretikų esminėmis nuostatomis apie švietimo kokybę kaip prioritetinį švietimo tikslą ir jo svarbą esminiams visuomenės pokyčiams, kurio įgyvendinimui įtakos turi visas kompleksas veiksmų.

Tyrimas grindžiamas ir švietimo kokybės vadybos teoretikų (Pukelis, Juodaitytė, Bruzgelevičienė ir kt.) požiūriais apie švietimo kokybę, kaip sutartinių veiklos požymių visumą, rodančią, koku laipsniu, būdais ir priemonėmis yra pasiekiami nacionalinės švietimo sistemos tikslai, tenkinantys suinteresuotos visuomenės dalies poreikius, bei kaip – kokiais būdais, priemonėmis ir koku laipsniu yra įgyvendinami konkrečios ugdymo įstaigos tikslai, nukreipti į individualių suinteresuotų asmenų poreikių tenkinimą.

Remiantis tyrimo metodologija, pasirinkta kiekybinio ir kokybinio tyrimo dermės strategija. Empirinis tyrimas grindžiamas kiekybinio ir kokybinių tyrimų derinimu, nes pasak B. Bitino (1998; 2006), edukologinių tyrimų metodologija nesupriešina kiekybinių ir kokybinių ugdymo reiškinų bei tyrimo – abu papildo vienas kitą. Kiekybinių ir kokybinių tyrimų derinimas leidžia giliau pažvelgti į socialinę ir individualią problemą (Mažeikienė, 2000). Kokybinių ir kiekybinių tyrimų derinimas yra konstruktyvus, kurių tinkama interpretacija suteikia daugiau žinių skirtinguose kontekstuose. (Vaičekauskienė, 2008).

3.2 Tyrimo metodika ir organizavimas

Tyrimo problemai atskleisti, tyrimas buvo organizuojamas šiais etapais:

- Tyrimo problemos teorinės analizės pagrindu parengti klausimynai mokiniams, tėvams, mokyklos administracijai/vadovams, pedagogams.

- Atliktas žvalgomasis tyrimas.
- Žvalgomojo tyrimo rezultatų pagrindu pakoreguotas tyrimo instrumentą.
- Atlikta tyrimo dalyvių apklausa (anketavimas).
- Atlikta surinktų tyrimo duomenų analizė.
- Atskleistos tyrimo dalyvių nuomonių/vertinimo tendencijos apie bendrojo ugdymo mokyklų reitingavimą pagal jų veiklos kokybės rezultatus.
 - Atlikta ir pateikta tyrimo dalyvių vertinimo rezultatų apie bendrojo ugdymo mokyklų reitingavimą pagal jų veiklos kokybės rezultatus lyginamoji analizė.
 - Tyrimo analizės pagrindu suformuluotos išvados ir pateiktos rekomendacijos bendrojo ugdymo mokyklų reitingavimo proceso tobulinimui pagal jų veiklos kokybės rezultatus.

Duomenų rinkimas. Tyrimo duomenims surinkti buvo pasirinktas anketinės apklausos metodas. Šis metodas įgalina, pasak M. Danscombe (2010), tyrėjui greitai atlikti didelės apimties matavimus, išsaugant respondentų konfidencialumą, padeda objektyviai analizuoti duomenis ir tiksliai pristatyti tyrimo rezultatus. Apklausa taikoma kaip instrumentas informacijai iš respondentų surinkti iš anksto apgalvotais klausimais. Kiekybinis tyrimas padės gauti statistinės informacijos, kuri yra reikalinga. Atvirų klausimų pagalba buvo tikimasi atskleisti bendrojo ugdymo mokyklos bendruomenės narių požiūrį į mokyklų reitingavimą, išsiaiškinti, ko jie tikisi iš reitingų, ką galima tobulinti, kad būtų aukštesni mokyklų įvertinimai.

Sudaryta mišraus tipo anketa. Klausimynas sudarytas remiantis mokslinės literatūros analize. Visos anketos (vadovams, pedagogams, mokiniams ir tėvams) buvo labai panašios, nes buvo siekiama palyginti gautus tyrimo rezultatus. Anketas sudarė trys blokai: informacinis, kuriame tiriamieji supažindinti su tyrimo tikslu, anketos pildymo būdais; demografinis, kuriuo siekta išsiaiškinti respondentų demografinę charakteristiką. *Vadovų:* amžių, lytį, išsilavinimą, darbo stažą bei vadovaujamo darbo stažą; *pedagogų:* lytį, amžių, pedagoginį darbo stažą, bei pedagoginę kvalifikaciją; *mokinių:* lytį, amžių, klasę; *tėvų:* lytį, amžių, koks jų išsilavinimas. Diagnostiniame bloke vadovams pateikta 11 uždaro tipo klausimų ir 1 atviro tipo klausimas; pedagogams – 11 uždaro tipo klausimų ir 1 atviro tipo klausimas; mokiniams – 8 uždaro tipo ir 1 atviro tipo klausimas; tėvams – 9 uždaro tipo klausimai ir 1 atviro tipo klausimas.

Viena anketų dalis buvo parengta pagal Likerto skalę, kad respondentai atsakytų į teiginius pagal jiems teikiamą svarbumą. Respondentai galėjo pasirinkti vieną iš duotų įverčių: labai svarbus, svarbus, vidutiniškai svarbus, nesvarbus, visiškai nesvarbus.

Tyrimo imtis. Tyrime dalyvavo Šiaulių miesto 2 progimnazijos ir 2 gimnazijos bei Šiaulių rajono 2 progimnazijos bei 1 gimnazija. Tyrimo metu buvo vykdoma mokyklų

bendruomenės narių apklausa, ištirta 205 respondentai. Iš jų: 7 vadovai, 64 pedagogai, 74 mokiniai (10, 11, 12 klasių) ir 60 tėvų.

Tyrimo etika. Atliekant tyrimą, buvo laikomasi anonimiškumo, sąžiningumo, savanoriškumo ir konfidencialumo principų. Tyrime dalyvavę bendrojo ugdymo mokyklų bendruomenės nariai buvo supažindinti su tyrimu, buvo pristatyti tyrimo tikslai, tyrimo vykdymo eiga. Respondentai buvo informuoti, kad tyrimo duomenys apibendrinta forma bus naudojami moksliniams tikslams, garantuotas atsakymų anonimiškumas.

Duomenų analizė: Apklauso raštu duomenų analizė buvo atlikta, taikant aprašomosios statistikos metodą ir apskaičiuojant respondentų nuomonių procentinę raišką. Buvo naudojama MS Excel 2007 kompiuterinė programa grafiniam duomenų apdorojimui ir pavaizdavimui.

Tyrimo procedūra: Žvalgomasis tyrimas. Prieš atliekant tyrimą buvo atliktas žvalgomasis tyrimas. Atsitiktine tvarka 2020 metais sausio mėnesį (tėvų susirinkimų metu, pertraukų metu) Šiaulių miesto bei rajono progimnazijų ir gimnazijų tėvams (20), vadovams (5), pedagogams (10), mokiniams (10) buvo išdalintos anketos. Gražinta buvo 30 anketų. Dėl nežinomų priežasčių 15 anketų buvo negražintos. Iš žvalgomojo tyrimo atsakytų anketų buvo nuspręsta nieko nekeisti ir tęsti tyrimą toliau.

Anketinės apklauso buvo vykdomos 2020m. vasario – kovo mėnesiais Šiaulių miesto ir rajono mokyklose. Tiriamųjų atranka atsitiktinė. Tyrimo dalyviai buvo supažindinti su tyrimo tikslu, rezultatų panaudojimu bei tyrimo etika. Respondentai pedagogai ir vadovai galėjo anketą neštis namo. Tėvams anketa buvo išdalinta per tėvų susirinkimus ir 30 min. laike gražintos visos atsakytos anketos. Mokiniai į pateiktus anketos klausimus atsakinėjo klasių valandėlių laiku (viską suderinus su mokytojais) ir gražino į jas atsakę. Mokytojai ir vadovai išreiškė didesnę nenorą dalyvauti tyrime ir atsakinėti į atviro tipo klausimą. Vadovai iš 7 tik 2 atsakė į atviro tipo klausimą, pedagogai iš 64 – 15 atsakė, mokiniai iš 74 – 17, o tėvų iš 60 atsakė 13 į atviro tipo klausimą.

3.3 Empirinio tyrimo rezultatų analizė

3.3.1 Mokyklos vadovų požiūrio į mokyklų reitingavimą tyrimo duomenys ir jų analizė

Veiksmingas vadovavimas mokyklai – vienas svarbiausių veiksnių kuriant mokymo ir mokymosi aplinką, siekiant ir suteikiant reikiamą paramą mokiniams, tėvams, personalui ir taip skatinant siekti geresnių rezultatų.

Tyrimo dalyvavo 7 Šiaulių miesto ir rajono gimnazijų ir progimnazijų vadovai. Demografiniai duomenys apie juos pateikiami (3 lentelėje).

3 lentelė. Tyrime dalyvavusių mokyklos vadovų demografiniai duomenys (N=7)

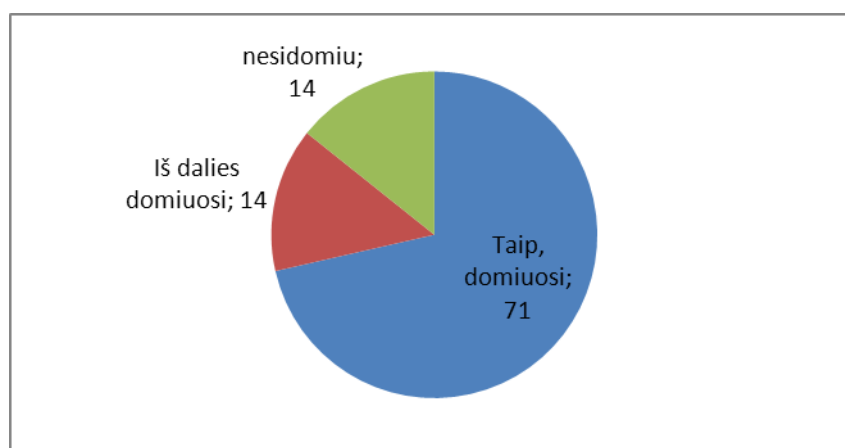
Kategorija	Kintamasis	Respondentų skaičius	Procentinė išraiška
Lytis	Moteris	6	86
	Vyras	1	14
Amžius	20 – 29 m.	0	0
	30 – 40 m.	2	29
	41 – 50m.	1	14
	51 m. ir daugiau	4	57
Pedagoginis darbo stažas	0 – 5 m.	0	0
	6 – 10 m.	1	14
	11 – 15 m.	1	14
	16 – 20 m.	2	29
	21 – 25 m.	0	0
	26 m. ir daugiau	3	43
Vadovavimo mokyklai stažas	0 – 5 m.	2	29
	6 – 10 m.	3	43
	11 – 15 m.	0	0
	16 – 20 m.	1	14
	21 – 25 m.	0	0
	26 m. ir daugiau	1	14

3 lentelėje matome, kad didžioji dauguma tyrime dalyvavusių vadovų lytis yra moterys (86 proc.) ir tik 14 proc. vyrų vadovauja mokykloms. Apklaustų vadovų amžius yra pakankamai svyruojantis nuo 30 m. – 51 m. ir vyresni. Daugiausia (57 proc.) vadovų yra vyresnio amžiaus, bet ryškėja tendencija - yra ir jaunesnių vadovujančių žmonių, kurių amžius svyruoja tarp 30 – 40 m. ir tai sudaro 29 proc. 14 proc. yra 41 – 50 m. vadovai. Iš to ir seka, kad vyresnio amžiaus vadovai turi didesnę ir pedagoginio darbo stažą. Nuo 26 m. darbo stažo turi 43 proc. apklaustųjų, 29 proc. atsakė, kad jų pedagoginio darbo „bagažas sukrautas“ jau 16 – 20 metų. Po lygiai, po 14 proc. respondentų atsakė turintys nuo 6 – 10 m. ir nuo 11 – 15 m. pedagoginio darbo stažą. Tačiau pastebime, kad vadovavimo mokykloje darbo stažas turi kitokias tendencijas. Daugiausia 43 proc. atsakė, kad jie vadovauja įstaigai/oms nuo 6 – 10 m. Vadovai neseniai pradėję vadovauti įstaigai yra 29 proc. (vadovavimo mokyklai stažas 0 – 5 m.). Po 14 proc. yra vadovų, kurie vadovauja 16 – 20 m. ir 26 ir daugiau metų.

Pagal gautus tyrimo duomenis pastebime, kad vadovai turintys didelį pedagoginį darbo stažą yra neseniai (6 – 10 m.) pradėję vadovauti įstaigoms.

Tyrimo metu siekta išsiaiškinti, ar mokyklų vadovai domisi, ar yra reikalinga skelbiama informacija apie bendrojo ugdymo mokyklų veiklos kokybę. Anketoje buvo pateiktas klausimas: „Ar domitės NMVA (Nacionaline mokyklų vertinimo agentūros) tinklapyje skelbiama informacija apie mokyklų veiklos kokybės vertinimą ir įsivertinimą“. Kaip atskleidė apklausos rezultatai, 57 proc. mokyklų vadovų domisi NMVA tinklapyje skelbiama informacija apie mokyklų veiklos kokybės vertinimą ir įsivertinimą. 43 proc. respondentų atsakė, kad domisi tik iš dalies. Pasak, R. Zablackės (2020.), Nacionalinė mokyklų vertinimo agentūra, atlikusį tyrimą, išskyrė mokyklos veiklos veiksnius, lemiančius mokymosi pasiekimus: tai vertybės, elgesio normos ir principai, asmenybės raidos lūkesčiai, mokymosi nuostatos ir būdai, mokytojo ir mokinio dialogas, mokymosi kokybė, pažanga, tėvų pedagoginis švietimas, personalo komplektavimas.

Kadangi dauguma respondentų domisi NMVA tinklapyje skelbiamais kokybės vertinimais tai norėjome sužinoti, ar taip pat yra domimasi vertinimais, kurie yra skelbiami „Reitingai“ žurnale. Gauti duomenys pateikti 5 paveiksle.

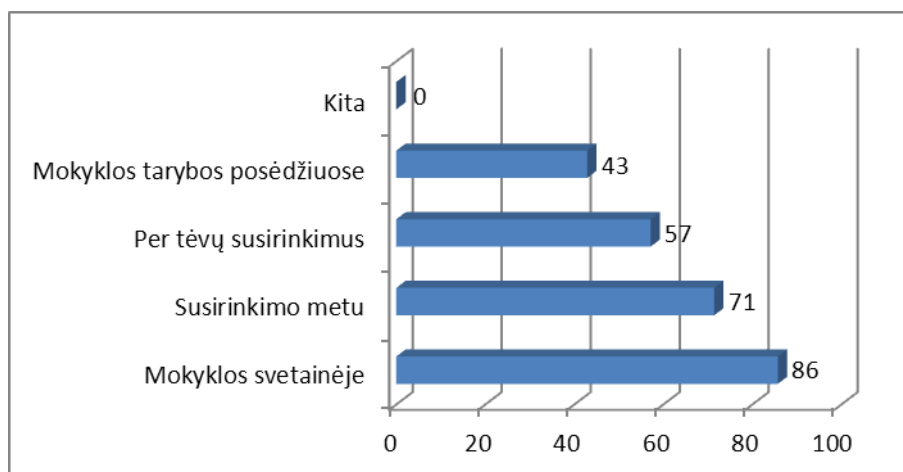
5 pav. Domėjimasis mokyklų veiklos kokybės vertinimo rezultatais, skelbiamais „Reitingai“ žurnale (N=7)

Dauguma respondentų (71 proc.) taip pat domisi skelbiamais veiklos kokybės rezultatais, o po 14 proc. respondentų atsakė, kad domisi tik iš dalies, arba išvis nesidomi jokia žurnalo skelbiama informacija. Galima daryti prielaidą, kad vadovai, kurie domisi savo ir kitų mokyklų veiklos vertinimais ir įsivertinimais, seka, vertina ir imasi veiksmų dėl mokyklos veiklos kokybės tobulinimo.

Kiekvienas vadovas apie savo įstaigą turi turėti kuo daugiau informacijos ir ja dalintis. Paklausus respondentų apie jų vadovaujamos mokyklos užimama vietą reitingų sąrašė atsakymai buvo skirtingi. Remiantis tyrimo dalyvavusių vadovų atsakymais, jų vadovaujamos Šiaulių miesto ir rajono mokyklos randasi daugiausia pirmame ir antrame, o dvigubai mažiau – trečiame

reitingo dešimtuke. Buvo vadovų, kurie pasirinko atsakymą „kita“ tik neįvardijo kokioje vietoje tarp šalies mokyklų yra jų vadovaujama mokykla (anketoje buvo pateiktas išdėstymas nuo pirmo dešimtuko iki penkto dešimtuko.)

Anketoje vadovams buvo pateiktas klausimas, kur skelbiama informacija tėvams apie jų mokyklos veiklos kokybės rezultatus. Gauti atsakymai pateikiami 6 paveiksle.

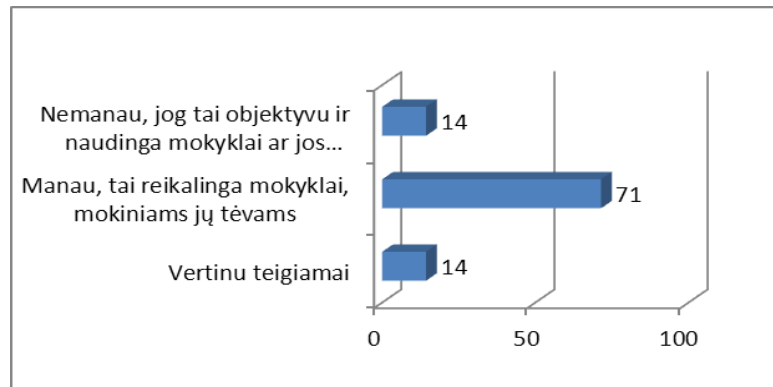

6 pav. Informacijos apie mokyklos veiklos kokybės rezultatus pateikimas tėvams ir mokytojams (N=7)

Dauguma apklaustų vadovų teigia, kad savo mokyklos veiklos kokybės rezultatus skelbia visomis ir visiems prieinamomis priemonėmis (buvo galima pasirinkti kelis variantus). Daugiausia vadovų (86 proc.) teigia, kad visa reikiama ir rūpima informacija yra pateikiama mokyklos internetinėje svetainėje. 71 proc. vadovų visą informaciją perduoda ir supažindina mokyklos bendruomenę susirinkimų metu. 57 proc. informacija perduoda per tėvų susirinkimus, o 43 proc. respondentų teigia, jog visa surinkta informacija yra pateikiama per mokyklos tarybos posėdžius. Galima teigti, kad skirtinga informacija (tėvams, pedagogams ar vaikams) yra pateikiama ir skirtingu metu bei skirtingomis priemonėmis.

Respondentams buvo pateiktas klausimas: “Kaip manote, ar mokyklų reitingai objektyviai atspindi esamą mokyklos veiklos kokybės būklę”? Apklaustieji vadovai mano, kad skelbiami šalies mokyklų reitingai tik iš dalies atspindi esamą mokyklos veiklos kokybės būklę (86 proc.), o likusi dalis (14 proc.) vadovų teigia, kad tai visiškai neatspindi esamos realios situacijos.

Tyrimo metu siekta išsiaiškinti, kaip vadovai vertina mokyklų reitingavimą pagal jų veiklos kokybę. Gauti atsakymai pateikti 7 paveiksle.

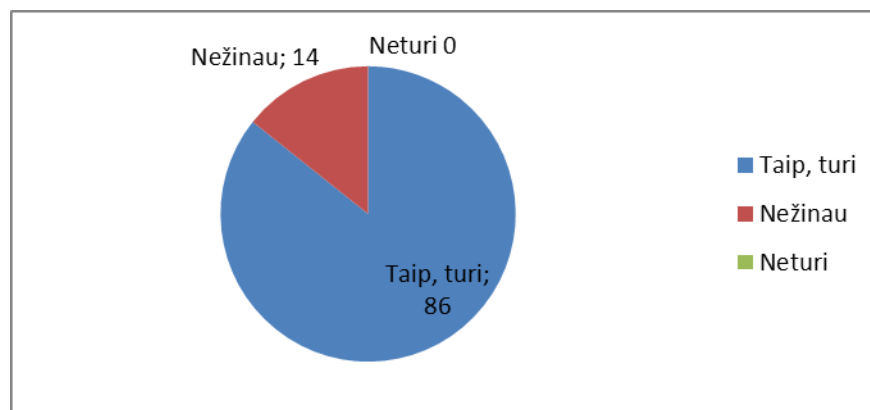

7 pav. Mokyklų reitingavimo pagal jų veiklos kokybės rezultatus vertinimas (N=7)

Dauguma vadovų (71 proc.) mano, kad visa informacija yra reikalinga visai mokyklos bendruomenei. 14 proc. vertina teigiamai ir mano, kad tai reikalinga, bet tuo pačiu 14 proc. respondentų mano, kad tai yra visiškai nereikalinga informacija visai mokyklos bendruomenei.

Pateikus klausimą “Ar mokyklų vadovai yra patenkinti savo mokyklos pozicija reitingų skalėje“ atsakė, kad yra patenkinti ir iš dalies patenkinti savo pozicija - po vienodai - 43 proc., o 14 proc. respondentų netenkina toks jų mokyklų įvertinimas.

Toliau tyrime siekta išsiaiškinti, ar reitingai turi įtakos mokyklos pasirinkimui. Gauti rezultatai 8 paveiksle.

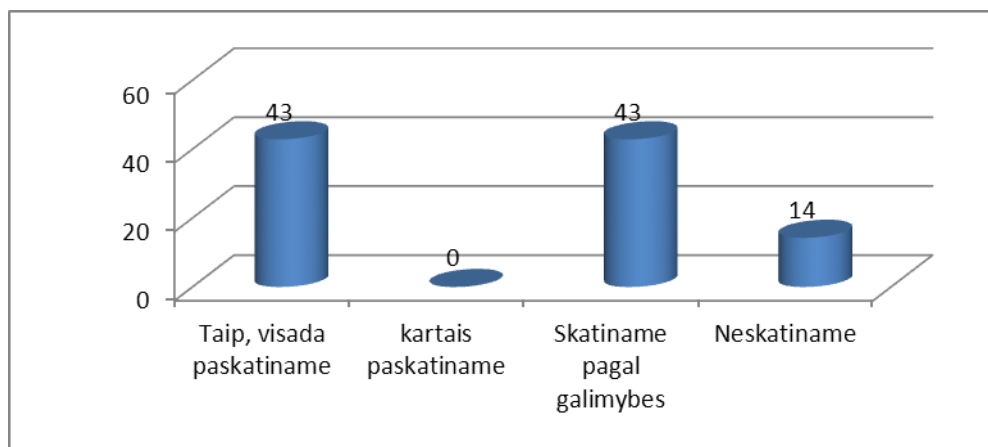

8 pav. Mokyklos reitingų įtaka mokinių ir tėvų apsisprendimui pasirenkant mokyklą (N=7)

Didžioji dauguma reitingus vertina kaip naudingą informaciją tėvams, net 86 proc. vadovų mano, kad reitingai padeda tėvams ir jų vaikams apsisprendžiant dėl mokyklos pasirinkimo, o 14 proc. nežino ar tai naudinga ir reikšminga informacija.

Išlaikyti gerus reitingus ir aukštą veiklos kokybę pasiekti padeda visa mokyklos bendruomenė, o ypatingai pedagogai, nuo kurių didele dalimi priklauso galutiniai rezultatai. Kai pasiekiami geriausi mokyklos ugdymo rezultatai yra visada malonu sulaukti

paskatinimo/motyvacijos. Mokytojų skatinimas – reikšminga vadovo funkcija. Respondentų klausėme, ar jie skatina/motyvuoja mokytojus? Gauti duomenys 9 paveiksle.

9 pav. Geriausių mokykloje ugdymo rezultatų pasiekusių mokytojų skatinimo raiška (N=7)

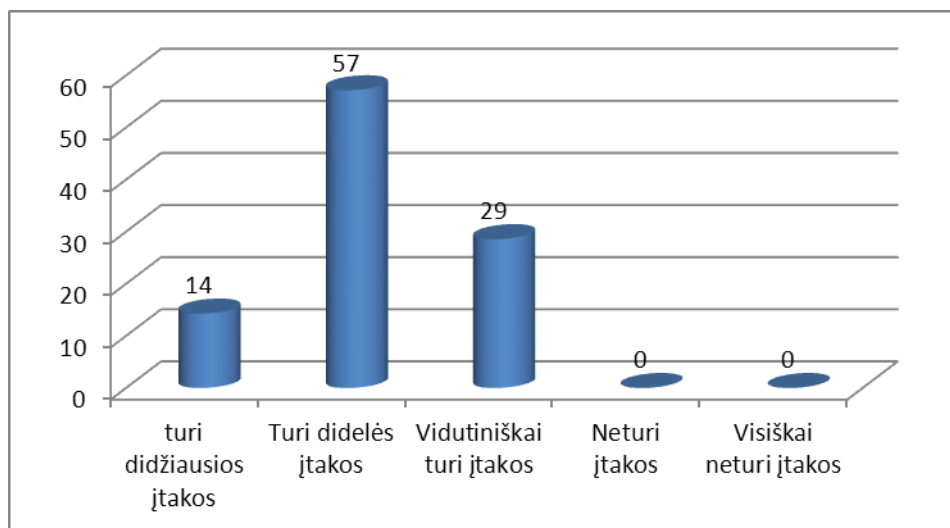
Daugelis vadovų savo darbuotojus, pasiekusius geriausių rezultatų, visada paskatina (43 proc.) ir skatina pagal turimas galimybes (43 proc.). Tačiau 14 proc. vadovų atsakė, kad ir pasiekus geriausių rezultatų, mokytojai yra neskatinami. Kiekvienas mokyklos vadovas turi rūpintis personalu ir mokėti sužadinti bei motyvuoti savo darbuotojus, kad jie norėtų tobulėti ir siekti geresnės kokybės.

Mokyklų vadovai turi dėti visas pastangas, kad efektyvintų mokyklos veiksnius, kurie turi įtakos spartesniam mokinių bei mokyklos progresui. Taip bus keliami ne tik mokyklos reitingai, bet ir šalies mastu bendrojo ugdymo mokyklos pasieks geresnių įvertinimų.

Ugdymo kokybei didelę įtaką daro įvairūs vidiniai ir išoriniai veiksniai. Todėl respondentams pateikėme 8 teiginius, į kuriuos turėjo atsakyti pasirinkdami, kokią tai daro įtaką ugdymo kokybei (turi didžiausios įtakos, turi didelės įtakos, vidutiniškai turi įtakos, neturi įtakos, visiškai neturi įtakos).

Pateikus klausimą „Kokią įtaką turi ugdymo kokybei mokytojų profesionalumas?“ (57 proc.) Respondentai pažymėjo, kad tai turi didžiausios įtakos, 43 proc. teigia, kad turi didelės įtakos ugdymo kokybei. Tai parodo vadovų pasitikėjimą pedagogais ir jų darbu.

Mokinių kontingentas mokykloje, pasak vadovų, taip pat turi įtakos ugdymo kokybei. Rezultatai 10 paveiksle.

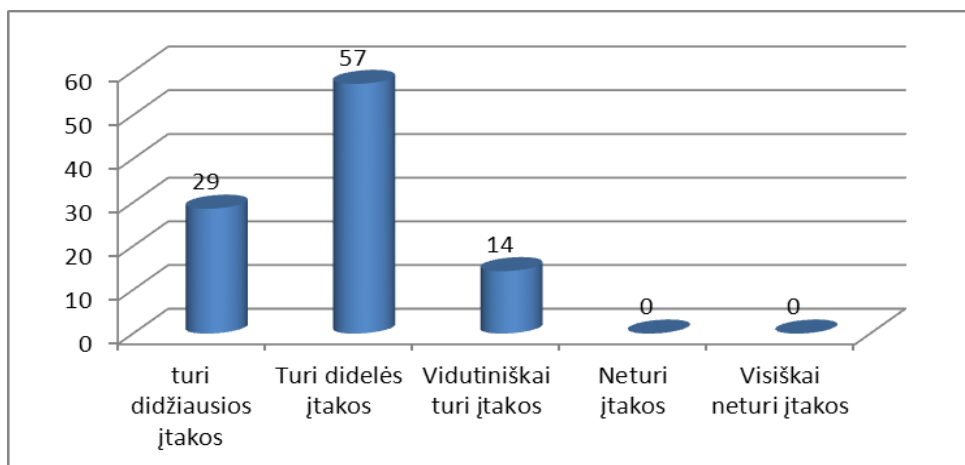

10 pav. Mokinių kontingento įtaka ugdymo kokybei (N=7)

57 proc. apklaustųjų mano, kad turi įtakos, bet 29 proc. vadovų teigia, kad tai tik vidutiniškai daro įtaką mokyklos rezultatams ir ugdymo kokybei. O 14 proc. teigia, kad tai turi labai didelės įtakos ugdymo kokybei, nuo kurios priklauso mokyklos reitingų vieta tarp šalies mokyklų.

Mokykloje bendradarbiavimas yra svarbus gebėjimas, padedantis efektyviau siekti užsibrėžtų tikslų, mokytis iš kitų ar net padeda spręsti konfliktus. Anketoje respondentų klausta, ar bendradarbiavimas su tėvais turi įtakos ugdymo kokybei? Daugumos vadovų nuomone (57 proc.), kad tai turi vidutiniškai įtakos, kuri lemia ugdymo kokybę ir 43 proc. mano, kad bendradarbiavimas su tėvais turi didelės įtakos. Jei tėvai nori, kad jų vaikas pasiektų daugiau nei statistinis vidutiniokas, jie turi būti mokytojo partneriai, tai galima pavadinti ir “jungtinėmis pajėgomis”.

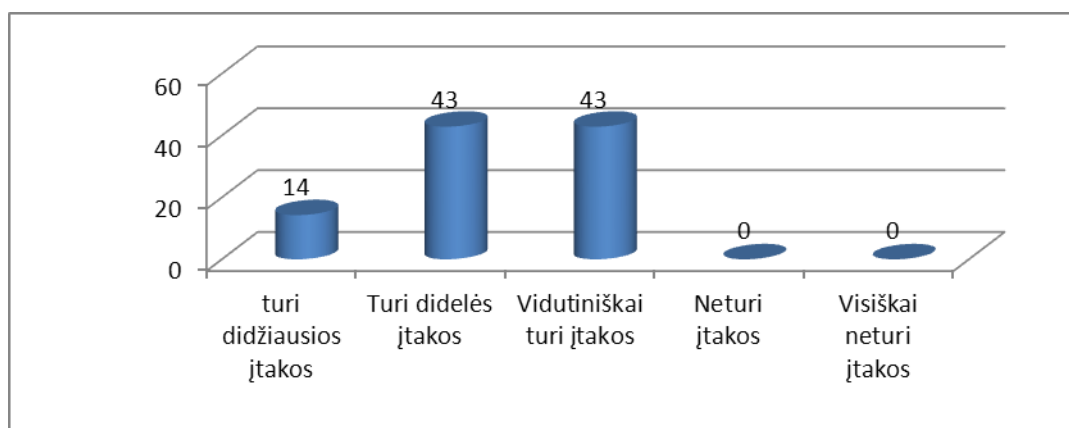
Kaip ir bendradarbiavimas, taip ir motyvacija padeda mokiniui orientuotis į tikslą ir turi įtakos mokymosi kokybei ir pasekmėms. Visapusiškas motyvacijos skatinimas atneša efektyviausių rezultatų, taip teigia psichologė J. Jakubauskienė (<https://lvjc.lt/straipsnis/kaip-skatinti-mokiniu-mokymosi-motyvacija>). Siekta išsiaiškinti vadovų nuomonę, kiek yra svarbi mokinių mokymosi motyvacija ugdymo kokybei. Gauti duomenys pateikiami 11 paveiksle.

11pav. Mokinių mokymosi motyvacijos įtaka ugdymo kokybei (N=7)

Pagal respondentų pateiktus atsakymus matyti, kad mokinių mokymosi motyvacija yra svarbus veiksnys, turintis didelės įtakos (57 proc.). Beveik trečdalis tyrime dalyvavusių mokyklų vadovų (29 proc.) teigia, kad turi didžiausios įtakos ir lemia ugdymo kokybę. Ir 14 proc. respondentų teigia, kad mokinių mokymosi motyvacija turi vidutiniškai įtakos ugdymo kokybei. Pagal rezultatus galima teigti, kad mokykloje mokinių motyvacija yra labai svarbus veiksnys, kuris turi įtakos mokinio ugdymo(si) kokybei bei padeda mokyklai pasiekti geresnių ar pačių geriausių rezultatų.

Žmogiškieji ištekliai, kaip bendradarbiavimas ir motyvacija yra svarbūs aspektai ugdymo kokybei. Todėl tyrime siekiame išsiaiškinti, ar materialiniai ištekliai taip pat turi tam įtakos (žr. 12 pav.).

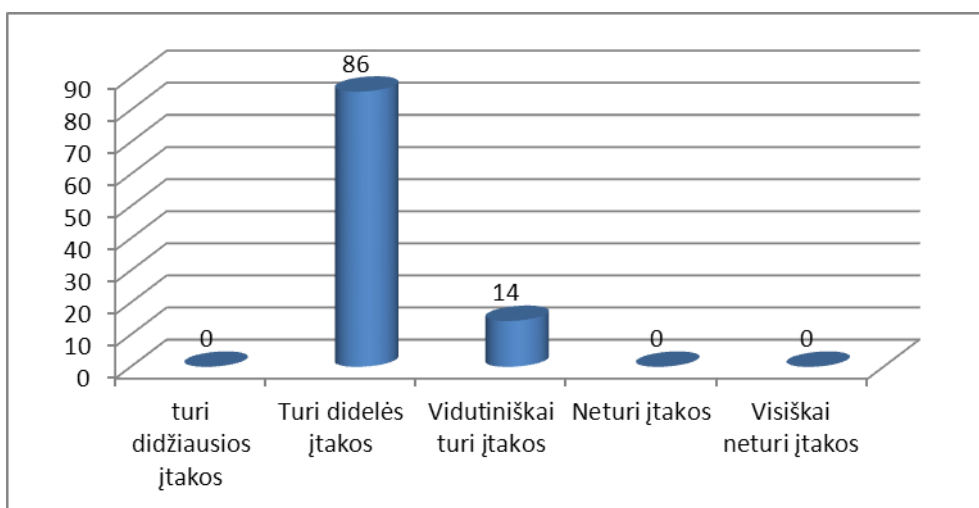
12 pav. Mokyklos materialinių išteklių įtaka ugdymo kokybei (N=7)

Apklaustieji vadovai teigia, kad mažesnės ar didesnės įtakos turi materialiniai ištekliai ugdymo kokybei. 14 proc. teigia, kad tai turi didžiausios įtakos. Jei mokykla negali suteikti

mokiniams kokių nors mokymo(si) priemonių, tai jiems nėra sudaromos visos palankios sąlygos pasiekti geriausių rezultatų.

Bet kokie išoriniai trukdžiai gali užkirsti kelia siekti užsibrėžtų tikslų. Vadovų paklausus ar mokinių skaičius klasėje turi didelės įtakos klasės ar mokyklos pasiekimams. Respondentai atsakė: 57 proc. tai turi didelės įtakos, o 43 proc. teigia, kad tai vidutiniškai turi įtakos ugdymo kokybei. Įsiklausimas ir išklausimas, pagalba klasėje tarp mokinių ir mokytojų yra labai svarbus kriterijus siekiant savo tikslų.

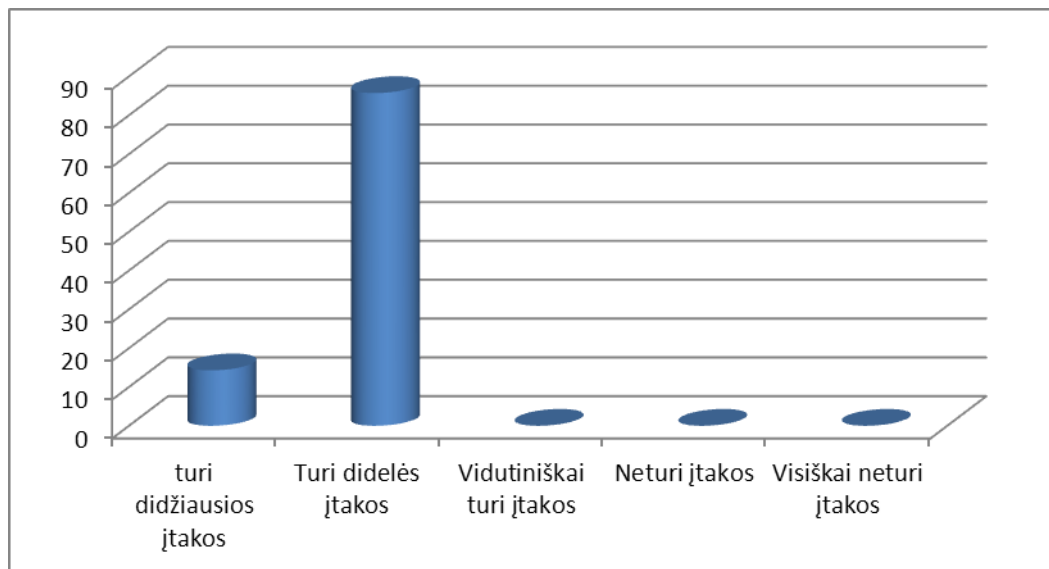
Pagalba iš šalies, ne tik specialių poreikių turintiems mokiniams mokykloje yra reikalinga. Ji reikalinga visiems. Kuo mažiau iškilusių ir tiesioginių, ir netiesioginių trukdžių moksluose tuo didesnis mokinių produktyvumas, o tai leidžia pasiekti norimų aukštų – geresnių tikslų. Tyrime siekta išsiaiškinti, ar specialistų pagalba yra reikalinga, siekiant geresnės ugdymo kokybės. Gauti rezultatai pateikiami 13 paveiksle.

13 pav. Pagalbos mokiniui specialistų įtaka mokinių ugdymo(si) kokybei (N=7)

Didžioji dauguma (86 proc.) teigia, kad pakankama specialistų pagalba mokiniui turi didelės įtakos. 14 proc. teigia, kad turi tik vidutiniškai įtakos. Bet visi pripažįsta, kad specialistų pagalba yra reikalinga norint išspręsti problemas, kurios gali trukdyti siekti rezultatų.

Ugdymo turinys yra tarpusavyje suderinta mokymo programa, mokytojų kvalifikacija ir vertinimo sistema, teigia VU prof. R. Norvaiša. (<http://www.bernardinai.lt/straipsnis/2018-12-10-ugdymo-turinys-svietimo-sistemas-achilo-kulnas/173275>). Bet ne visada yra taip, kaip viskas parašyta, nebūtinai mokymo programos tampa mokinių žiniomis. O tai gali ir atspindėti mokinių pasiekimuose ir rezultatuose. Vadovų buvo klausama, ar ugdymo turinys turi įtakos ugdymo kokybei?

14 pav. Ugdymo turinio įtaka ugdymo(si) kokybei (N=7)

Net 86 proc. apklaustųjų teigia, kad ugdymo turinys turi didelės įtakos pasiekimams ir 14 proc. teigia, kad tai turi labai didelės įtakos. Turėtų būti sudaromos galimybės ugdymo turinį pritaikyti taip, kad kiekvienas mokinys galėtų pagal savo poreikius ugdytis tolesniam mokymuisi ir prasmingam, aktyviam gyvenimui šiuolaikinėje visuomenėje.

Pasak E. Bakonio (2020): “Niekada didelės pažangos nesulauksime, jei jos neplanuosime. Tik planuota pažanga verčia rimtai galvoti, kaip jos siekti. Paaiškėjo, kad iš mokyklų vadovų veiklos sričių tik 4 – 6 proc. skiriama dėmesio mokinių pasiekimų gerinimui”.

Vadovų buvo prašyta išreikšti savo nuomonę apie bendrojo ugdymo mokyklų reitingavimą. Iš 7 atgautų anketų į šį klausimą buvo atsakę tik 2 vadovai. Kiti 5 dėl nežinomų priežasčių į šitą klausimą neatsakė.

Remiantis dviejų bendrojo ugdymo mokyklų vadovų nuomone apie mokyklų reitingavimą pagal jų veiklos kokybės rezultatus, vienas vertinimas yra teigiamas, antras – neigiamas. Tačiau daryti išsamesnių prielaidų neįmanoma dėl imties reprezentatyvumo stokos.

3.3.2 Pedagogų požiūrio į mokyklų reitingavimą pagal jų veiklos kokybę tyrimo duomenys ir jų analizė

Pasak ŠMSM specialisto O. Damskio (2020), vienas iš švietimo kokybės rodiklių yra mokinių pasiekimai, kurie stipriai priklauso nuo švietimo bendruomenės, tėvų pastangų padėti įveikti iššūkius, o taip pat ir SEK (socialinio, ekonominio, kultūrinio) stygiaus.

Iš viso tyrime dalyvavo 64 Šiaulių miesto ir rajono gimnazijų ir progimnazijų mokytojai. Demografiniai duomenys apie juos pateikiami (4 lentelėje).

4 lentelė. Respondentų demografinė charakteristika (N=64)

Kategorija	Kintamasis	Respondentų skaičius	Procentinė išraiška
Lytis	Moteris	54	84
	Vyras	10	16
Amžius	20 – 29 m.	2	3
	30 – 40 m.	8	13
	41 – 50m.	27	42
	51 m. ir daugiau	27	42
Pedagoginis darbo stažas	0 – 5 m.	4	6
	6 – 10 m.	2	3
	11 – 15 m.	7	11
	16 – 20 m.	9	14
	21 – 25 m.	14	22
	26 m. ir daugiau	28	44
Kvalifikacinė kategorija	Mokytojas	7	11
	Vyr. mokytojas	27	42
	Mokytojas metodininkas	24	38
	Mokytojas ekspertas	6	9

Lietuva vis dar neartėja prie Lietuvos strateginiuose švietimo dokumentuose ir EBPO rekomendacijose numatytų Lietuvos švietimui siūlomų siekinių užtikrinti mokytojų bendruomenės kaitą – mokytojo profesijos patrauklumo jauniems žmonėms, vyrų mokytojų didinimas išlieka spręstina problema (<https://www.upc.smm.lt/naujienos/europa/apzvalga/Svietimas-Lietuvoje-EBPO-.pdf>). Tai atsispindi ir tyrime dalyvavusių respondentų pateiktuose demografiniuose duomenyse (4 lentelė)

Mokykla yra įvairiapusė ir joje dirba skirtingi žmonės, bet juos visus sieja noras padėti, tobulėti, stiprinti motyvaciją ir geri rezultatai. Išanalizavus demografinius duomenis tyrime dalyvavusių pedagogų, matyti, kad pagal lytį, moterų pedagogų yra žymiai daugiau nei vyrų, atitinkamai 84 proc. ir 16 proc. Mokytojų amžius labai įvairus nuo 20 m. iki 51m. ir vyresni. Didžioji dauguma apklaustų respondentų, kurių amžius nuo 41 m. – 50 m. ir 51m. ir vyresni turi didesnę darbo stažą daugiausiai, atitinkamai pasiskirstė po lygiai po 42 proc. 30 m. – 40 m. respondentų yra 13 proc., o 20 m. – 29 m. mokytojų dirba tik 3 proc. Iš apklaustųjų respondentų pasiskirstymo pagal pedagoginio darbo stažą matyti, kad didžiąją dalį pedagogų sudaro turintys didesnę nei 26 metų stažą. Tai sudaro 44 proc. Kitos grupės pagal darbo stažą pasiskirstė

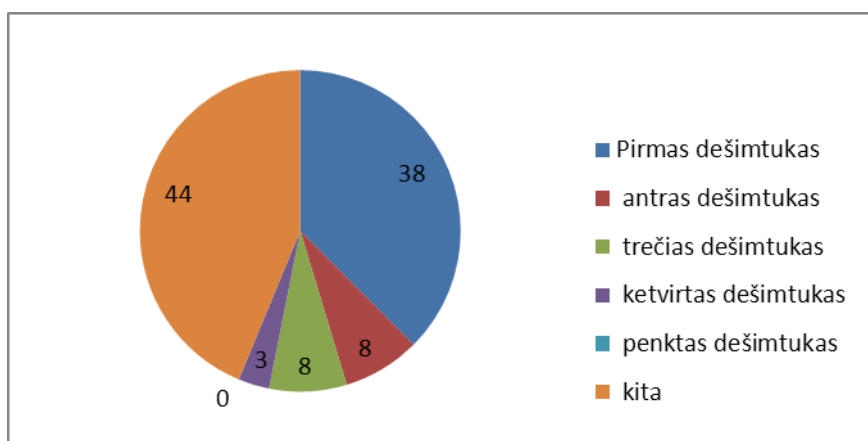
apylygiai: iki 25 metų - 22 proc., iki 20 metų - 14 proc. iki 15 metų - 11 proc. iki 5 metų - 6 proc. ir iki 10 metų -3 proc.

Respondentų buvo paprašyta nurodyti savo turimą pedagoginę kvalifikacinę kategoriją. Mokyklos suteikia mokytojams galimybę kelti kvalifikaciją. Ir tą dažnai daro, nes didžioji dalis apklaustųjų respondentų turi kvalifikacijas.

Tyrime dalyvavusių pedagogų pasiskirstymas pagal kvalifikaciją rodo, kad 48 proc. turi vyresniojo mokytojo kvalifikaciją, 38 proc. yra mokytojas metodininkas, o 9 proc. yra mokytojai ekspertai. Pedagogų kvalifikacija yra svarbus rodiklis, kuris gali užtikrinti kokybę švietime. Galima daryti prielaidą, kad tyrime dalyvavo daugiausia vyresniojo mokytojo kvalifikacinę kategoriją turinčių pedagogų.

Kiekvienas mokytojas pasiektą rezultatą supranta savaip. Vieni mokytojai teigia, kad mokyklai yra svarbesnė individuali vaiko pažanga, o ne bendras visos Lietuvos mastu vertinamas mokyklos reitingas. Todėl tyrime pedagogams buvo pateiktas klausimas „Ar domisi NMVA tinklapyje skelbiama informacija apie mokyklų veiklos kokybės vertinimą ir įsivertinimą“. Iš pedagogų atsakymų paaiškėjo, kad 55 proc. respondentų domisi šia informacija tik iš dalies, o beveik po lygiai pasiskirstė, kad taip, domiuosi 23 proc. ir 22 proc. kad nesidomiu. Galima teigti, kad dauguma pedagogų domisi NMVA skelbiama informacija. Taip pat tyrimo anketoje buvo pateiktas klausimas, ar pedagogai domisi teikiama informacija apie veiklos kokybės vertinimo rezultatus, skelbiamus „Reitingų“ žurnale. Atsakymai pasiskirstė labai panašiai: 45 proc. domisi tik iš dalies, 31 proc. domisi, o 23 proc. nesidomi skelbiama informacija. Galima teigti, kad pedagogai ieško informacijos apie veiklos kokybės vertinimo rezultatus.

Reitingas – institucijos kiekybinis įvertinimas, padedantis palyginti vieno objekto vietą kito objekto atžvilgiu (<https://www.lietuviuzodynas.lt/terminai/>). Bendrojo ugdymo mokyklos taip pat yra reitinguojamos šalies mastu, todėl siekta išsiaiškinti, ar mokytojai žino savo mokyklos vietą „Reitingų“ žurnalo skelbiamuose bendrojo ugdymo mokyklų reitinguose. Gauti atsakymai pateikti 15 paveiksle.

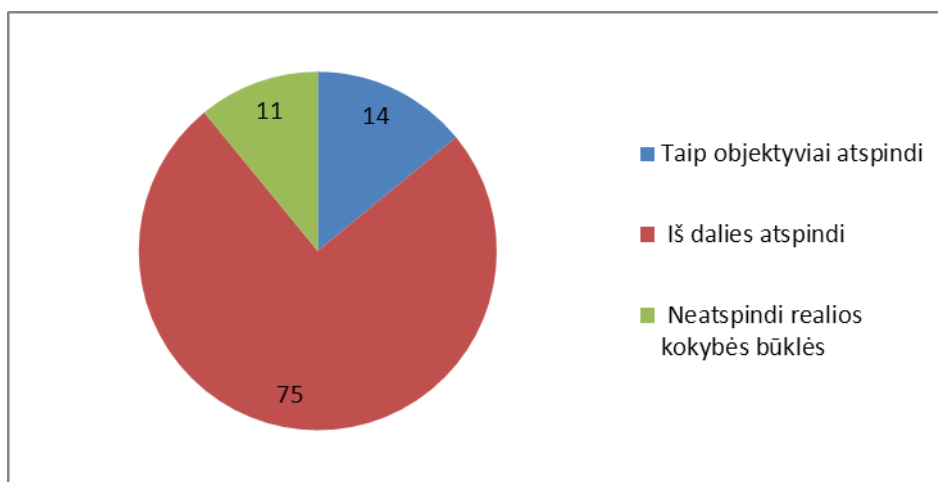

15 pav. Mokyklos vieta tarp kitų to paties tipų šalies mokyklų (N=64)

Pasirinkimai buvo pateikti nuo pirmojo dešimtuko iki penkto dešimtuko. 44 proc. pedagogų atsakė pasirinkdami variantą „kita“, bet mokyklos vieta nebuvo nurodyta. 38 proc. nurodė, kad jų mokykla yra pirmame dešimtuke, po 8 proc. teigia, kad yra antrame ir trečiame dešimtuke, o 3 proc. – kad ketvirtame dešimtuke. Galime daryti prielaidą, kad pedagogai, kurie nenurodė mokyklos vietą reitingų lentelėse jie tiesiog jos nežino.

Siekiant tyrime išsiaiškinti, ar mokyklos vadovybė suteikia informaciją tėvams, ir mokytojams apie mokyklos veiklos kokybės rezultatus (respondentai galėjo pasirinkti ir kelis jiems žinomus informacijos suteikimo būdus). Daugiausia - net 72 proc. respondentų pažymėjo, kad informacija yra talpinama mokyklos internetinėje svetainėje, 69 proc. visą informaciją gauna, kai vyksta susirinkimai, o 63 proc. ir 64 proc. atitinkamai respondentai pažymėjo, kad visa reikiama informacija yra jiems suteikiama tėvų susirinkimų ir mokyklos tarybos posėdžių metu.

Kalbant apie mokyklų veiklos kokybės būklę pedagogų buvo paklausta, ar ji objektyviai atsispindi reitinguose (16 pav.).

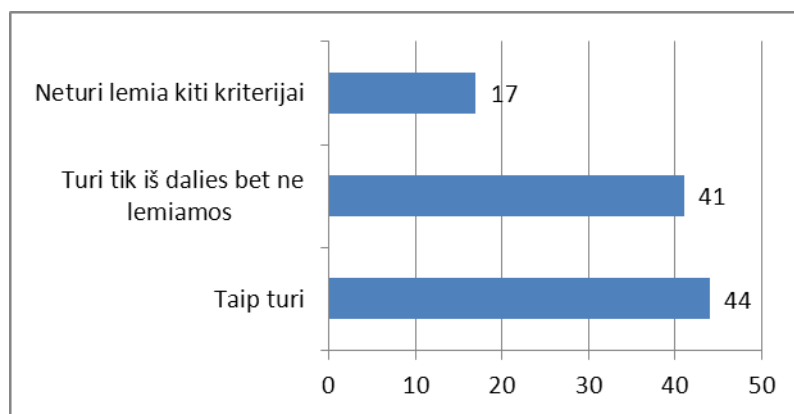
16 pav. Esama mokyklos veiklos kokybės būklė reitinguose (N=64)

Tik 14 proc. pasirinko, kad atspindi objektyviai esamą mokyklos kokybės veiklos būklę. 11 proc. pareiškė, kad neatspindi realios kokybės būklės, o net 75 proc. teigia, kad atspindi tik iš dalies.

Nors daugelis respondentų pažymėjo, kad mokyklų reitingai tik iš dalies atspindi esamą veiklos kokybės būklę, tačiau pateikus klausimą: Kaip jie vertina mokyklų reitingavimą pagal jų veiklos kokybės rezultatus?, atsakymai pasiskirstė kitaip. Po 41 proc. respondentų pasirinko atsakymus, kurie tarpusavyje prieštarauja vienas kitam, kad reitingavimai pagal mokyklos kokybės veiklos rezultatus yra reikalingi mokyklai, mokiniams ir jų tėvams ir 41 proc. atsakė,

kad jie nemano, kad tai objektyvu ir naudinga mokyklai ar jos paslaugų gavėjui. O 20 proc. (1 respondentas pasirinko 2 atsakymo variantus) respondentų vertina teigiamai reitingus pagal veiklos kokybės rezultatų objektyvumą.

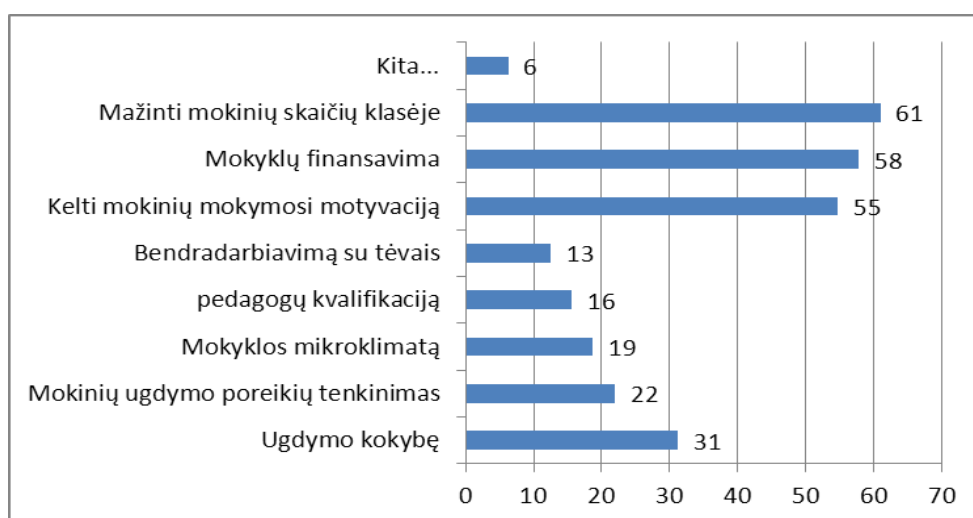
Norėjome sužinoti pedagogų nuomonę: “Ar mokyklų vieta reitingų skalėje yra svarbus aspektas tėvams renkantis mokyklą“. Gauti duomenys pateikiami 17 paveiksle.

17 pav. Mokyklos reitingų įtaka mokiniams ir jų tėvams mokyklos pasirinkimui (N=64)

44 proc. mokytojų mano, kad tėvams ar jų vaikams mokyklų vieta reitingų skalėje turi nemažai įtakos mokyklos pasirinkimui. 41 proc. teigia, kad iš dalies turi įtakos. Galima teigti, kad tėvai prieš pasirenkant vieną ar kitą mokyklą pasidomi, kokioje reitingų vietoje (ar šalies mastu, ar miesto mastu) užima jų norima mokykla. O 17 proc. teigia, kad mokyklos pasirinkimą lemia ne vieta reitingų skalėje, o visai kiti kriterijai.

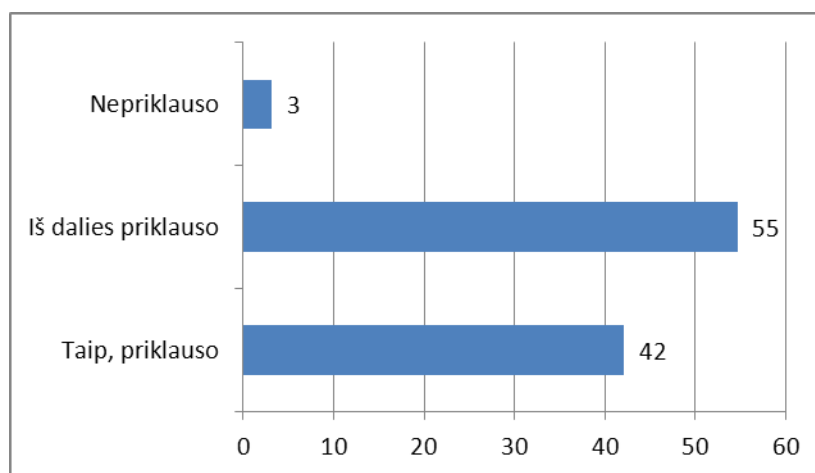
Todėl norėjome išsiaiškinti, kokie tai gali būti kiti svarbūs kokybės kriterijai, kurie gali daryti įtaką mokyklos pasirinkimui (respondentai galėjo pasirinkti kelis variantus) Duomenys pateikti 18 paveiksle.

18 pav. Mokyklos pasirinkimo kriterijai (N=64)

Pedagogų nuomone, svarbiausi mokinių ir tėvų mokyklos pasirinkimo kriterijai yra: mažas mokinių skaičius klasėje, mokyklų finansavimas, keliama mokinių mokymosi motyvacija. Mažiau svarbūs kriterijai: ugdymo kokybė, mokinių ugdymo poreikių tenkinimas bei mokyklos mikroklimatas. Visai nesvarbūs mokyklos pasirinkimo kriterijai įvardijami: pedagogų kvalifikacija ir bendradarbiavimas su tėvais. Mokyklos kokybė priklauso nuo daugelio faktorių ir tokių, kurie nėra tiesiogiai susiję su ugdymu. 50 proc. pedagogų mano, kad iš dalies įtakos turi veiklos kokybei ir mokyklos lokalizacija, pagal geografinę vietą. 33proc. teigia, kad turi įtakos, o 17 proc. mano, kad tai neturi jokios įtakos mokyklos pasirinkimui.

Pedagogų atsidavimas, altruizmas, mokėjimas motyvuoti bei būvimas geru psichologu – tai dar vienas varikliukas, kuris veda visus link gerų rezultatų (P. Talijūnienė, 2017). Tai ar pedagogai turi tiesioginės įtakos mokyklos reitingams? (žr.19 paveikslą).

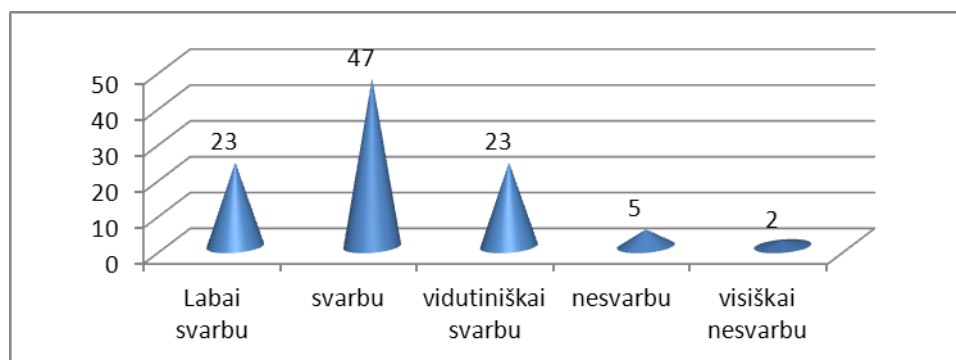
19 pav. Ar mokyklos reitingai tiesiogiai priklauso nuo joje dirbančių pedagogų? (N=64)

55 proc. pedagogų teigia, kad iš dalies nuo mokykloje dirbančių pedagogų priklauso mokyklos reitingai, 42 proc. mano, kad priklauso, o tik 3 proc. įvardija, kad pedagogai neturi jokios įtakos mokyklos reitingams. Galime daryti prielaidą, kad pedagogai yra labai svarbi grandis, norint pakelti mokyklos kokybę, o kartu ir reitingus.

Diagnostiniame bloke antrame skyriuje pedagogų buvo paprašyta, kad jie įvertintų pateiktus teiginius apie “Mokyklos pasirinkimo kriterijai“ pagal svarbumą jiems asmeniškai. Pirmiausia mokytojų paklausėme, kiek yra svarbi ugdymo kokybė mokyklos pasirinkimui. Jų nuomonė, kad ugdymo kokybė mokyklų pasirinkimui yra labai didelė. 84 proc. pedagogų atsakė, kad tai labai svarbus kriterijus, 16 proc. įvardijo – kaip svarbus kriterijus.

Pedagogų kompetencija mokyklos pasirinkimui yra labai svarbus kriterijus – atsakė 69 proc., o 31 proc. apklaustųjų mano, kad tai yra svarbu. Tai galime teigti, kad pedagogų atsidavimas padeda siekti geresnių rezultatų ir aukščiausių laimėjimų.

Ar mokinių paruošimas įvairiems konkursams, olimpiadoms yra svarbus kriterijus renkantis mokyklą, pedagogų nuomonė pasiskirstė įvairiai. Galima pamatyti 20 paveiksle.

20 pav. Vaikų paruošimo įvairioms olimpiadoms, konkursams įtaka mokyklos pasirinkimui (N=64)

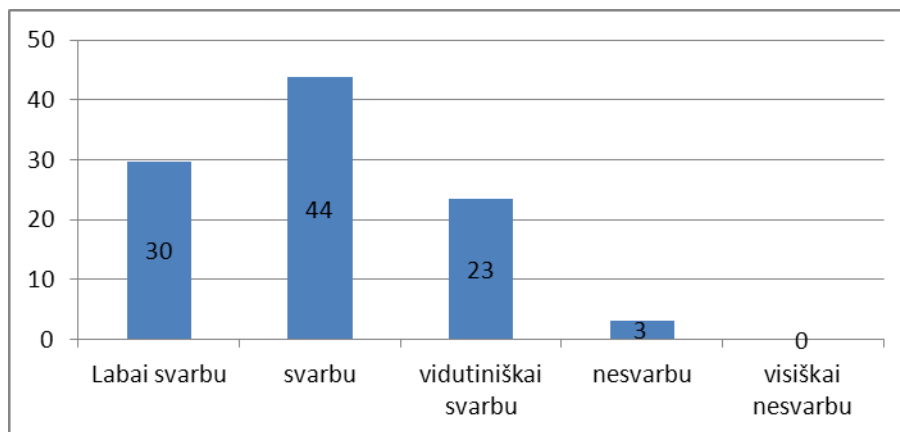
47 proc. pedagogų mano, kad tai svarbu ir turi įtakos mokyklos pasirinkimui, o 23 proc. teigia, kad tai labai svarbu, ar vidutiniškai svarbu, 5 proc. teikia, kad nesvarbu, 2 proc., kad tai visiškai nesvarbu ir neturi jokios įtakos mokyklos pasirinkimui.

Mokytojai stengiasi prisitaikyti prie besikeičiančiųjų kartų bei mėgina keisti mokymo metodus. Žinoma, stengiasi jiems duoti maksimalią naudą. Mokymo metodai, pedagogų nuomonė, yra svarbus kriterijus renkantis mokyklą. Pedagogų paklausus, kiek yra svarbūs mokymo metodai, daugiau nei puse respondentų, (55 proc.) mano, kad tai yra svarbus kriterijus, 31proc. teigia, kad tai labai svarbi priemonė, kuri gali daryti teigiamą įtaką mokyklos pasirinkimui, bet 14 proc. įvardija, kad tai vidutiniškai svarbu tinkamai parenkami mokymo metodai. Ieškant ugdymo kokybės sėkmės recepto, siekiant prisitaikyti prie kintančio mokinių dėmesio, išbandomos ir naujos mokymo formos, netradiciniai metodai. Mažeikių “Gabijos” gimnazijos mokytoja G. Meinorienė (2016) yra įsitikinusi, kad pedagogas, ypač jei mokiniai pasiekia gerų rezultatų, turėtų gauti laisvę pasirinkti, kaip dėstyti, o ne įgyvendinti reikalavimus: pamokos pradžioje suformuluoti jos temą, pabaigoje – reflektuoti, kaip viskas pavyko.

Labai panašiai pedagogai mano ir apie mokyklose taikomas mokymo priemones. 48 proc. respondentų teigia, kad tikslingai parinktos mokymo priemonės gali padaryti teigiamą įtaką mokyklos pasirinkimui, 44 proc. mano, kad tai yra labai svarbus dalykas, o tik 8 proc. sako, kad tai vidutiniškai svarbus, kas galėtų duoti geresnių rezultatų pasirenkant mokyklą. Tačiau mokinių

aprūpinimas reikiamomis priemonėmis yra būtinas, nes be jų mokiniams gali būti sudėtingiau pasiekti norimų rezultatų.

Popamokinė veikla mokykloje, pasak pedagogų yra gan svarbus mokyklos veiklos kriterijus, kuris gali turėti įtakos mokyklos pasirinkimui (žr. 21 paveikslą).

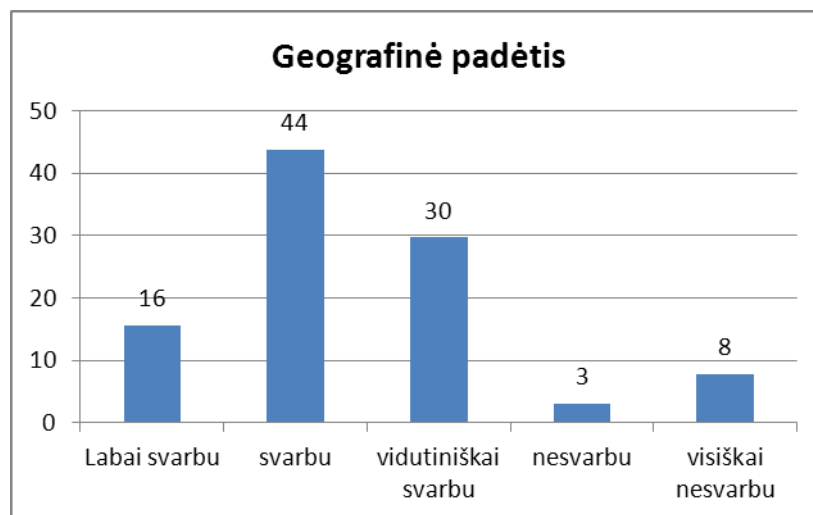

21 pav. Popamokinės veiklos galimybių įtaka mokyklos pasirinkimui (N=64)

44 proc. apklaustųjų pedagogų mano, kad tai svarbus kriterijus, 30 proc. teigia, kad tai labai svarbu, nes vaikai gali būti ugdomi ne tik pamokų metu, o taip pat ir po pamokų, kur mokykla gali pasiūlyti įvairių būrelių spektrą. Vaikas praplečia savo akiratį ir siekia didesnių tikslų. 23 proc. mano, kad tai vidutiniškai svarbu, o 3 proc. tam neteikia jokio prioriteto.

Saugi mokykla ir gera emocinė aplinka yra didelis prioritetas tarp mokytojų. Atitinkamai net 73 proc. ir 77 proc. teigia, kad tai labai yra svarbus kriterijus pasirenkant mokyklą, o 25 proc. ir 23 proc. mano, kad svarbu, o tik 2 proc. teigia, kad mokykloje saugi aplinka yra vidutiniškai svarbu. Mokyklose yra daug veiklų, prevencijų, kur vaikai mokomi tiek emociškai, tiek psichologiškai būti stipriems ir nepasiduoti esamai nepalankiai situacijai.

Teiginys ar geografinė padėtis yra svarbus kriterijus pasirenkant mokyklą, mokytojų nuomonė yra pasiskirsčiusi įvairiai, tai galime pamatyti 22 paveiksle.

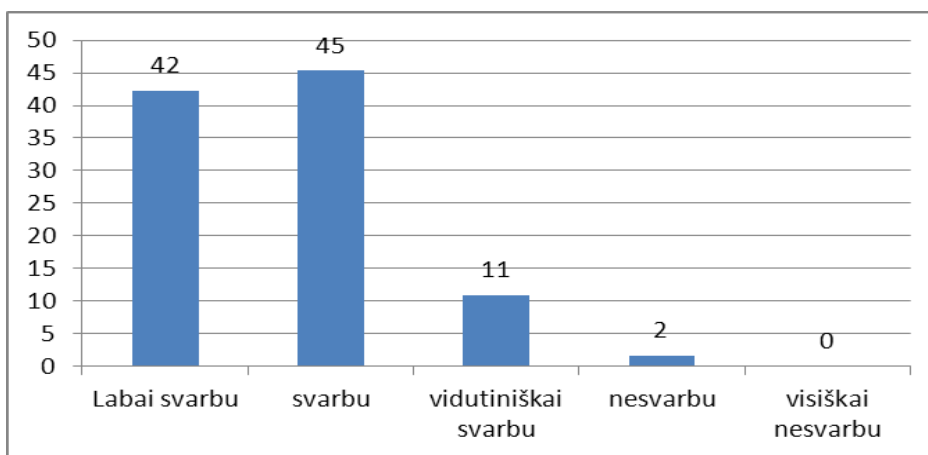

22 pav. Geografinės padėties įtaka mokyklos pasirinkimui N=64

16 proc. pedagogų teigia, kad tai yra labai svarbu kriterijus, 4 proc. mano, kad svarbu, 30 proc. – vidutiniškai svarbu, 3 proc. pedagogų teigia, kad tai nesvarbu, o 8 proc. – visiškai nesvarbu. Šiais laikais daugumai žmonių nekelia jokių didelių problemų dėl nuvykimo iš vienos vietos į kitą. Bet pedagogų paklausus apie susisiekimo svarbą atsakymai pasiskirstė taip pat labai nevienodai: 16 proc. mano, kad susisiekimas labai svarbus kriterijus pasirenkant mokyklą, 61 proc. – svarbu, 14 proc. vidutiniškai svarbu, 8 proc. – nesvarbu, ir 2 proc. teigia, kad tai visiškai nesvarbus kriterijus.

Ar technologijų naudojimas turi įtakos mokyklos pasirinkimui mokytojai atsakė skirtingai ir nėra vieningos nuomonės. 38 proc. teigia, kad tai labai svarbu, 47 proc. kad svarbu, o 16 proc. mano, kad technologijų naudojimas visiškai nesvarbus mokyklos pasirinkimo kriterijus.

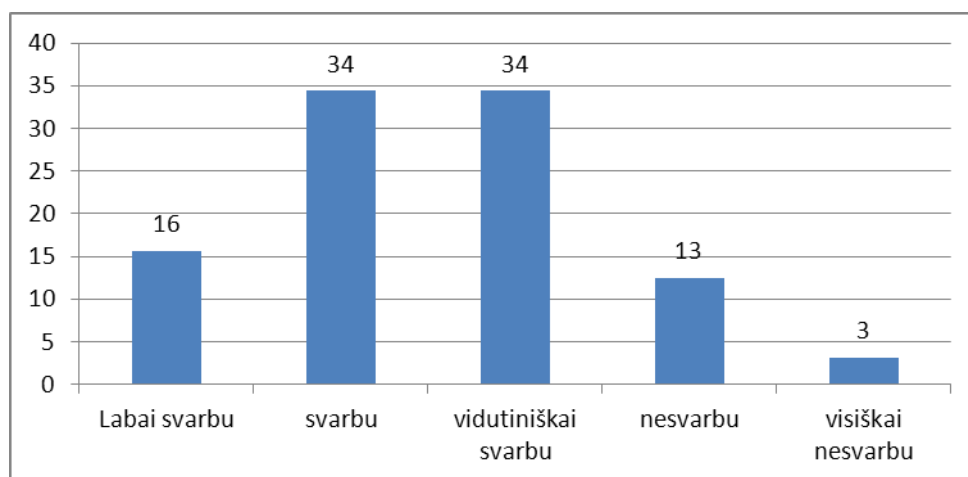
Pedagogams pateikus klausimą kokią įtaką mokyklos pasirinkimui turi mokyklos geras vardas, įvaizdis. Nei vienas iš apklaustų respondentų nepasakė, kad tai yra visiškai nesvarbus kriterijus mokyklos pasirinkimui (žr.23 paveikslą).

23 pav. Kokią įtaką mokyklos pasirinkimui daro mokyklos geras vardas, įvaizdis (N=64)

Dauguma pedagogų teigia, kad tai labai svarbus (42 proc.) ar svarbus (45 proc.) kriterijus, o 11 proc. tam neteikia didelės reikšmės įvertindami, kad tai vidutiniškai svarbu pasirenkant mokyklą.

Šiuo metu yra labai aktualus reitingavimas ir vieta reitingų lentelėse. Respondentų paklausus: kiek jiems yra svarbu mokyklos pasirinkimas pagal vietą reitingų lentelėje, pedagogai žiūri į šį kriterijų labai paprastai ir be didelių emocijų. Duomenys pateikti 24 paveiksle.

24 pav. Mokyklos vietos reitingų lentelėje įtaka mokyklos pasirinkimui (N=64)

Pedagogų nuomonės šiuo klausimu labai išsiskiria - tik 16 proc. apklaustųjų teigia, kad reitingų vieta yra labai svarbus kriterijus, o vidutiniškai svarbu ir svarbu, pedagogų nuomonę, pasidalino po lygiai po 34 proc., 13 proc. teigia, kad tai nesvarbu, o 3 proc. visiškai nesvarbu.

Pedagogams pateikus klausimą: “Ar rekomendacijos (draugų, artimųjų) daro įtaką mokyklos pasirinkimui“. Respondentų atsakymai yra vertinami nevienareikšmiškai. Daugiausia 44 proc. įvardina, kaip svarbų aspektą, labai svarbų - 28 proc., vidutiniškai svarbus 25 proc., o visiškai nereikšmingais teiginiais įvardija tik po 2 proc.: nesvarbus ir visiškai nesvarbus kriterijus pasirenkant mokyklą.

Kauno Šv. Kazimiero progimnazijos direktorė P. Talijūnienė mano, kad nemaža dalis mokytojų vadovaujasi Winstono Churchillio mintimis: “Mes gyvename iš to ką gauname, bet kuriame gyvenimą iš to ką duodame” (Reitingai 2019 1(11)). Tada ir bendrojo ugdymo mokyklą lydi sėkmė, kai mokytojai ugdomi patys ir ugdo dorus lyderius – kiekvieną dieną konkuruojančius su pačiu savimi ir su savo paties pasiektais rezultatais.

Tyrimo metu pedagogų buvo prašoma pateikti asmeninę nuomonę apie mokyklų reitingavimą. Iš viso gauta 15 autentiškų teiginių masė. Pagal bendrus požymius teiginiai priskirti kategorijai „Mokyklų reitingavimo vertinimas“ (5 lentelė).

5 lentelė. Mokyklų reitingavimo vertinimas (N=15)

Kategorija	Subkategorija	Teiginių skaičius	Patvirtinantys teiginiai
Mokyklų reitingavimo vertinimas	Teigiamas vertinimas	3	„ <i>Tai naudinga<...></i> “ „ <i>Reitingavimas gerai<...></i> “ „ <i>Reikalingas<...></i> “
	Neigiamas vertinimas	10	„ <i>Ne reitingai kuria mokyklos kokybę,<...></i> “ „ <i><...>neatspindi mokyklos visos veiklos kokybės</i> “. „ <i>Sunku įvertinti veiklos sritis<...></i> “ “ <i>Reitingai – politiniai žaidimai<...></i> “ „ <i><...>nes mokykla nelygi mokyklai, klasė – klasė klasei.</i> “ „ <i><...>kurios geriausius vaikus atsirenka<...></i> “ „ <i>Nepritariu<...></i> “ „ <i>Nereikalinga</i> “
	Neutralus vertinimas	2	„ <i>Kažkokio reikia<...></i> “ „ <i>Įdomumo dėlei<...></i> “

Iš pateiktų pedagogų nuomonių pastebime, kad dauguma pedagogų reitingavimą vertina neigiamai. Jiems yra svarbu įvertinimas, bet, kuris šiuo metu vyksta pedagogams sukelia daug klausimų apie vertinamus kriterijus, o taip pat ir mokyklų ar klasių nelygybę.

Europos Taryba (2013) pabrėžia, kad turi rasti naujoviškas požiūris į švietimą, kuris padėtų pritraukti į mokyklas aukščiausios kvalifikacijos jaunuosius mokytojus, įstengiančius žengti kartu su mokymosi srityje nuolat atsirandančiomis naujovėmis.

Apibendrinant pedagogų tyrimo rezultatus galima teigti, kad daugelis pedagogų bendrojo ugdymo mokyklų reitingavimą vertina, kaip naudingą kriterijų, kuris reikalingas visai mokyklos bendruomenei. Tai suteikia informacijos apie mokyklos veiklos kokybės rezultatus, o tai pat iš dalies atspindi ir esamą mokyklų veiklos būklę. Daugelis pedagogų teigia, kad mokyklos reitingai priklauso, didžiąja dalimi, nuo toje mokykloje dirbančių pedagogų, bet taip pat tam

įtakos turi ir visi mokyklos bendruomenės nariai, jų pastangos ir noras tobulėti bei siekti bendrų aukštų tikslų.

3.3.3 Vyresniųjų klasių mokinių požiūrio į mokyklų reitingavimą tyrimo duomenys ir analizė

Bendra mokytojų ir mokinių veikla, abipusis supratimas ir yra sėkmingo vaikų ugdymo pamatas, kiekvienos mokyklos siekiamybė. Ne tik mokytojai, bet ir mokiniai turi tiesioginės įtakos ne tik savo asmeniniams, bet ir mokyklos rezultatams, pagal kuriuos ir yra reitinguojamos šalies mokyklos. Tyrimo metu norėjome išsiaiškinti ką mokiniai galvoja, kas didžiausią įtaką daro mokyklos kokybei ir ką reikėtų, jų nuomone, tobulinti.

Tyrimo metu buvo išdalintos 74 Šiaulių miesto ir rajono gimnazijų moksleiviams anketos. Mokinių demografiniai duomenys 6 lentelėje.

6 lentelė. Mokinių demografiniai duomenys

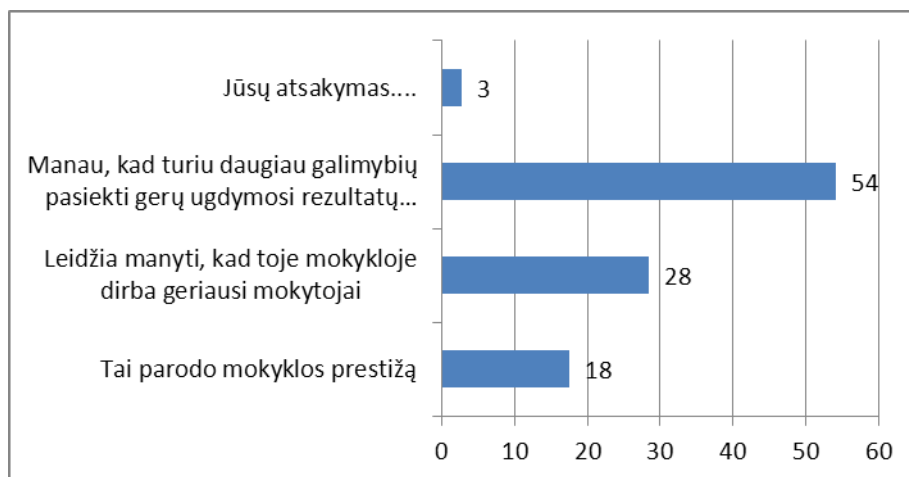
Kategorija	Kintamasis	Respondentų skaičius	Procentinė išraiška
Lytis	Mergina	46	62
	Vaikinas	28	38
Amžius	16 m.	24	32
	17 m.	12	16
	18 m.	38	51
Kokioje klasėje mokinatės	10 klasė	27	36
	11 klasė	9	12
	12 klasė	38	51

Išanalizavus respondentų struktūrą pagal lytį, merginų buvo daugiau nei vaikinių, atitinkamai 62 proc. ir 38 proc. Pagal mokinių amžių matyti, kad noriai atsakinėjo į anketos klausimus 18 m. jaunimas (51 proc.). 32 proc. atsakė 16 m. ir mažiausiai 16 proc. atsakinėjo 17 metų jaunuoliai.

Lyginant pagal klases beveik identiškai atitinka moksleivių pasiskirstymą, kaip ir pagal amžių. 51 proc. jaunuolių mokosi 12 klasėje, 36 proc. – 10 klasėje ir 12 proc. 11 klasėje. Galima daryti prielaidą, kad jaunuoliai besimokantys paskutinius metus mokykloje noriai atsakinėjo į pateiktus klausimus, nes išsiaiškinus ko labiausiai trūksta ar ko reikia, galima padėti pakelti savo mokyklos reitingus, o taip pat atskleisti, kur ir ko mokyklai trūksta.

Į klausimą „Ar domisi informacija apie mokyklų veiklos kokybės vertinimo rezultatus skelbiamus „Reitingų“ žurnaluose“. Mokiniai atsakė, kad yra skiriamas menkas dėmesys, nes net 57 proc. atsakė, kad nesidomi, 27 proc. domisi iš dalies, o tik 16 proc. domisi skelbiama informacija.

Apklaustieji gimnazijų mokiniai buvo prašomi įvardinti, kodėl jiems yra svarbūs aukšti mokyklos reitingai. Atsakymai pateikti 25 paveiksle.

25 pav. Mokiniams svarbūs mokyklų reitingų motyvai (N=74)

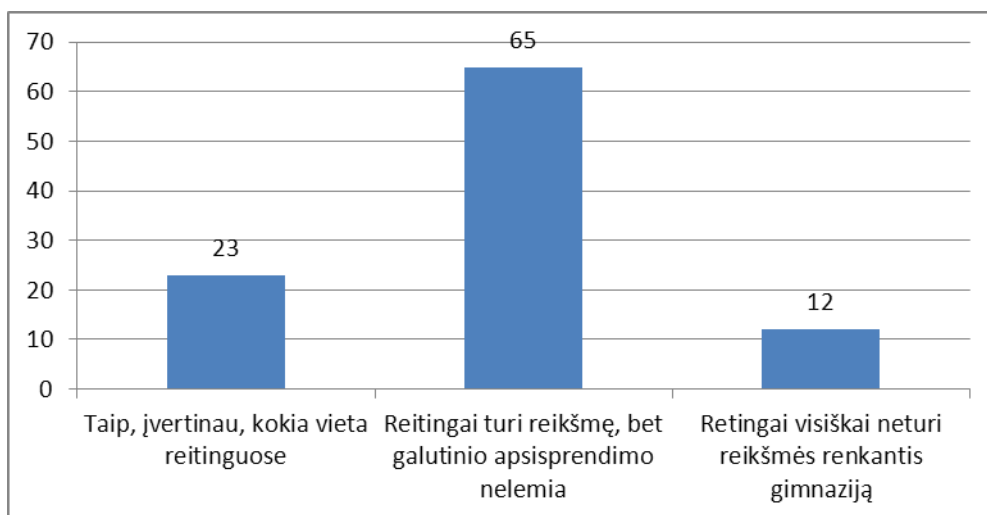
Daugiausia 54 proc. atsakė, kad jie mano, kad turi daugiau galimybių toje mokykloje pasiekti geresnių ugdymosi rezultatų. 28 proc. jaunuolių atsakė, jog tiki, kad aukštus reitingus turinčiose mokyklose dirba geriausi mokytojai, o 18 proc. respondentų tiki, kad tai parodo, mokyklos, kurioje mokosi prestižą.

Mokinių paklausus (galėjo pasirinkti kelis atsakymus), „Ką reiktų keisti, kad Jūsų mokyklos reitingai būtų aukštesni“. Įvardija, kad jiems trūksta įkvėpėjų, skatintojų, kurie keltų jų pačių, mokinių, mokymosi motyvaciją (54 proc.). Taip pat dauguma 51 proc. respondentų norėtų, kad būtų labiau atsižvelgta į mokinių ugdymosi poreikius. Po to seka nuosekliai: tobulinti ugdymo kokybę (47 proc.), kelti pedagogų kvalifikaciją (35 proc.), gerinti mokyklos mikroklimatą (30 proc.) mažinti mokinių skaičių klasėse (23 proc.) ir tik 7 proc. respondentų mano, kad tėvų didesnis bendradarbiavimas su mokyklos bendruomene gali pakelti mokyklos reitingus pagal kokybės kriterijus.

Norėdami sužinoti apie vertinamos kokybės būklės objektyvumą reitinguose, mokiniams uždavėme klausimą: „Ar mokyklos reitingai objektyviai atspindi esamą mokyklos veiklos kokybės būklę“. Didžioji dalis respondentų (66 proc.) mano, kad mokyklų reitingavimai tik iš dalies objektyviai atspindi mokyklos veiklos kokybės būklę, 18 proc. teigia, kad visiškai

neatspindi realios kokybės, o 16 proc. mokinių tiki, kad objektyviai atspindi esamą situaciją mokyklose.

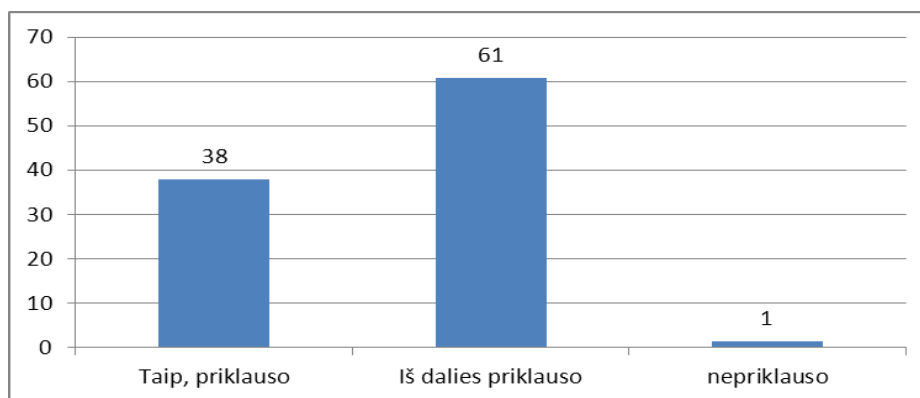
Gimnazijos pasirinkimas - tai svarbus žingsnis jaunuolių gyvenime. Keičiasi ne tik draugai, bet ir visa aplinka bei mokytojai. Todėl norėjome tyrimo metu sužinoti, ar prieš pasirenkant ugdymo įstaigą, atsižvelgia į skelbiamus reitingus. Gauti duomenys 26 paveiksle.

26 pav. Mokyklos reitingų įtaka mokiniams renkantis gimnaziją (N=74)

Pagal anketoje pateiktus atsakymus pastebime, kad net 65 proc. mokinių atsižvelgia į tai, kokią vietą reitinguose užima jų pasirinkta gimnazija. 23 proc. tam teikia didelį dėmesį, nes padeda priimti sprendimą, o 12 proc. respondentų tai visiškai nedaro jokios įtakos renkantis gimnaziją.

„Reikia tikėti ir pasitikėti kiekvienu mokytoju ir kiekvienu mokiniu, ir tada rezultatai nuosekliai augs - taip aiškina, kas lemia mokyklų augimą Mažeikių M. Račkausko gimnazijos direktorė A. Žukauskienė (Reitingai 2018 Nr.1(9)). Mokinių paklausus, ar mokyklos reitingams turi tiesioginės įtakos joje dirbantys pedagogai, atsakymai pasiskirstė taip (žr. 27 pav.).

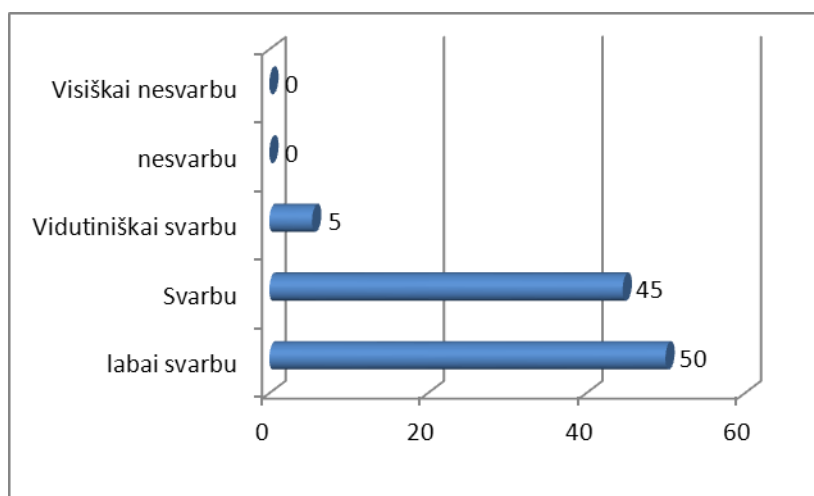
27 pav. Tiesioginė pedagogų įtaka mokyklos reitingams (N=74)

Net 61 proc. apklaustų mokinių teigia, kad mokyklos reitingai iš dalies priklauso tiesiogiai nuo toje mokykloje dirbančių pedagogų. 38 proc. mano, kad tikrai priklauso mokyklos reitingai nuo toje mokykloje dirbančių pedagogų, o 1 proc. mano, kad pedagogai neturi jokios įtakos mokyklos reitingams. Taip mokiniai supranta pedagogų svarbą ir reikalingumą bendrojo ugdymo mokykloje, nes jie kartu gali pasiekti aukštesnių rezultatų.

Diagnostiniame bloke antrame skyriuje paprašėme mokinių, kad jie pažymėtų kiekvieną teiginį jiems pagal svarbumą (Labai svarbu, svarbu, vidutiniškai svarbu, nesvarbu, visiškai nesvarbu).

Tyrime siekiame išsiaiškinti, ar renkantis mokyklą, ugdymo kokybė mokiniams yra svarbus kriterijus? Jų atsakymai pasiskirstė taip: ugdymo kokybę mokiniai vertina kaip labai svarbų motyvą – 62 proc., o 38 proc. teigia, kaip svarbų. Galime daryti prielaidą, kad mokiniai nori kokybiško ugdymo ir jis jiems yra svarbus mokyklos pasirinkimo kriterijus.

Mokiniai savo žinias gali patikrinti įvairiuose konkursuose ir olimpiadose. Todėl buvo įdomu sužinoti, ar mokiniams renkantis mokyklą, tai yra svarbus kriterijus. Rezultatai 28 paveiksle.

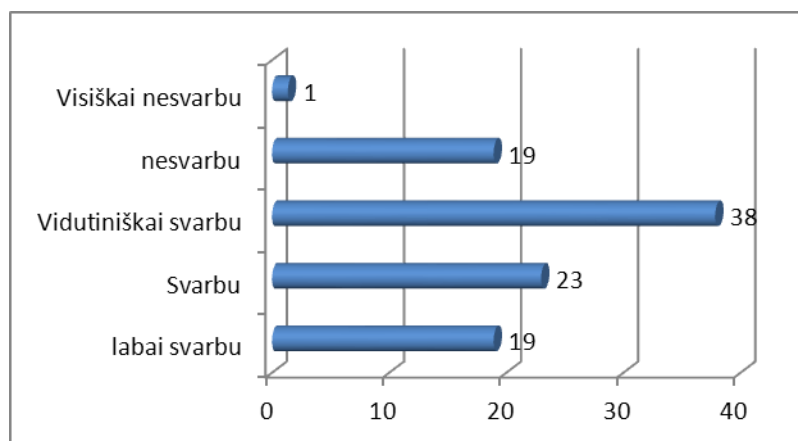
28 pav. Mokinių paruošimo įvairioms olimpiadoms, konkursams įtaka mokyklos pasirinkimui (N=74)

Paruošimas olimpiadoms, konkursams mokiniai teigia, kad yra labai svarbus kriterijus renkantis mokyklą. Net pusė (50 proc.) apklaustųjų mokinių mano, kad tai labai svarbus kriterijus, o 45 proc. teigia, kad svarbu ir yra atsižvelgiama renkantis mokyklą. Tik 5 proc. mokinių mano, kad tai tik vidutiniškai svarbu. Galima daryti prielaidą, kad mokiniams yra svarbu ir jie supranta, kad visas įgytas žinias mokymosi metu gali panaudoti savo laimėjimams ir įvertinimui.

Ar respondentams taip pat yra svarbu, kokiais mokymo metodais mokiniams bus perduotos žinios. Mokinių nuomonė pasiskirstė įvairiai. 50 proc. mano, kad tai labai svarbus kriterijus, 35 proc., kad tai svarbu, 14 proc.- vidutiniškai svarbu, o 1 proc. teigia, kad tai nesvarbus kriterijus renkantis mokyklą. Galima teigti, kad net pusei tyrime dalyvavusių mokinių rūpi, kokie metodai bus naudojami ugdymo procese, kad skatintų mokinių kūrybiškumą, atsakingumą, ugdytų kritinį mąstymą.

Tyrimas atskleidė, kad mokymo metodai yra pakankamai svarbus kriterijus renkantis mokyklą, toliau tyrimo metu norėjome išsiaiškinti, ar mokiniams yra taip pat svarbios ir mokymo priemonės. Labai panašiai pasiskirstė mokinių nuomonė. 34 proc. mano, kad tai labai svarbus kriterijus renkantis mokyklą, 50 proc. - svarbus, 12 proc. – vidutiniškai svarbus kriterijus ir 4 proc. – nesvarbus. Nei vieno iš mokinių pasirinkto atsakymo nebuvo, kad jiems visiškai nesvarbu, nei kaip, nei kokiomis priemonėmis bus suteiktos žinios.

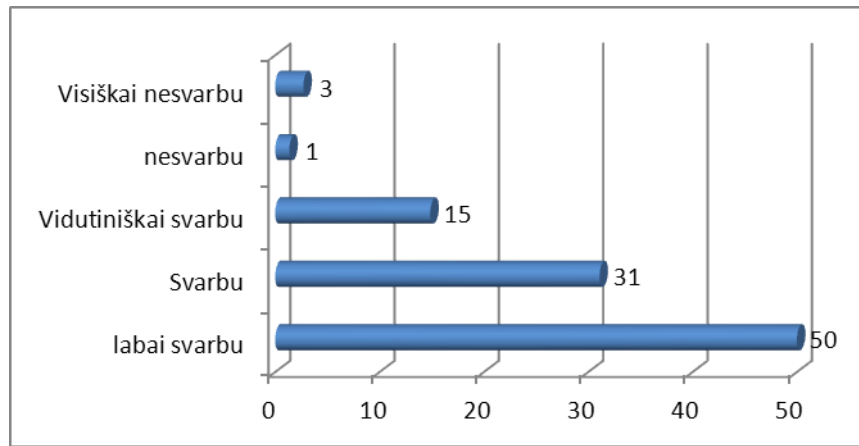
Kas susiję su ugdymu mokiniams tikrai yra visi pakankamai svarbūs kriterijai. Todėl norėjome tyrimo metu sužinoti, ar jiems taip pat yra svarbi ir popamokinė veikla. Gauti rezultatai 29 paveiksle.

29 pav. Popamokinės veiklos galimybių įtaka renkantis mokyklą (N=74)

Aptariant popamokinės veiklos galimybes, respondentų nuomonė pasiskirstė labai skirtingai. 38 proc. mokinių atsakė, kad tai vidutiniškai svarbi sritis renkantis mokyklą, 23 proc. teigia, kad tai svarbus kriterijus. Po 19 proc. pasiskirstė, kad mokiniams tai labai svarbus ir, kad nesvarbus kriterijus renkantis mokyklą. O 1 proc. neteikia visiškai jokios tam reikšmės. Galima daryti prielaidą, kad daugumai mokinių yra svarbu, kad mokykla gali daugiau suteikti mokiniams galimybių po pamokų save realizuoti, atrasti, ar paprasčiausiai gilinti žinias, kurias jie norėtų.

Saugumas yra svarbus visiems, bet ar taip mano ir mokiniai, galime pamatyti 30 paveiksle.

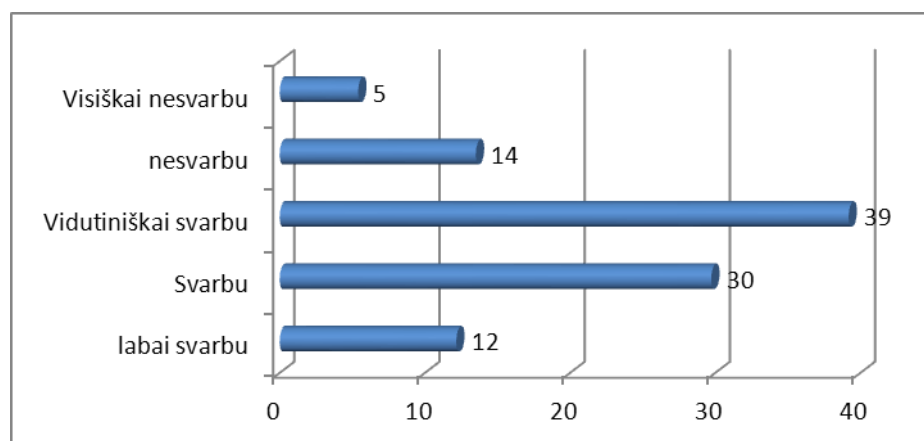

30 pav. Saugios aplinkos įtaka mokyklos pasirinkimui (N=74)

Saugi mokyklos aplinka daugumai (50 proc.) mokinių yra labai svarbus kriterijus renkantis mokyklą. 31 proc. teigia, kad svarbus kriterijus, 15 proc. mokinių mano, kad vidutiniškai svarbus kriterijus. 3 proc. įvardija, kaip visiškai nesvarbiu kriterijumi, o 1 proc. teigia, kad nesvarbus kriterijus ir nedaro jokios įtakos mokyklos pasirinkimui. Dauguma mokinių tikisi saugios mokymo(si) aplinkos, kad galėtų jaustis geriau ir neturėtų jokių baimių.

Gera emocinė aplinka respondentams yra svarbiau už saugią aplinką, nes 55 proc. mokinių įvardija tai, kaip labai svarbų motyvą renkantis mokyklą, 35 proc. teigia, kad svarbus kriterijus, 8 proc. įvardija kaip vidutiniškai svarbus kriterijus, o 1 proc. neteikia jokio svarbumo gerai emocinei aplinkai ir nedaro jokios įtakos renkantis mokyklą.

Jaunimui susisiekimas yra labai aktualus. Todėl klausiamo mokinių, ar jiems yra svarbi mokyklos geografinė padėtis. Gauti rezultatai 31 paveiksle.

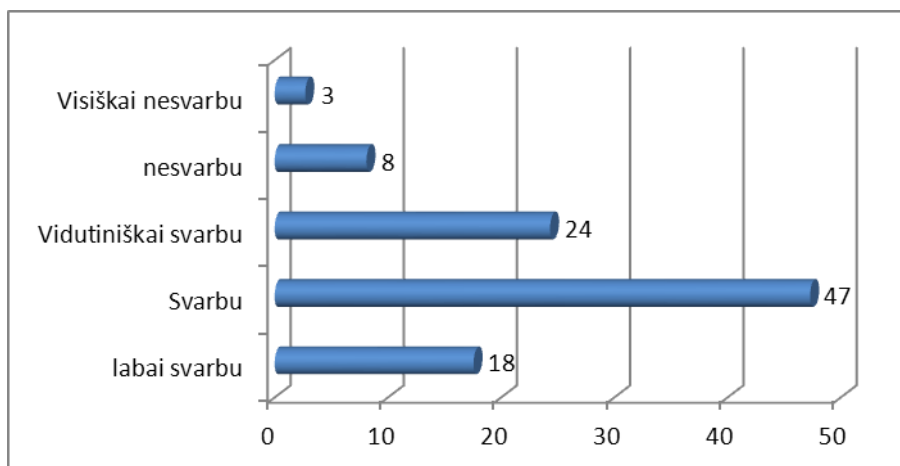

31 pav. Geografinės padėties įtaka mokyklos pasirinkimui (N=74)

Jų atsakymai pasiskirstė labai skirtingai ir nevienareikšmiškai. Galima teigti, kad daugelis mokinių turi galimybę patys nuvažiuoti, ar juos atveža į mokyklas, nes 39 proc. mokinių

teigia, kad geografinė mokyklos padėtis renkantis mokyklą yra vidutiniškai svarbus kriterijus, 30 proc. mokinių mano, kad svarbus kriterijus, 14 proc. - tai laiko nesvarbiu kriterijumi, 12 proc. apklaustųjų teigia, kad jiems geografinė padėtis yra labai svarbus kriterijus, o 5 proc. visiškai nesvarbu, kur yra jų mokykla.

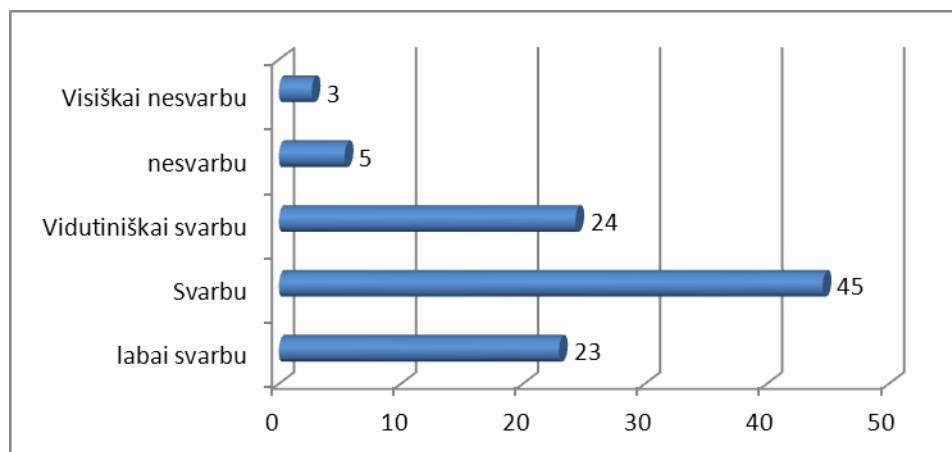
Susisiekimas kaip ir geografinė padėtis pasiskirstė taip pat skirtingai, tik čia viena padala labiau išryškėja pagal svarbumą (žr. 32 paveikslą).

32 pav. Susisiekimo įtaka renkantis mokyklą (N=74)

Kad susisiekimas yra svarbus kriterijus renkantis mokyklą teigia 47 proc. mokinių, 24 proc. tai laiko vidutiniškai svarbiu kriterijumi, 18 proc. mokinių susisiekimas labai svarbus renkantis mokyklą, 8 proc. apklaustųjų tai nesvarbu ir likusiems 3 proc. tai visiškai nesvarbus kriterijus, nes susisiekimas respondentams nekelia jokių sunkumų.

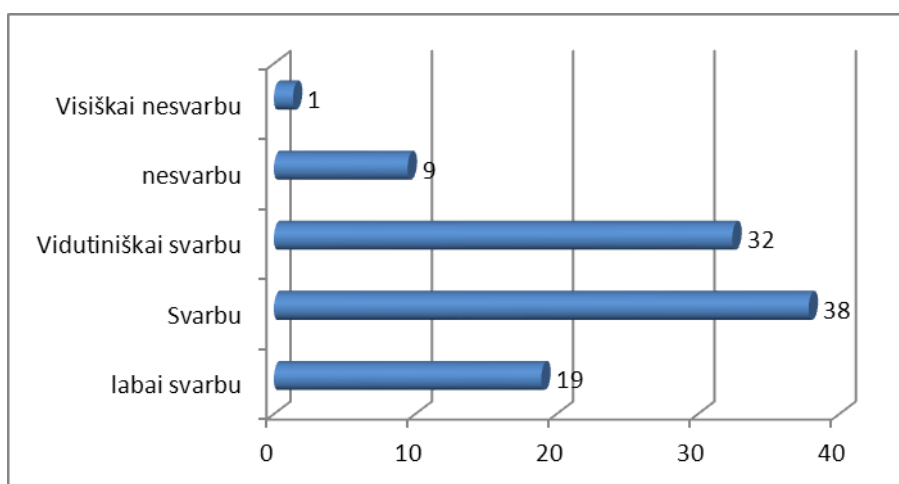
Technologijų naudojimas visų mūsų gyvenime yra jau neatsiejamas dalykas. Todėl norėjome tyrimo metu paklausti, ar respondentams yra svarbus mokykloje technologijų naudojimas. Rezultatai 33 paveiksle.

33 pav. Technologijų naudojimo įtaka renkantis mokyklą (N=74)

Daugelis atsakiusių mokinių (45 proc.) teigia, kad technologijų naudojimas yra svarbus kriterijus renkantis mokyklą. Vidutiniškai svarbus ir labai svarbus kriterijus pasiskirstė atitinkamai respondentų atsakymai 24 proc. ir 23 proc. Technologijų naudojimą nesvarbiu kriterijumi laiko 5 proc. mokinių, o visiškai įtakos nedaro mokyklos pasirinkimui 3 proc. apklaustųjų.

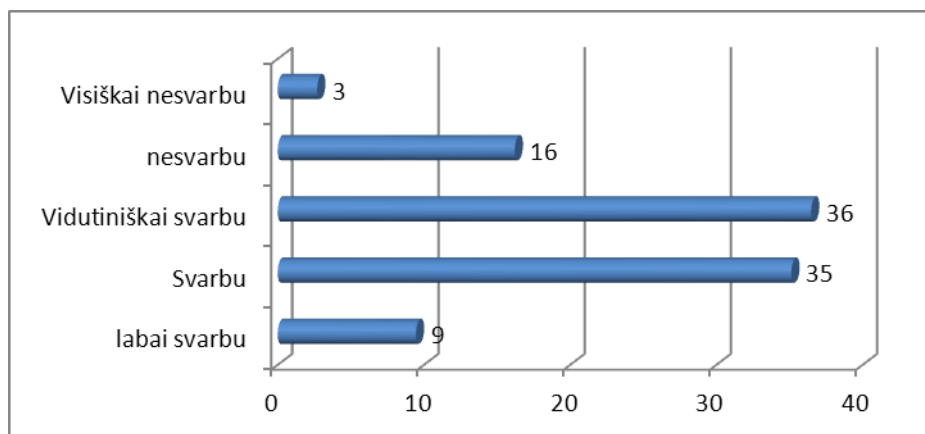
Gera mokykla apimanti daug prieš tai jau nagrinėtų kriterijų. Todėl norėjome paklausti mokinių ar jiems yra svarbus ir mokyklos pripažinimas - geras vardas. Rezultatai 34 paveiksle.

34 pav. Mokyklos gero vardo, įvaizdžio įtaka jos pasirinkimui (N=74)

Mokyklos geras vardas, įvaizdis mokiniams pagal svarbumą nėra prioritetas. Tai galima pastebėti kaip respondentai atsakė: svarbiu kriterijumi renkantis mokyklą laiko 38 proc., vidutiniškai svarbus kriterijus – 32 proc. mokinių. Labai didelę įtaką mokyklos pasirinkimui mokyklos geras vardas turi – 19 proc. apklaustųjų, nesvarbus kriterijus 9 proc., o visiškai nedaro jokios įtakos mokyklos pasirinkimui 1 proc. mokinių.

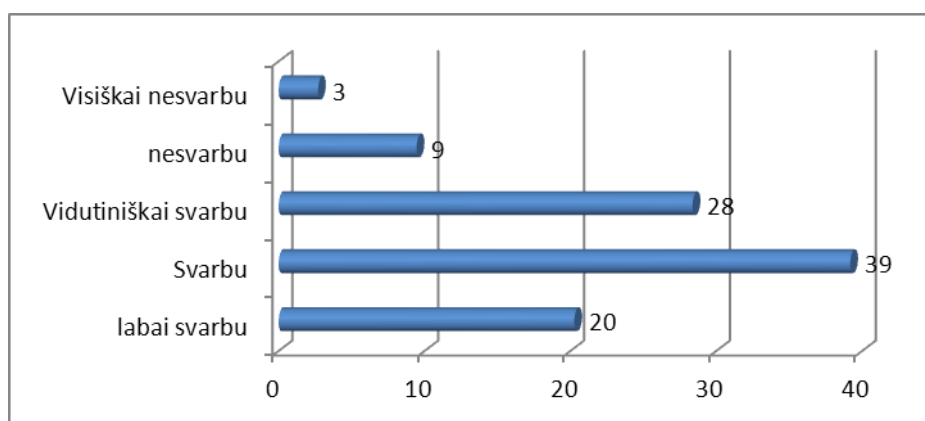
Paskutiniu metu daug yra kalbama ir diskutuojama apie bendrojo ugdymo mokyklų reitingus. Todėl klausiame mokinių ar ir jiems daro įtaką mokyklos pasirinkimui mokyklos vieta reitingų lentelėje (žr. 35 paveikslas).

35 pav. Mokyklos vietos reitingų lentelėje įtaka mokyklos pasirinkimui (N=74)

Iš pateiktų atsakymų galime teigti, kad mokiniai labai didelės svarbos neteikia mokyklos vietai reitingų lentelėje. Vidutiniškai svarbiu ir svarbiu kriterijumi laiko atitinkamai 36 proc. ir 35 proc. mokinių, nesvarbiu kriterijumi - 16 proc. respondentų, o labai didelę įtaką turi, mokyklos reitingų vieta renkantis mokyklą, tik 9 proc. mokinių. 3 proc. respondentų visiškai nedaro jokios įtakos renkantis mokyklą, mokyklos vieta reitingų lentelėje.

Kadangi mokiniai didelio dėmesio neskiria mokyklų reitingavimui, tai norėjome sužinoti, kaip pagal svarbumą jiems yra reikšmingos rekomendacijos apie mokyklą. Gauti rezultatai 36 paveiksle.

36 pav. Rekomendacijų (draugų, artimųjų) įtaka renkantis mokyklą (N=74)

Rekomendacijų svarbumui mokiniai skiria pakankamai dėmesio. Kad tai jiems svarbu atsakė 39 proc., vidutiniškai svarbus kriterijus 28 proc., 20 proc. mokinių laiko labai svarbiu kriterijumi renkantis mokyklą. 9 proc. apklaustųjų nesvarbi kitų nuomonė, o 3 proc. visiškai nesvarbus kriterijus ir nedaro jokios įtakos mokyklos pasirinkimui. Tai galima daryti prielaidą, kad artimųjų ar draugų rekomendacijos yra vertinamos labiau nei viešai skelbiamos mokyklų reitingų lentelės.

Tyrimo metu mokinių buvo prašoma pateikti asmeninę nuomonę apie mokyklų reitingavimą. Iš viso gauta 17 autentiškų teiginių masė. Pagal bendrus požymius teiginiai priskirti kategorijai „Mokyklų reitingavimo vertinimas“.

7 lentelė. Mokyklų reitingavimo vertinimas (N=17)

Kategorija	Subkategorija	Teiginių skaičius	Patvirtinantys teiginiai
Mokyklų reitingavimo vertinimas	Teigiamas vertinimas	11	<p>„<...> sureitinguotos taip kaip yra iš tikrųjų”,</p> <p>“<...>palengvina pasirinkimą”, “<...> gali rinktis gimnaziją”, “<...> nėra prastas, bet reikia pagerinti reitingavimą”,</p> <p>“Reitingai svarbu“,</p> <p>“<...> didelę reikšmę mokinių pasirinkimui“,maloniau mokytis“</p> <p>„<...> mokaisi geriausioje mokykloje“,</p> <p>„<...> smagiau mokytis”,</p> <p>”<...> kvalifikuoti pedagogai”, „<...> ugdymo efektingumas“.</p>
	Neigiamas vertinimas	2	<p>“Reitingais netikiu”, “<...> perdėtas dalykas“,</p>
	Neutralus vertinimas	3	<p>neturiu nuomonės”,</p> <p><...>”nebūtinai mokykla yra puiki”,</p>

Mokiniai reitingavimą vertina kaip naudingą aspektą, kuris gali suteikti daugiau informacijos apie norimas bendrojo ugdymo įstaigas. Mokiniai gali individualiai pasidomėti, apie norimą bendrojo ugdymo įstaigos reitingus ir jos pasiektus rezultatus pagal veiklos kokybę. Iš pateiktų atsakymų pastebime, kad apie bendrojo ugdymo mokyklų reitingavimą pagal veiklos kokybę, skelbiamas informacijas nedaugelis mokinių ieško ar ja domisi.

Apibendrinant vyresnių mokinių tyrimo rezultatus galima teigti, jog mokiniai mano, kad mokantis mokykloje, kuri yra aukštesnėje reitingų vietoje, gali suteikti daugiau galimybių pasiekti geresnių rezultatų, nes ten dirba geriausi pedagogai. Jie gali suteikti mokiniams daugiau pasitikėjimo bei motyvacijos, ko pasak mokinių, jiems ir trūksta. Mokiniais reitingai yra naudingas kriterijus pasirenkant gimnaziją, tačiau jie yra linkę labiau remtis draugų, artimųjų rekomendacijomis, nei viešai skelbiamomis mokyklų reitingų lentelėmis.

3.3.4 Tėvų požiūrio į mokyklų reitingavimą tyrimo duomenys ir analizė

Šiuo metu yra nemažai įrankių, padedančių pasirinkti kokybišką mokyklą pagal vaikų ir tėvų prioritetus, vertybes ar gyvenamąją vietą. Vieniems tėvams svarbu savus vaikus leisti į mokyklas, kuriose sukuriama didžiausia pridėtinė vertė. Kitoms šeimoms svarbu, kad vaikas mokytųsi itin modernioje mokykloje. Nemažai daliai tėvų svarbiausia, kad vaikas mokykloje jaustųsi gerai. Dar kitoms šeimoms imponuoja aukšto lygio vadyba su stipriu asmenybės augimu garsėjančios mokyklos ir kt. Bet reikšmingai daliai šeimų tiesiog labai svarbu, kad vaikas pradinėje mokykloje išmoktų gerai skaityti, rašyti ir skaičiuoti, o progimnazijoje įgytų svarbių disciplinų pagrindus, išmoktų dirbti savarankiškai ir pasiektų asmeninės pažangos maksimumą.

Tėvų apklausoje dalyvavo 60 Šiaulių miesto ir rajono progimnazijų ir gimnazijų mokinių tėvų. Demografiniai duomenys apie juos pateikti 8 lentelėje.

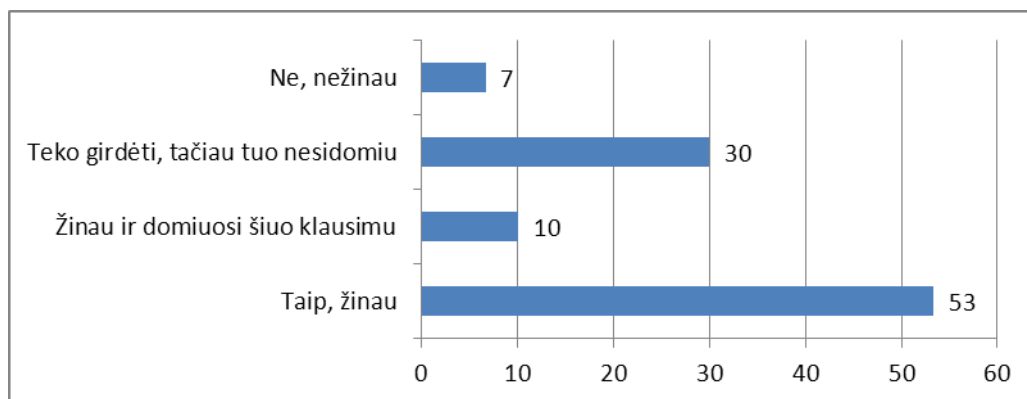
8 lentelė. **Demografiniai duomenys (N=60)**

Kategorija	Kintamasis	Respondentų skaičius	Procentinė išraiška
Lytis	Moteris	53	88
	Vyras	7	12
Amžius	30 – 40 m.	28	47
	41 – 50 m.	27	45
	51 m. ir daugiau	5	8
Jūsų išsilavinimas	Vidurinis	11	18
	Spec. vidurinis	11	18
	Aukštasis koleginis	7	12
	Aukštasis universitetinis	31	52
Kiek Jūsų vaikų šiuo metu lanko bendrojo ugdymo mokyklą	Vienas	29	48
	Du	27	45
	Trys	4	7
	Daugiau	0	0

Pagal lytį respondentų daugiausia buvo moterų - 88 proc., o vyrų tik 12 proc. Kaip ir visame mokyklos gyvenime, dažniausiai dalyvauja ir gilinais į iškilusias problemas labiau moterys. Respondentų amžius svyruoja nuo 30 – 51m. ir vyresni. Didžioji dauguma vyrauja brandaus amžiaus žmonės. Pagal išsilavinimą dauguma tėvų turi aukštąjį išsilavinimą – 52 proc. Po to seka respondentai, kurie pasiskirstė po lygiai 18 proc. turintys vidurinį ir spec. vidurinį išsilavinimą, o 12 proc., kurie turi aukštąjį koleginių išsilavinimą. Galima daryti prielaidą, kad daugelis tėvų žino, koks yra svarbus mokslas gyvenime, jų išsilavinimas nusako ir domėjimąsi ugdymu ir jo teikiama kokybe. Ir šeima tą gali perduoti, nes ji labai prisideda prie mokinių mokymosi.

Daugiausia iš apklaustųjų tėvų, šiuo metu, bendrojo ugdymo mokyklą lanko vienas ar du vaikai: atitinkamai pasiskirstė 48 proc. ir 45 proc. ir tik 7 proc. tėvų veda tris vaikus į bendrojo ugdymo mokyklą.

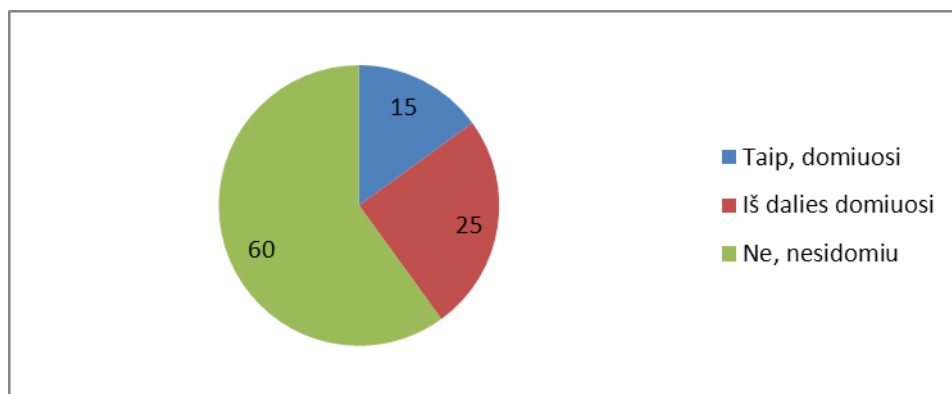
Diagnostiniame bloke klausta: ar jie žino, kad bendrojo ugdymo mokyklos yra reitinguojamos pagal veiklos kokybės rezultatus. Gauti rezultatai 37 paveiksle.

37 pav. Lietuvos bendrojo ugdymo mokyklų reitingavimas pagal jų veiklos kokybės rezultatus (N=60)

Didžioji dauguma - 53 proc. tėvų atsakė, kad taip, žino apie mokyklų reitingavimą. 30 proc. teigia, kad teko girdėti, tačiau tuo jie nesidomi. 10 proc. apklaustųjų tėvų žino apie reitingus ir domisi šiuo klausimu. O 7 proc. nežino nieko ir nesidomi visiškai bendrojo ugdymo mokyklų reitingavimu. Į klausimą, ar tėvai žino žurnalą „Reitingai“, jų atsakė, kad - 57 proc. ne, ir neteko girdėti, o 43 proc. žino „Reitingai“ žurnalą ir jame skelbiamą informaciją.

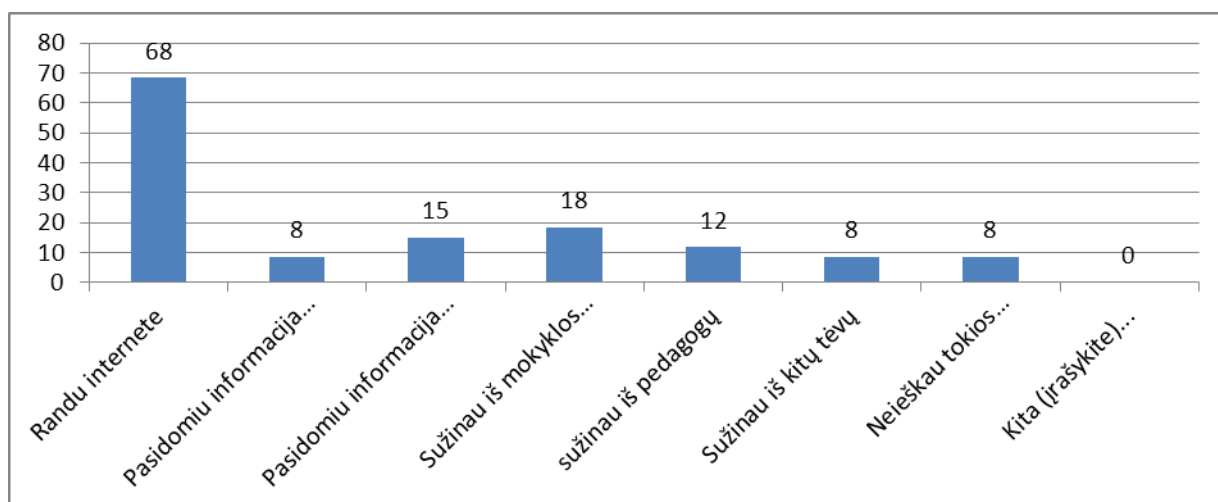
Tyrimo metu toliau siekta aiškintis, ar tėvai domisi informacija apie mokyklų veiklos kokybės vertinimo rezultatus skelbiamus „Reitingai“ žurnale. Gauti rezultatai 38 paveiksle.

38 pav. Domėjimasis mokyklų veiklos kokybės vertinimo rezultatais, skelbiamais „Reitingų“ žurnale (N=60)

Nemaža dalis apklaustųjų tėvų nežino „Reitingų“ žurnalo, tai jie lygiai taip pat (60 proc.) nesidomi ir skelbiamais vertinimo rezultatais šiame žurnale. 25 proc. domisi tik iš dalies šia skelbiama informacija ir deja, tik 15 proc. tėvų domisi visa informacija, kuri yra skelbiama apie mokyklų veiklos kokybės vertinimų rezultatus.

Kadangi apklaustieji tėvai nesidomi „Reitingų“ žurnale skelbiama informacija apie veiklos kokybės rezultatus, tai tyrimo metu klausiamo, kur randa jie visą jiems reikalingą ir naudingą informaciją apie mokyklos veiklos kokybės rezultatus (apklaustieji galėjo rinktis kelis variantus). Gauti atsakymai 39 paveiksle.

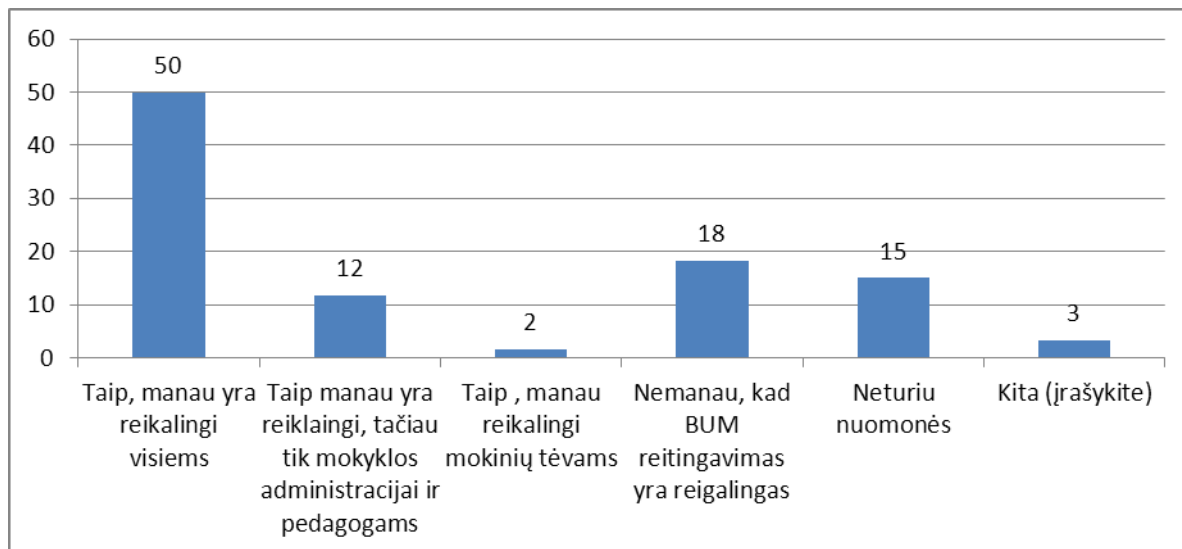

39 pav. Informacijos šaltiniai apie bendrojo ugdymo mokyklų veiklos kokybės rezultatus (N=60)

Daugelis apklaustųjų tėvų (net 68 proc.) atsakė, kad visą reikiamą informaciją apie bendrojo ugdymo mokyklų veiklos rezultatus randa internete. 18 proc. teigia, kad viską sužino iš mokyklos administracijos, 12 proc. tėvų reikiamą informaciją gauna iš pačių pedagogų, o 8 proc. apklaustųjų pasiskirstė po lygiai, kad jie sužino veiklos kokybės rezultatus iš „Reitingų“ žurnalo,

ir iš kitų tėvų, arba jie iš vis nesidomi ir nieško informacijos apie bendrojo ugdymo mokyklų veiklos kokybės rezultatus.

Respondentų nuomonė, kam reikalingi bendrojo ugdymo mokyklų reitingavimai atsakymai pasiskirstė labai skirtingai (žr. 40 paveikslas).

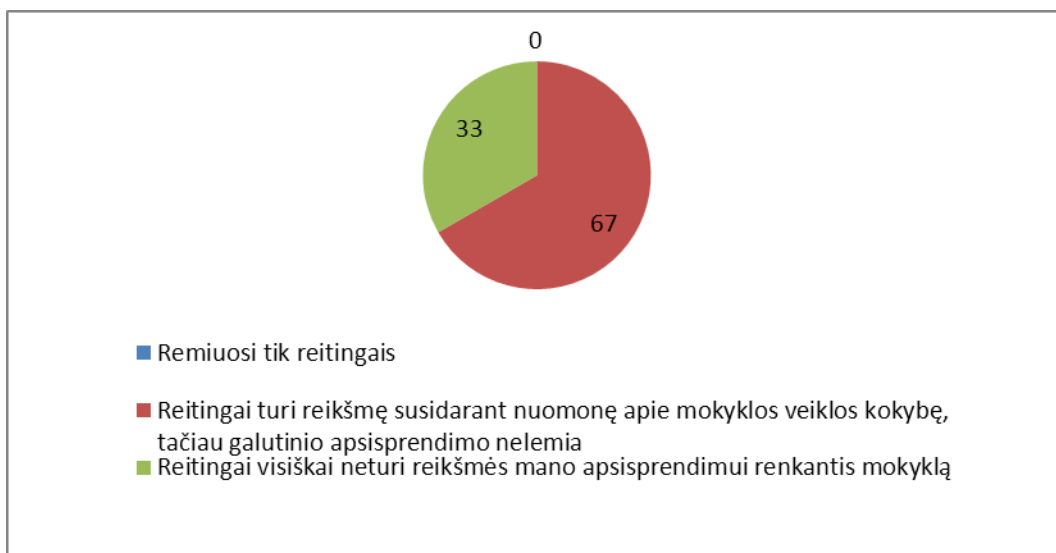

40 pav. Bendrojo ugdymo mokyklų reitingų poreikis mokyklos bendruomenei (N=60)

50 proc. tėvų teigia, kad bendrojo ugdymo mokyklų reitingai yra reikalingi ir mokiniams, ir tėvams, ir visai visuomenei. 18 proc. apklaustųjų teigia priešingai, kad reitingai yra niekam nereikalingi. Tačiau 12 proc. tėvų teigia, kad tai reikalingi tik mokyklos administracijai ir pedagogams. 15 proc. respondentų šiuo klausimu neturėjo jokios nuomonės, o 3 proc. respondentų išsakė savo nuomonę pvz.: kad reitingai yra reikalingi patenkinti tik smalsumą.

Apklaustųjų tėvų nuomone, ar jiems yra svarbūs mokyklos reitingai, kur mokosi jų vaikai, didžioji dauguma (52 proc.) atsakė, kad taip yra svarbūs, bet 25 proc. teigia, kad jiems visiškai nesvarbu mokyklos reitingai, o 23 proc. tėvų įvardija priešingai, kad jiems yra labai svarbūs mokyklos reitingai, kur mokosi jų vaikai.

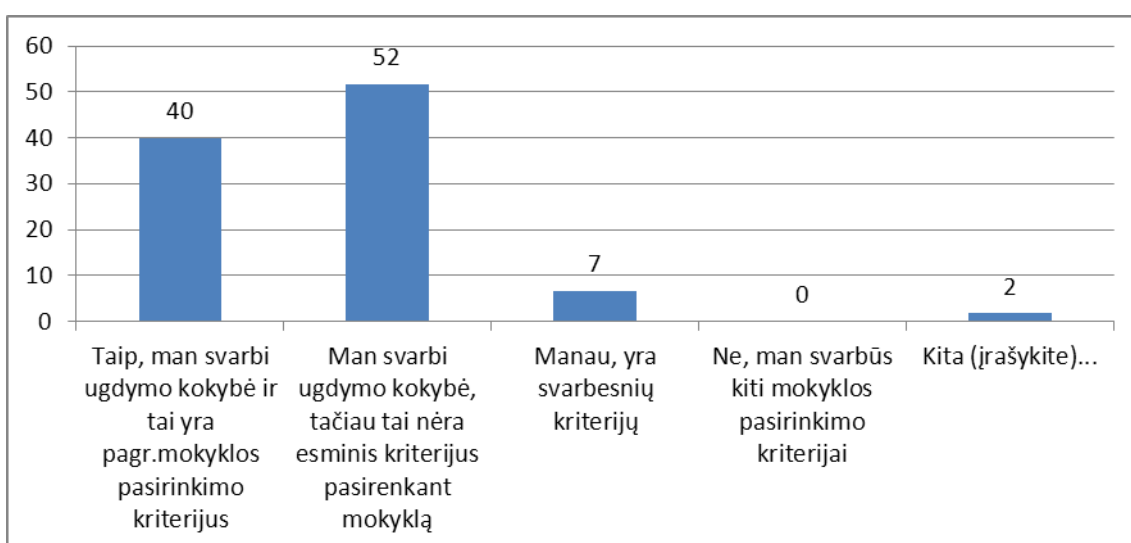
Tyrimo dalyviams yra pakankamai svarbūs mokyklų reitingai, todėl norėjome išsiaiškinti, ar jie jais ir remiasi rinkdamiesi bendrojo ugdymo mokyklą. Rezultatai pateikti 41 paveiksle.

41 pav. Mokyklos vietos reitingų skalėje įtaka jos pasirinkimui (N=60)

Nei vienas iš apklaustųjų tėvų vien tik reitingais nesiremia renkantis mokyklą, kurioje mokysis jų vaikai. 67 proc. respondentų atsakė, kad reitingai turi reikšmės renkantis ir apsisprendžiant dėl mokyklos, o 33 proc. tėvams neturi visiškai jokios reikšmės renkantis mokyklą. Susidaro nuomonė, kad tėvų yra dvi grupės: kuriems reitingai yra reikalingi, padedantys apsispręsti dėl mokyklos, o kitiems tėvams yra visiškai nesvarbūs nei reitingai, nei mokyklos pasiekimai.

Kaip atskleidė tyrimas, reitingai daugumai apklaustųjų turi reikšmės renkantis bendrojo ugdymo mokyklą. Todėl norėjome išsiaiškinti, ar yra svarbi ir ugdymo kokybė mokykloje. Rezultatai 42 paveiksle.

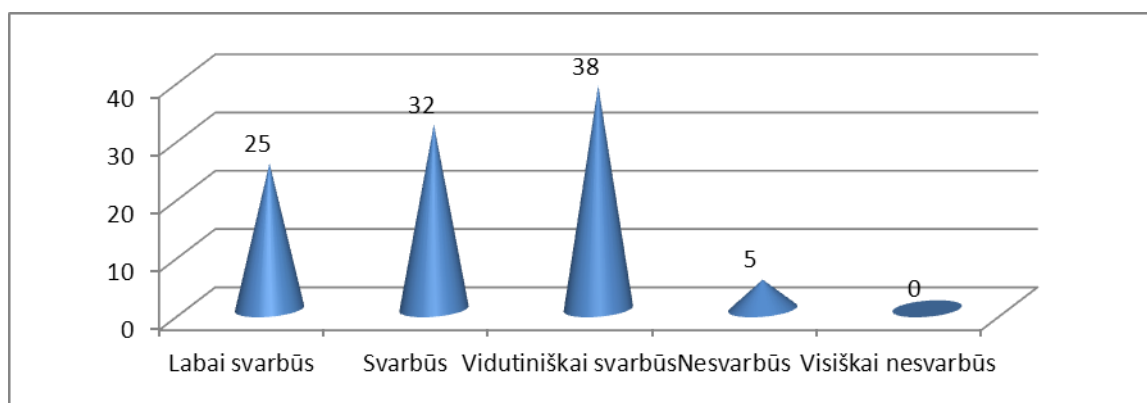

42 pav. Ugdymo kokybės svarba pasirenkant mokyklą (N=60)

52 proc. respondentų teigia, kad yra svarbi ugdymo kokybė, bet tai neesminis kriterijus renkantis mokyklą, o 40 proc. tėvų teigia, kad tai svarbus kriterijus ir tai yra pagrindinis dalykas padedantis pasirinkti mokyklą. 1 proc. apklaustųjų pasirinko “kitą“ neįvardintą variantą, bet jo neparašė. Galima daryti prielaidą, kad tėvai domisi ir rūpinasi vaikų lankomomis mokyklomis, jų ugdymo kokybe bei rezultatais.

Diagnostiniame bloke antrame skyriuje tėvų buvo paprašyta, kad jie įvertintų pateiktus teiginius apie “Mokyklos pasirinkimo kriterijai“ pagal svarbumą jiems asmeniškai. Pirmiausia tėvų paklausėme, kiek yra svarbi ugdymo kokybė. Vienareikšmiškai tėvai išskyrė ugdymo kokybę, kaip labai svarbų kriterijų renkantis mokyklą – 60 proc., 35 proc. svarbus kriterijus, o 5 proc., tėvų įvardijo, kad vidutiniškai svarbus kriterijus pasirenkant mokyklą.

Tyrimo metu siekiame išsiaiškinti ar rekomendacijos iš artimos aplinkos yra svarbus aspektas. Rezultatai 43 paveiksle

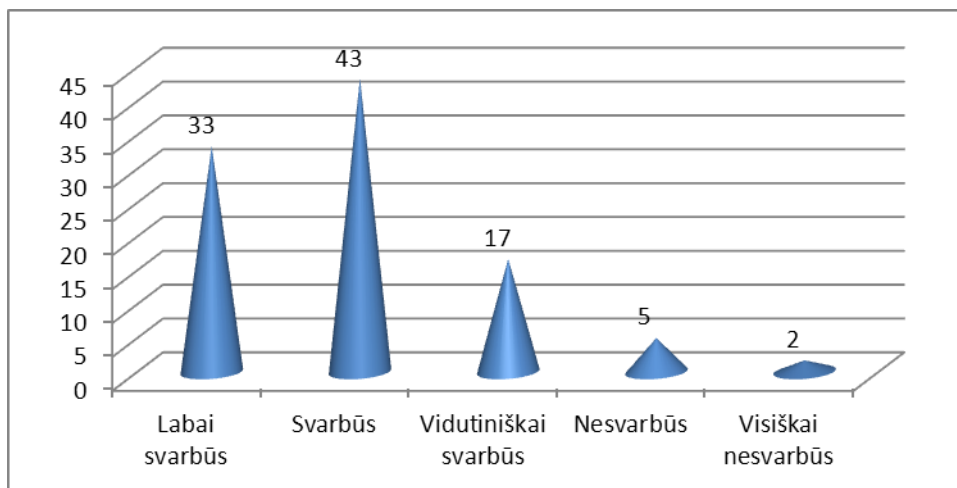

43 pav. Rekomendacijų (draugų, artimųjų) įtaka pasirenkant mokyklą (N=60)

Pagal gautus duomenis respondentai nelabai remiasi draugų ir artimųjų rekomendacijomis renkantis mokyklą, nes 38 proc. teigia, kad tai vidutiniškai svarbus aspektas, 32 proc. įvardija, kad tai svarbus kriterijus renkantis mokyklą, 25 proc. laiko labai svarbiu kriterijumi, o 5 proc., kad tai visai nesvarbus kriterijus ir apsisprendimui jokios įtakos neturi.

Tėvų klausėme: ar mokyklos geras vardas, įvaizdis turi įtakos mokyklos pasirinkimui? Puse (50 proc.) apklaustųjų, tėvų nuomonė mokyklos geras vardas, yra svarbus kriterijus, o vidutiniškai svarbiu kriterijumi ir labai svarbiu kriterijumi laiko atitinkamai 25 proc. ir 23 proc. O 2 proc. tai laiko visiškai nesvarbiu kriterijumi renkantis mokyklą. Galima daryti prielaidą, kad tėvams yra svarbi mokyklos ugdymo kokybė, bet jie labiau atsižvelgia į rekomendacijas bei mokyklos gerą vardą.

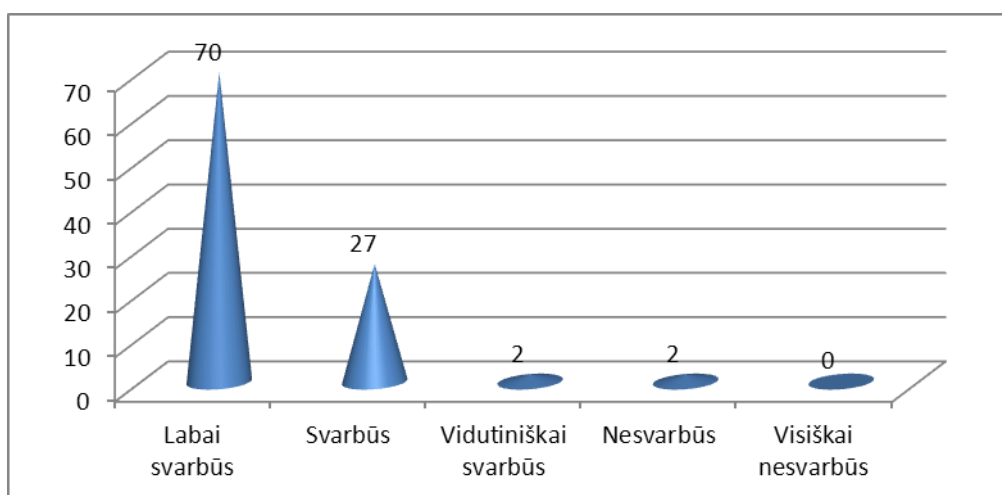
Tėvų paklausėme, ar Jiems yra svarbus kriterijus mokyklos lokacija (gauti atsakymai 44 paveiksle).

44 pav. Mokyklos lokacijos įtaka jos pasirinkimui (N=60)

Gauti atsakymai išsiskyrė tuom, kad mokyklos lokacija, pasak tėvų, (43 proc.) yra gan svarbus kriterijus pasirenkant mokyklą ir 33 proc. teigia, kad labai svarbus kriterijus. Vidutiniškai svarbiu kriterijumi įvardija 17 proc. tėvų. 5 proc. respondentų, mokyklos lokacija pasirenkant mokyklą, laiko nesvarbiu kriterijumi ir tik 2 proc. teigia, kad tai visiškai nesvarbus kriterijus. Galima daryti prielaidą, kad tėvai rūpinasi, jog vaikams susisiektis su ugdymo įstaiga būtų patogus.

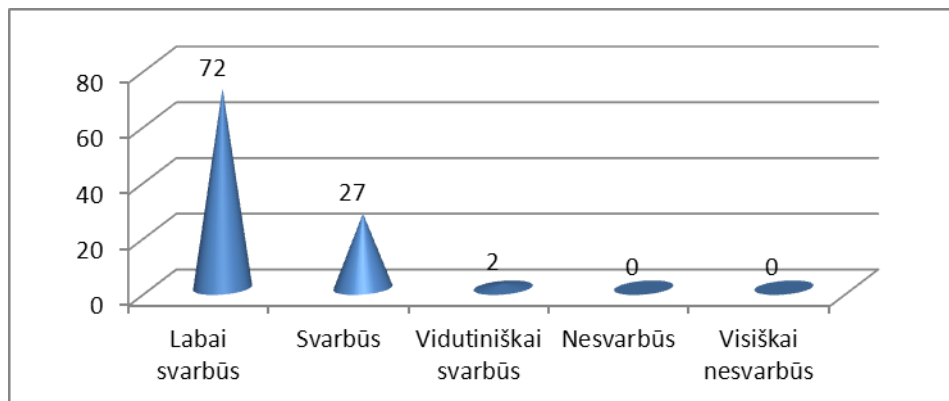
Tyrimo metu paaiškėjo, kad tėvams yra svarbi ugdymo kokybė, mokyklos vardas ir kt. Todėl toliau siekėme išsiaiškinti, kiek jiems yra svarbi vidinė mokyklų psichologinė, emocinė aplinka (žr. 45 paveikslą).

45 pav. Emocinio, psichologinio klimato įtaka mokyklos pasirinkimui (N=60)

Gera emocinė aplinka tėvams yra labai svarbus kriterijus, taip teigia, net - 70 proc. apklaustųjų, 27 proc. teigia, kad tai svarbus kriterijus, bet po 2 proc. tėvų respondentų pasirinko, kad tai vidutiniškai svarbus arba nesvarbus kriterijus pasirenkant mokyklą.

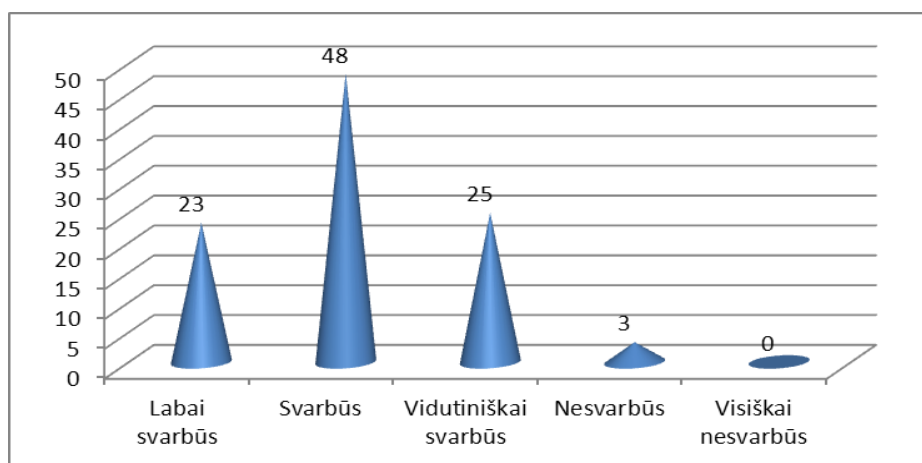
Tėvų paklausėme: ar jiems taip pat yra svarbu ir saugi mokykla, tiek pat kiek ir gera emocinė aplinka.

46 pav. Saugumo kriterijaus svarba renkantis mokyklą (N=60)

Tėvai taip pat labai svarbiu kriterijumi kaip ir gerą emocinę, psichologinę aplinką, įvardija ir saugią mokyklą. Didelė dalis tėvų, net 72 proc., įvardija, kad saugi mokykla yra labai svarbus kriterijus, o 27 proc. laiko svarbiu kriterijumi, ir tik 2 proc. tėvų įvardijo kaip vidutiniškai svarbiu kriterijumi pasirenkant bendrojo ugdymo mokyklą. Tėvams rūpi, kad jų vaikai lankytų ir jaustųsi saugūs savo ugdymo(si) aplinkoje. “Tėvų požiūriu gera mokykla – visų pirma saugi, kurioje gera emocinė aplinka, dirba geri mokytojai“ (Lietuva. Švietimo būklės apžvalga 2018. Gera mokykla).

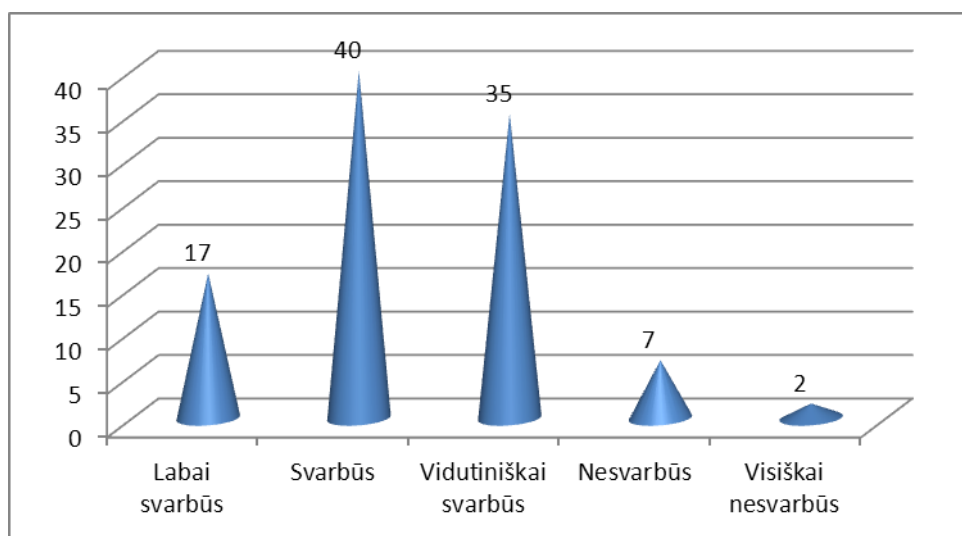
Išsiaiškinome, kad tėvams yra labai svarbi gera emocinė aplinka ir saugi mokykla. Todėl siekėme sužinoti, kiek jiems yra svarbūs ir aukšti mokinių pasiekimai. Gauti rezultatai 47 paveiksle.

47 pav. Aukštų mokinių pasiekimų įtaka pasirenkant mokyklą (N=60)

Dėl aukštų mokinių pasiekimų apklaustųjų tėvų nuomonė išsiskyrė. 48 proc. tėvų tai laiko kaip svarbiu kriterijumi pasirenkant mokyklą, vidutiniškai svarbiu ir labai svarbiu atitinkamai laiko 25 proc. ir 23 proc., apklaustųjų. 3 proc. tėvų mano, kad nesvarbu, kokie yra mokinių pasiekimai ir tai nedaro jokios įtakos ugdymo įstaigos pasirinkimui. Galime daryti prielaidą, kad jei tėvai nelabai domisi ugdymo kokybe, tai jiems nelabai rūpi ir aukštesni mokinių pasiekimai.

Dalis tėvų domisi ir ugdymo įstaigų kokybe, mokinių aukštais pasiekimais. Todėl paklausėme: ar jiems taip pat svarbus kriterijus yra ir vaikų paruošimas olimpiadoms bei konkursams. Gauti rezultatai 48 paveiksle.

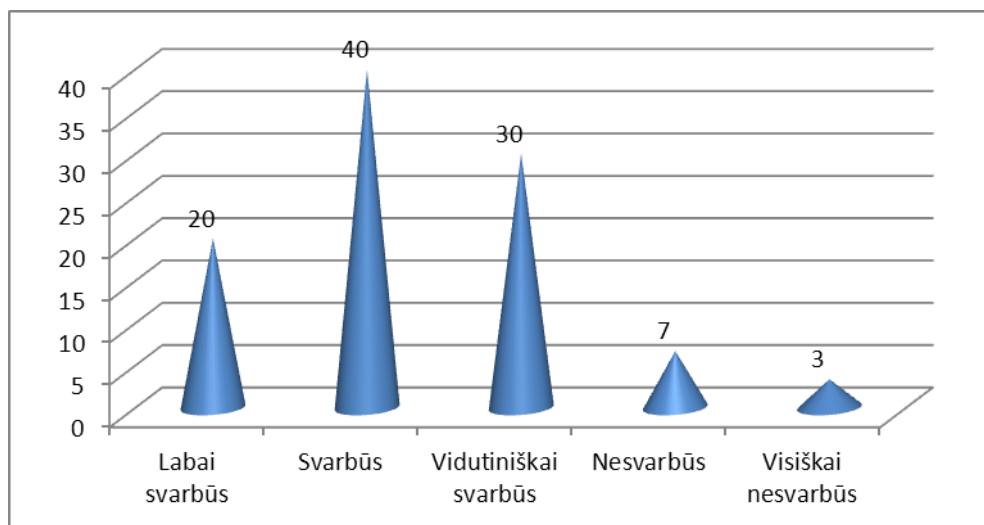

48 pav. Vaikų paruošimo įvairioms olimpiadoms, konkursams įtaka mokyklos pasirinkimui (N=60)

Respondentų nuomonė apie mokinių paruošimo olimpiadoms bei konkursams įtaką mokyklos pasirinkimui yra pasiskirsčiusi įvairiai, bet nemaža dalis tėvų - 40 proc., tai laiko svarbiu kriterijumi, o vidutiniškai svarbiu - 35 proc.. 17 proc. tai įvardija, kaip labai svarbų kriterijų pasirenkant mokyklą. Nedidelė dalis (7 proc.) respondentų tai laiko nesvarbiu kriterijumi, o 2 proc. mano, kad tai yra visiškai nesvarbu ir tai nedaro jokios įtakos nei mokyklos reitingams, nei mokyklos pasirinkimui.

Pedagogų profesionalumas, tėvų požiūriu, yra svarbus mokyklos pasirinkimo kriterijus. Net 65 proc. mano, kad tai yra labai svarbus kriterijus renkantis mokyklą. 30 proc. tėvų įvardija kaip svarbų kriterijų, vidutiniškai svarbiu kriterijumi laiko tik 3 proc. apklaustųjų, o 2 proc. tėvų įvardijo, kad pedagogų profesionalumas yra nesvarbus kriterijus pasirenkant mokyklą. Galime daryti prielaidą, jog tėvai tiki, kad nuo mokytojų profesionalumo labai priklauso vaikų ir mokyklos sėkmė.

Vaikų užimtumas po pamokų apklaustieji tėvai įvardija kaip pakankamai svarbų kriterijų. Gauti rezultatai 49 paveiksle.

49 pav. Neformalių veiklų pasirinkimo galimybių įtaka pasirenkant mokyklą (N=60)

40 proc. tėvų svarbų kriterijų, pasirenkant mokyklą, įvardija neformalių veiklų pasirinkimo galimybes. Vidutiniškai svarbiu kriterijumi laiko 30 proc. apklaustųjų, o kad labai svarbus kriterijus, neformalios veiklos pasirinkimo galimybės, įvardino – 20 proc. tėvų. Atitinkamai 7 proc. - nesvarbus ir 3 proc., kad visiškai nesvarbus kriterijus, neformalios veiklos galimybės pasirenkant mokyklą. Vaikų užimtumas po pamokų yra kai kurių tėvų prioritetas. Tada mokiniai ne tik gali plėsti savo akiratį, gilinti žinias, bet taip pat gali būti saugūs, mokyklos aplinkoje.

Dabartinis pasaulis neįsivaizduojamas be išmaniųjų technologijų. Todėl ir tėvams, ir jų vaikams yra svarbus IKT naudojimas. Tėvų paklausėme, kiek jiems yra svarbi mokyklos materialinė bazė ir IKT naudojimas pasirenkant mokyklą. Respondentai atsakė 50 proc., kad tai yra svarbus kriterijus pasirenkant mokyklą. 30 proc. įvardijo, kaip labai svarbus kriterijus ir 20 proc. - vidutiniškai svarbus kriterijus pasirenkant mokyklą. Mokyklos, kurios naudoja išmaniąsias priemones gali suteikti ir mokiniams ir pamokoms įvairumo, kūrybiškumo bei palengvina abipusį mokymąsi.

Tyrimo metu tėvų buvo prašoma pateikti asmeninę nuomonę apie mokyklų reitingavimą. Iš viso gauta 13 autentiškų teiginių masė. Pagal bendrus požymius teiginiai priskirti kategorijai „Mokyklų reitingavimo vertinimas“ (9 lentelėje).

9 lentelė. Mokyklų reitingavimo vertinimas (N=13)

Kategorija	Subkategorija	Teiginių skaičius	Patvirtinantys teiginiai
Mokyklų reitingavimo vertinimas	Teigiamas vertinimas	3	„<...> pasitempia siekiant geresnių rezultatų”, “<...> geresni rezultatai”, “Reikalinga informacija”
	Neigiamas vertinimas	3	„<...>klaidina tėvus” “Nesidomiu” “sovietine atgyvena” “Menkina savivertę”
	Neutralus vertinimas	7	“<...>Daliniai atspindi“ „<...>apima keletą rodiklių” „<...>turėtų kur pasitempti „ „<...>geriau rekomendacijos“ “Neturiu nuomonės” “<...>Vienus išaukština, <...>kitus menkina”

Apibendrinant galima teigti, kad tėvų nuomonė apie reitingavimą yra dviprasmiška. Vieni įvardija reitingavimą kaip reikalingą kriterijų visai visuomenei, kiti vertina priešaringai kaip menkinantį reiškinį. Daugelis tėvų remiasi ne mokyklos keliamais tikslais ir pasiekimais, o tik savo pačių vaikų būseną bei savijautą.

Iš tėvų apklausos rezultatų galime teigti, kad tėvų domėjimasis bendrojo ugdymo mokyklų reitingais nėra didelis. Dalis tėvų iš vis net nežino, kad yra žurnalas „Reitingai”, kuriame yra sudaromos ir skelbiamos bendrojo ugdymo mokyklų reitingų lentelės. Tačiau jie teigia, kad reitingai yra reikalingi visai mokyklos bendruomenei, bei visuomenei. Taip pat tyrimas atskleidė, kad dalis tėvų (52 proc.) renkasi ugdymo įstaigas savo vaikams pagal paskelbtus bendrojo ugdymo mokyklų reitingus, o kiti apklaustieji remiasi draugų ir artimųjų rekomendacijomis.

3.3.5 Mokyklos bendruomenės narių (tėvų, pedagogų, tėvų) lyginamoji analizė

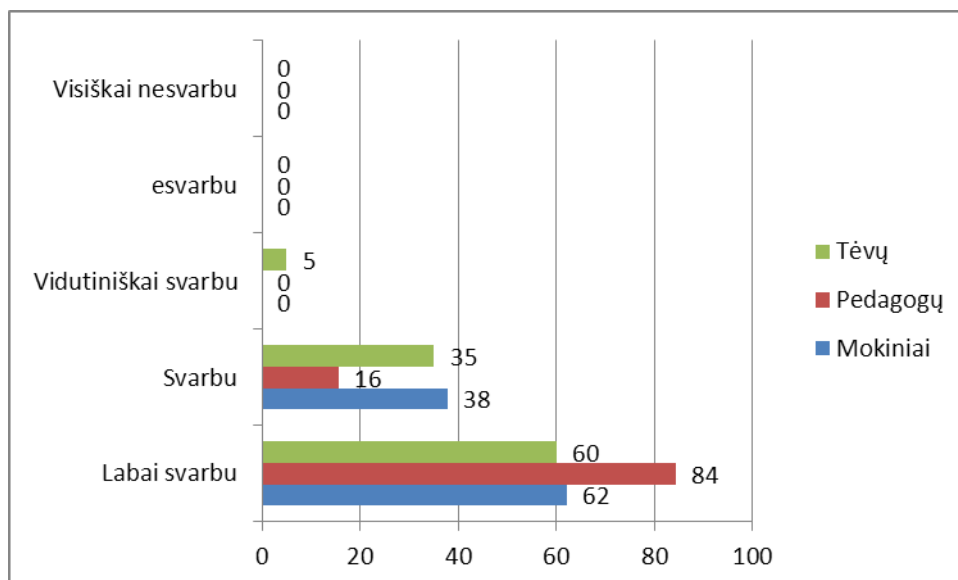
Siekdami išsiaiškinti bendrojo ugdymo mokyklų bendruomenės narių (pedagogų, mokinių, tėvų) požiūrį į mokyklos pasirinkimą pagal jiems svarbiausius kriterijus. Atlikome lyginamąją požiūrių analizę.

Iš gautų tyrimo rezultatų pastebime, kad mokiniams reitingai pasirenkant ugdymo įstaigą yra gan svarbus kriterijus. Jų paklausus ar mokyklos vieta reitingų lentelėje yra svarbu: 36 proc. respondentų teigia, kad tai yra vidutiniškai svarbu, o 35 proc., kad svarbus kriterijus. 9 proc. įvardija kaip labai svarbus kriterijus, bet 3 proc. respondentų mokyklos vieta reitingų lentelėje pasirinkant mokyklą nedaro jokios įtakos.

Pedagogų nuomone, kad mokyklos vieta reitingų lentelėje turi įtakos mokyklos pasirinkimui tėvams ir jų vaikams, teigia 44 proc., kad iš dalies turi įtakos teigia 41 proc. o 17 proc. respondentų teigia, kad mokyklos vieta reitingų lentelėje neturi jokios įtakos mokyklos pasirinkimui. Apibendrinant galima teigti, kad yra atsižvelgiama į reitingų lentelę pasirenkant mokyklą.

Tėvų buvo paklausta: ar jiems yra svarbūs mokyklos reitingai, kurioje mokosi jų vaikai. Didžioji dauguma tėvų (52 proc.) įvardijo, kad jiems yra svarbūs mokyklos reitingai. Tarp kitų tėvų nuomonių vyrauja didžiulis skirtumas: 25 proc. teigia, kad jiems visiškai nesvarbūs yra mokyklos reitingai, o 23 proc. teigia, kad yra labai svarbūs mokyklos reitingai, kur mokosi jų vaikai. Galima daryti išvadą, kad didžiajai daliai tėvų yra svarbūs mokyklos reitingai.

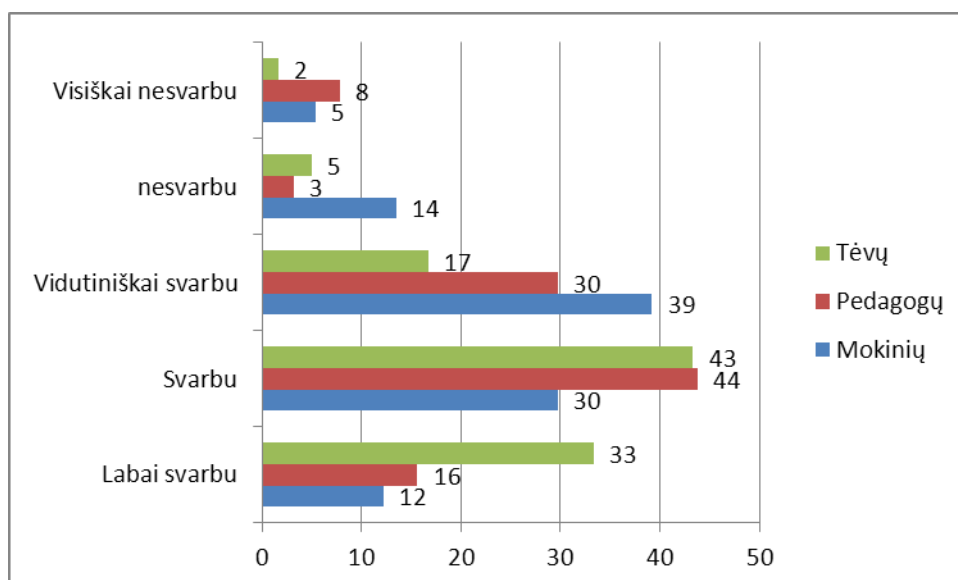
Bendrojo ugdymo mokyklų reitingai gali paskatinti siekti geresnės ugdymo kokybės, o pagrindiniu švietimo sistemos tikslu ir yra laikoma ugdymo kokybė, todėl norėta išsiaiškinti, ar pedagogams, mokiniams, tėvams yra svarbi ugdymo kokybės įtaka pasirenkant mokyklą. Duomenys pateikti 50 paveiksle.

50 pav. Ugdymo kokybės įtaka pasirenkant mokyklą (N=205)

Iš gautų rezultatų matome, pedagogų teigimu, kad ugdymo kokybė yra svarbus veiksnys mokiniams ir tėvams renkantis ugdymo įstaigą (84 proc.). Mokiniais ir tėvams ugdymo kokybė taip pat yra svarbi atitinkamai 62 proc. ir 60 proc. Galima daryti prielaidą, kad ugdymo kokybė, turi tikrai didelę reikšmę ir tėvai bei mokiniai atsižvelgia į tai rinkdamiesi mokyklą.

Kitas ryškus kriterijus yra geografinė padėtis. Šis kriterijus, didžiausią įtaką turi pasirenkant mokyklą, svarbiausias yra tėvams (žr. 51 paveikslas)

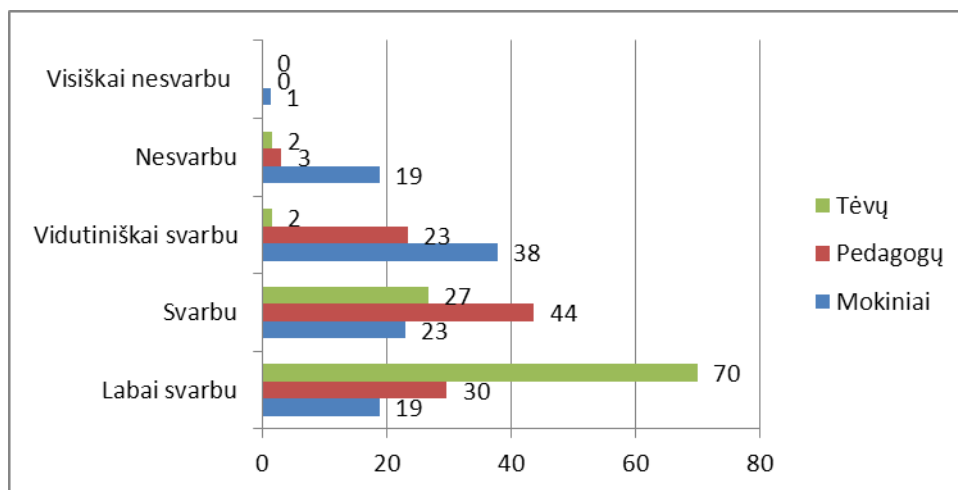

51 pav. Geografinės padėties įtaka pasirenkant mokyklą (N=205)

Tėvams labai svarbus kriterijus (33 proc.) yra palanki mokyklos geografinė padėtis renkantis mokyklą. 43 proc. įvardija kaip svarbus kriterijus. Pedagogų ir mokinių nuomonė šiuo

aspektu yra labai panaši. Jie teigia, kad geografinė padėtis renkantis mokyklą yra labai svarbus kriterijus atitinkamai 16 proc. ir 12 proc., o kad svarbus kriterijus renkantis ugdymo įstaigą, teigia pedagogai 44 proc. ir tėvai 43 proc. Mokiniais geografinė padėtis yra svarbus kriterijus (30 proc.), o vidutiniškai svarbus 39 proc., kad nesvarbus kriterijus pasirinko 14 proc. ir yra dalis mokinių, kuriems geografinė padėtis neturi jokios įtakos mokyklos pasirinkimui.

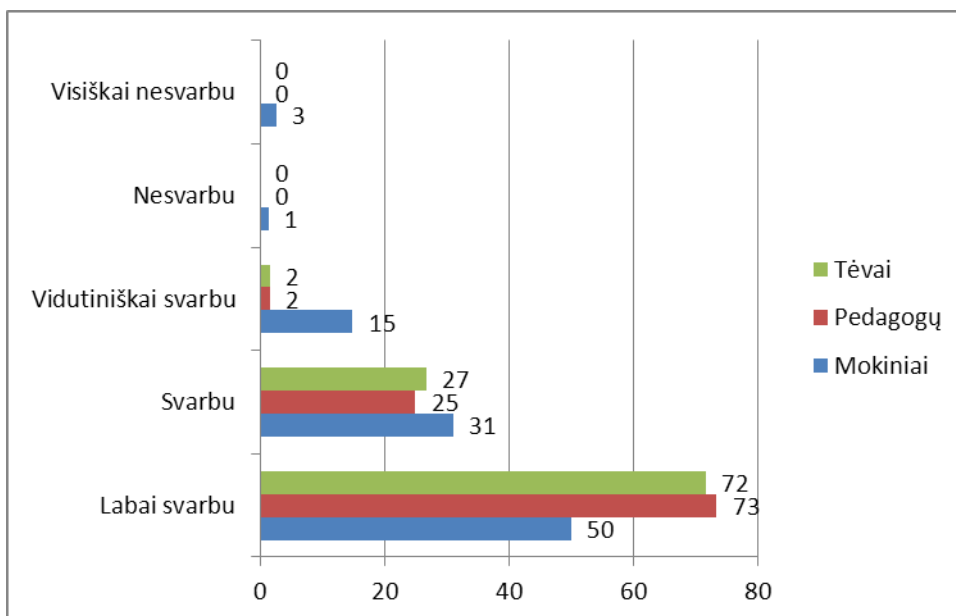
Popamokinių veiklų galimybės, renkantis mokyklą tėvams, taip pat yra labai svarbus kriterijus. Duomenys pateikti 52 paveiksle.

52 pav. Popamokinės veiklos įtaka renkantis mokyklą (N=205)

Tėvų nuomonė dėl popamokinių veiklų pasirinkimo galimybių išsiskyrė labai ženkliai iš visų bendruomenės narių. Net 70 proc. tėvams vaikų užimtumas ir žinojimas, kad jie yra saugioje mokyklos aplinkoje, turi labai didelę reikšmę mokyklos pasirinkimui. Tuo tarpu, pedagogams ir mokiniams (atitinkamai) yra labai svarbus kriterijus tik 30 proc. ir 19 proc. apklaustųjų. Kad svarbus kriterijus, popamokinės veiklos galimybės, pedagogai teigia 44 proc., tėvai – 27 proc. ir mokiniai – 23 proc. Tik kategorijoje “Vidutiniškai svarbu“ mokiniai išryškėjo su 38 proc. pasisakiusiųjų, kad daro įtaką mokyklos pasirinkimui. Šiuo teiginiu mokiniai ir pedagogai, yra labai panašios nuomonės ir jiems nedaro labai didelės įtakos, popamokinių veiklų pasirinkimo galimybės, renkantis mokyklą. Tėvai labai norėtų, kad jų vaikams mokykloje būtų suteiktos galimybės atsiskleisti, save realizuoti ir skatintų kokybiškus laisvalaikio praleidimo būdus mokyklų siūlomuose popamokinėse veiklose.

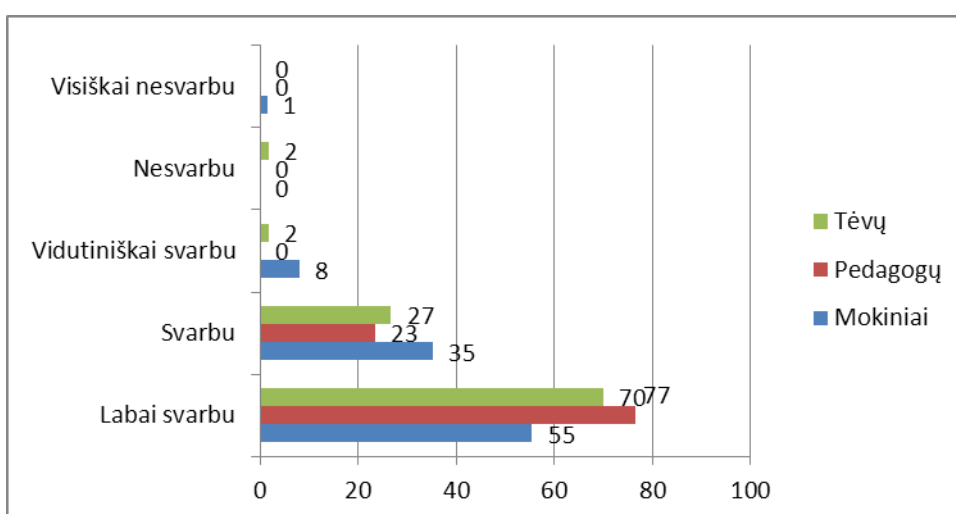
Būti ir jaustis saugiam yra labai svarbu. Mokyklose visi bendruomenės nariai nori jaustis saugūs. Mokykloje yra praleidžiama daug laiko ir negalime pasirinkti kas bus šalia mūsų. Mokyklos bendruomenės narių atsakymai dėl saugumo svarbos pateikti 53 paveiksle.

53 pav. Saugios aplinkos įtaka pasirenkant mokyklą (N=205)

Saugumas yra labai svarbus kriterijus, tai pažymi visi mokyklos bendruomenės nariai. Pedagogai ir tėvai šį kriterijų, renkantis mokyklą, įvardija labai svarbiu atitinkamai 73 proc. ir 72 proc. Mokiniai (50 proc.) saugumo kriterijų vertina kaip labai svarbų renkantis mokyklą. Iš pateiktų duomenų galima daryti prielaidą, kad ne tik aukšti mokyklos rezultatai ar pasiekimai turi svarbią įtaką mokyklos pasirinkimui, bet ir saugi mokykla yra svarbus prioritetas mokyklos bendruomenei renkantis mokyklą.

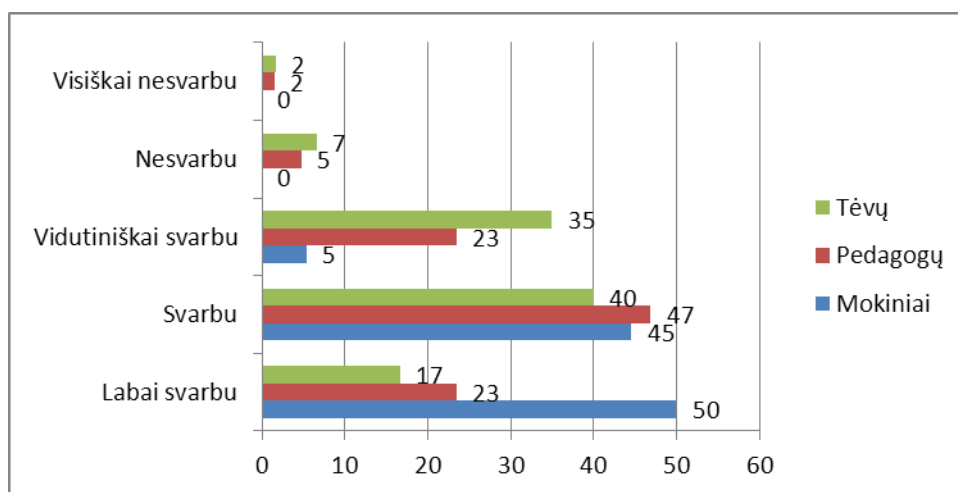
Gera emocinė aplinka taip pat, kaip ir saugi aplinka, yra labai svarbus kriterijus renkantis mokyklą. Duomenys pateikti 54 paveiksle.

54 pav. Geros emocinės aplinkos įtaka renkantis mokyklą (N=205)

Tėvai ir pedagogai skiria didelę reikšmę gerai emocinei būsenai renkantis mokyklą (atitinkamai) 77 proc. ir 70 proc. Mokiniai taip pat įvardiją kaip svarbų kriterijų 55 proc. Bet yra ir mokinių, kuriems, gera emocinė aplinka, pasirenkant ugdymo įstaigą yra visiškai nesvarbus kriterijus. Kai mokykloje visa bendruomenė jaučiasi saugiai, vertina ir gerbia vieni kitus, tai padidėja ne tik mokymosi efektyvumas, bet ir auga atsakingesni, produktyvesni visi mokyklos bendruomenės nariai.

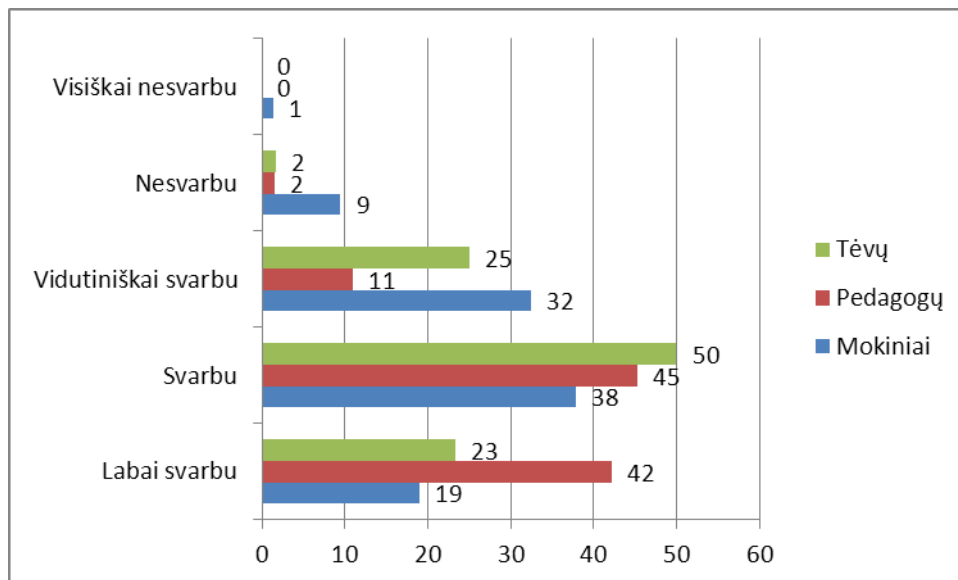
Kitas kriterijus, kuris labiausiai išsiskyrė tarp mokyklos bendruomenės narių yra mokinių paruošimas olimpiadoms (žr. 55 paveikslą).

55 pav. Mokinių paruošimo olimpiadoms įtaka renkantis mokyklą (N=205)

Mokiniai (50 proc.) labiausiai išskyrė, kaip labai svarbų kriterijų mokyklos pasirinkimui, mokinių paruošimą olimpiadoms ar konkursams. Pedagogai tai įvardija, kaip svarbų kriterijų 47 proc., o tėvai - 45 proc. Mokiniam tai taip pat yra ir svarbus kriterijus 40 proc. Labai mažas procentas tėvų ir pedagogų (po 2 proc.) teigia, kad mokinių paruošimas olimpiadoms ir konkursams yra visiškai nereikšmingas kriterijus renkantis mokyklą.

Mokyklos geras vardas ir įvaizdis mokyklos bendruomenei yra svarbus kriterijus. Duomenys pateikti 56 paveiksle.

56 pav. Mokyklos gero vardo ir įvaizdžio įtaka renkantis mokyklą (N=205)

Mokykla turinti gerą vardą 42 proc. pedagogų išskyrė labiausiai, kaip svarbiu kriterijumi renkantis mokyklą. Tėvai akcentuoja, kaip svarbų kriterijų – 50 proc. Mokiniai teigia, kad mokyklos geras vardas ir įvaizdis daro svarbią įtaką renkantis mokyklą – 38 proc. Bet taip pat yra respondentų, kurie šiam kriterijui neskiria jokios svarbos renkantis bendrojo ugdymo įstaigą.

Apibendrinant galima teigti, kad bendrojo ugdymo mokyklos bendruomenės narių nuomonės pasiskirstė skirtingai dėl mokyklų reitingavimo. Didžioji dauguma tėvų reitingus vertina, kaip reikalingus ir naudingus visai bendruomenei. Nors yra ir dalis tėvų kurie teigia, kad tai yra visiškai nereikalingas kriterijus. Mokiniai reitingavimui skiria dėmesį, bet jis nėra pagrindinis motyvas renkantis ugdymo įstaigą. Pedagogai teigia, kad didžiąja dalimi, nuo jų profesionalumo ir darbo pastangų priklauso mokyklų aukšti rezultatai. O mokyklų reitingavimai ir jų skelbimas, tėvams ir jų vaikams, turi įtakos mokyklos pasirinkimui.

Pagal kriterijų svarbą pasirenkant mokyklą, apibendrinant galima teigti, kad tėvams didžiausią įtaką daro tie kriterijai, kurie yra susiję su vidiniais žmogaus potyriais bei išgyvenimais - saugumu ir užimtumu. Pedagogai teigia, kad jiems yra svarbu kokybė ir saugumas, kuris yra tiesiogiai susijęs su mokykla, jos rezultatais ir visais bendruomenės nariais. Mokiniai labiausiai akcentuoja pedagogų profesionalumą ir visus kriterijus, kurie juos pačius liečia asmeniškai ir suteikia galimybę jiems tobulėti bei siekti savo tikslų.

IŠVADOS

1. Teorinės dalies analizė atskleidė, kad reitingavimas skatina ieškoti bendrojo ugdymo mokyklų veiklos kokybės tobulinimo strategijų. Reitingavimas padeda palyginti vieno objekto vietą kito objekto atžvilgiu vertinimo skalėje. Lietuvos švietimas orientuojasi į skaidrią švietimo kokybės vertinimo sistemą, todėl nuolatos yra vykdoma švietimo stebėseną, mokyklų įsivertinimas ir išorinis vertinimas, mokytojų atestacija bei mokinių mokymosi pasiekimų vertinimai.

2. Bendrojo ugdymo mokyklos, kartu su mokyklos bendruomenės nariais, įsivertindamos siekia atrasti mokyklos ugdymo(si) sėkmingas veiklas ir ieškoti tobulinimo sričių, priimant bendru sutarimu būtinus sprendimus, veiksmus, siekiant gerinti mokinių mokymo(si) kokybę. Įsivertindamos mokyklos pačios save pamato, ar buvo pasirinkti geri sprendimo ir galimybių būdai, siekiant tobulėjimo ir pažangos. Mokyklų įsivertinimas yra neatsiejamas nuo mokyklų išorinio vertinimo, nes abi veiklos turi vieną siektiną tikslą – mokyklų tobulėjimo ir pažangos.

3. Lietuvos švietimo sistema, palyginus su kitomis valstybėmis yra jauna, todėl ir bendrojo ugdymo mokyklų reitingavimas vyksta dar tik dešimtmetis. Reitingų rezultatai yra siejami su mokymosi pasiekimais. Kas turi didžiausią įtaką mokyklos pasiekimams skirtingų interesų grupių vertinimas yra kontraversiškas. Bendrojo ugdymo mokykloms nacionalinis egzaminų centras (NEC) pateikia įvairias analizes (NMPP, PUPP, VBE) kaip įrankį, kuris padeda mokykloms save vertinti ir įsivertinti, gali padėti sustiprinti savo mokyklos poziciją reitingų lentelėje. Reitingavimas skatina švietimo įstaigų augimą, tikslų siekimo bei tobulėjimo. Sveika konkurencija gali tapti kokybės gerinimo veiksmu.

4. Atlikto tyrimo duomenimis, bendrojo ugdymo mokyklos bendruomenės narių nuomonė apie mokyklų reitingavimą labai smarkiai neišsiskyrė. Visiems bendruomenės nariams mokyklos reitingavimas yra įdomus ir informatyvus kriterijus. Juo remiantis mokyklos nariai sužino apie mokyklų pažangą, siekiamybes bei tikslus.

5. Didžioji dauguma vadovų domisi skelbiamais reitingais ir siekia gerinti mokyklos kokybės rezultatus. Jų teigimu, didžiausią įtaką ugdymo kokybei turi pedagogų profesionalumas. Todėl dalis vadovų visada, ar esant galimybės, siekia paskatinti savo darbuotojus, pasiekusius geriausių rezultatų. Tačiau vadovai pažymi, kad ir mokinių kontingentas taip pat turi įtakos ugdymo kokybei, nuo kurios priklauso mokyklos vieta šalies reitingų lentelėje.

6. Daugumą pedagogų teigia, kad jie domisi skelbiamais reitingais žurnale “Reitingai“ bei nacionalinės mokyklų vertinimo agentūros skelbiama informacija apie veiklos

kokybės vertinimo rezultatus, bet jie pažymi, kad mokyklų reitingai tik iš dalies atspindi esamą veiklos kokybės būklę. Pedagogų nuomone, ugdymo kokybė yra svarbesnis veiksnys mokiniams ir jų tėvams renkantis mokyklą nei mokyklos vieta reitingų lentelėje.

7. Mokinių nuomone, mokykla, kuri yra aukštesnėje reitingų vietoje, gali suteikti mokiniams daugiau galimybių, motyvacijos bei aukštesnių pasiekimų, nes toje mokykloje, pasak mokinių, dirba geriausi pedagogai. Mokyklų reitingavimą mokiniai vertina kaip naudingą kriterijų, kuris suteikia informacijos renkantis bendrojo ugdymo mokyklą.

8. Tėvai reitingams ir reitinguojamoms mokykloms didelio dėmesio neskiria. Yra dalis tėvų, kurie net nežino žurnalo "Reitingai" ir apie jame skelbiamus mokyklų reitingus. Tačiau renkantis mokyklą, nedidelė dalis tėvų vadovaujasi paskelbtais bendrojo ugdymo mokyklų reitingais, o kita dalis remiasi draugų ir artimųjų rekomendacijomis. Tėvai ir vyresnių klasių mokiniai, pagal svarbumą, pasirenkant mokyklą, išskyrė kriterijus – emociškai ir psichologiškai saugią mokyklos aplinką.

9. Bendrojo ugdymo mokyklos bendruomenės narių nuomonė apie bendrojo ugdymo mokyklų reitingavimą išsiskiria: vieni vertina, kaip užsibrėžtų tikslų siekimą, kiti – kaip menkinantį reiškinį. Tačiau jie visi teigia, kad tai yra reikalinga informacija visai mokyklos bendruomenei.

10. Iškelta hipotezė pasitvirtino. Bendrojo ugdymo mokyklos bendruomenės nariai skirtingai vertina mokyklų reitingavimą. Didžiausią reikšmę mokyklos veiklos kokybės gerinimui teikia vadovai bei pedagogai, tačiau patį reitingavimą ir jo kriterijus vertina kritiškai. Tėvai ir mokiniai reitingavimu domisi tik iš dalies renkantis ar keičiant bendrojo ugdymo mokyklą.

DISKUSIJA

Pasaulinėje mokslo rinkoje yra daug įvairių ir įvairiais pjūviais atliekamų reitingų, o reitingavimas traktuojamas kaip normalus reiškinys. Šiandien nacionalinių, regioninių ir tarptautinių reitingavimo sistemų rezultatais naudojamosi renkantis ugdymo įstaigas.

Remiantis mokslinės literatūros šaltinių, strateginių ir norminių švietimo dokumentų turinio analize pastebėta, kad bendrojo ugdymo mokyklos yra reitinguojamos pagal tarptautinių tyrimų PISA ir TIMSS rezultatus, nacionalinių mokinių pasiekimų patikrinimo testus (NMPP, PUPP), valstybinių brandos egzaminų rezultatus, mokyklų išorinio vertinimo rezultatus, abiturientų įstojimų skaičių į pasirinktą aukštąją mokyklą (tikslines studijas), bei mokinių, išvykusių studijuoti į užsienio universitetus skaičius ir pan. Bendrojo ugdymo mokyklų reitingavimas, remiantis vien tik akademiniais mokinių pasiekimais, gali sudaryti netinkamą nuomonę apie švietimo įstaigas mokiniams ir jų tėvams. Reitingavimas kelia nemažai diskusijų, bet ir sutinkama su bendra nuomone, kad akademinų pasiekimų vertinimo standartai gali būti įgyvendinami dviprasmiškai. Todėl vieningos nuomonės, kas daro įtaką reitingams ir kaip juos pagerinti, nėra.

Atlikus empirinį tyrimą, buvo išsiaiškinta, kad bendrojo ugdymo mokyklos bendruomenės nariai mokyklų reitingavimą vertina nevienareikšmiškai. Vieni vertina, kad reitingai gali skatinti siekti aukštesnių rezultatų, ieškoti naujesnių, padedančių prisitaikyti prie sparčiai tobulėjančių technologijų mokymo/si formų, netradicinių metodų, o taip pat ir šiuolaikinių priemonių. Kiti mokyklos bendruomenės nariai vertina visai kitu aspektu. Jiems yra svarbiausias geras ir saugus mokyklos mikroklimatas, vaiko gera emocinė – psichologinė savijauta ar net įvairios neformaliojo ugdymo galimybės.

Visi atliekami reitingai gali padėti sustiprinti Lietuvos bendrojo ugdymo įstaigų konkurencingumą. Mokyklos pamato, kokie vyrauja trūkumai, kokie privalumai, ką galima tobulinti ar keisti, kad mokykla pasiektų aukštesnių pozicijų reitingų lentelėje. Žinoma, tai priklauso ne tik nuo įvairių akademinų mokinių mokymosi pasiekimų įvertinimų, bet taip pat ir nuo visos mokyklos bendruomenės, pradedant mokyklos vadovu ir baigiant mokinių tėvais, noro siekti ir įgyvendinti savo ugdymo įstaigos tikslus.

Bendrojo ugdymo mokyklos, pasiekusios aukštas pozicijas reitingų lentelėse, turi intensyviau skleisti ir sparčiau dalintis savo gerąja patirtimi ir gerais pavyzdžiais. Reikia labiau analizuoti ir pritaikyti gerąją, pažangių bendrojo ugdymo mokyklų patirtį ir ieškoti būdų bei metodų, kaip tai galima pasiekti.

Šis tyrimas gali būti naudojamas tolesnei tyrimo plėtrai ir gilesnei analizei, kas trukdo bendrojo ugdymo mokyklai pasiekti aukštesnių mokyklos reitingų. Šio tyrimo rezultatai rodo, kad bendrojo ugdymo bendruomenės narių susidomėjimas yra, tik jų požiūriai ir poreikiai išsiskiria apie reitingavimą proceso reikšmingumą.

REKOMENDACIJOS

- Švietimo politiką formuojantiems valstybės atstovams rekomenduojama ieškoti galimybių suvienodinti bendrojo ugdymo mokyklų reitingavimo vertinimo kriterijus. Kad Lietuvos bendrojo ugdymo švietimo įstaigos turinčios skirtingus SEK veiksnius, biudžeto dydį, mokinių skaičių ir kt., kurie daro įtaką mokinių pasiekimams, turėtų ir tam tikrą atitinkamą vertinimo sistemą.
- Bendrojo ugdymo mokyklos vadovai turi planuoti, kurioje srityje gali kiekvienais metais siekti geresnių rezultatų, kad „kiltų“ į aukštesnę poziciją reitingų lentelėje.
- Sukurti mokykloje skatinimo sistemą, siekiančią didinti mokytojų ir kitų bendruomenės narių motyvaciją mokytis ir dalintis gerąja patirtimi. Dauguma pokyčių ateina su teigiamomis vadovo nuostatomis ir palaikymu.
- Pedagogai turi prisitaikyti prie nuolat ir sparčiai kintančios visuomenės, inovacinių technologijų naudojimo bei pritaikymo, todėl yra reikalingas nuolatinis mokymasis ir tobulėjimas, kuris padės suprasti, įgyvendinti ir pasiekti aukštesnių mokyklos veiklos kokybės rezultatų.
- Tėvų vaidmuo mokinių gyvenime yra ryškus ir reikšmingas, todėl jie turi rodyti pavyzdį ir iniciatyvą, dalyvaujant bendrojo ugdymo mokyklos gyvenime. Labiau tėvams įsitraukus ir bendradarbiaujant su mokyklos bendruomenės nariais, geriau galima suprasti ugdymo proceso svarbą, įveikti kliūtis, o tai gali turėti įtakos mokyklos veiklos kokybei.
- Rekomenduotinas intensyvesnis mokinių įtraukimas į mokyklos sprendimų priėmimo procesus, kas gali sustiprinti mokinių tapatumo jausmą, atsakomybę ne tik už savo, bet ir už mokyklos veiklos kokybę bei rezultatus.

LITERATŪROS SĄRAŠAS

1. 2008 – 2009 mokslo metų vertintų mokyklų išorės vertinimo ataskaitos.
2. Bendrojo lavinimo mokyklos vidaus audito metodika. II dalis (mokyklų patirtis). Vilnius: Švietimo aprūpinimo centras, 2002.
3. Bendrojo išsilavinimo standartai. I – X kl. Projektas. (1997). Vilnius: Leidybos centras
4. Bendrojo lavinimo mokyklos vidaus audito rekomendacijos 2008. Vilnius: Švietimo aprūpinimo centras.
5. Berger, P. L. ir Luckmann, Th. *Socialinės tikrovės konstravimas: žinojimo sociologijos traktatas*. Vilnius: Pradai. 1999
6. Bitinas, B. *Ugdymo filosofija*. Vilnius: Enciklopedija, 2000.
7. Bitinas, B., Rupšienė, L., Žydžiūnaitė, V. *Kokybinių tyrimų metodologija*. Klaipėda: S. Jokužio leidykla. 2008.
8. Denscombe, M. *The Good Research Guide for small – scale social reasearch projects*. Buckingham: Open University Press, 2007.
9. Duckworth, A. „Atkaklumas. Aistros ir ištvermės galia“. 2017.
10. Duoblienė, L., Bulajeva, T. *Lietuvos švietimo politikos transformacijos*. Vilnius: VU leidykla, 2009.
11. Fidler, B. *Strateginis mokyklos plėtros valdymas*. Vilnius: Žara, 2006.
12. Grockienė, D., Nemickienė, Z. *Efektyvios mokymosi aplinkos kūrimo principai. Tarptautinės mokslinės – praktinės konferencijos „Šiuolaikinio specialisto kompetencijos: teorijos ir praktikos dermė“*, 2010.
13. Gudaitė, L. „Bendrojo ugdymo mokyklų veiklos kokybės įsivertinimo rodiklių atnaujinimas ir rekomendacijų parengimas“ straipsnis (50 psl.) iš http://www.esparama.lt/documents/10157/490675/2015_Geros_mokyklos_link.pdf/c7f9894a-10fc-44cf-86ab-d0f144266a0b
14. Hanushek, E. A., Piopiunik, M., Wiederhold, S., „*The value of smarter teachers: International evidence on teacher cognitive skills and student performance*“, *NBER Working Paper*, No. 20727 2016 <https://www.etar.lt/portal/lt/legalAct/2a887310f70611e89fcaa4a4a9822176>
15. Hargreaves, A. *Mokymas žinių visuomenėje. Švietimas nesaugumo amžiuje*. Vilnius: Homo liber, 2008.
16. <http://naujienos.vu.lt/ar-reitingavimo-sistemu-tikslas-yra-aukstuju-mokyklu-veiklos-kokybes-ivertinimas/>
17. <http://www.nmva.smm.lt/isivertinimas/mokyklu-isivertinimas/dokumentai/>

18. <http://www.nmva.smm.lt/isorinis-vertinimas/mokyklu-isorinis-vertinimas/>
19. <http://www.nmva.smm.lt/nmva/apie-mus/>
20. <http://www.nmva.smm.lt/wp-content/uploads/2012/12/Bendrojo-ugdymo-mokykl%C5%B3-veiklos-kokyb%C4%97.-Nacionalin%C4%97s-mokykl%C5%B3-vertinimo-agent%C5%ABros-metinis-prane%C5%A1imas-2013-4.pdf>
21. http://www.nmva.smm.lt/wpcontent/uploads/2015/12/ESprojekto_Gera_mokykla_studija-2012.pdf
22. <http://www.nmva.smm.lt/wp-content/uploads/2017/12/Leidinys.pdf>
23. <http://www.nmva.smm.lt/wp-content/uploads/2017/12/Mokykl%C5%B3-atvirumas-poky%C4%8Diams.pdf>
24. <http://www.nmva.smm.lt/wp-content/uploads/2018/09/Tyrimo-ataskaita-%E2%80%9EBendrojo-ugdymo-mokykl%C5%B3-bendruomen%C4%97s-mokyklos-pa%C5%BEangos-samprata-orientuojantis-%C4%AF-Geros-mokyklos-koncepcij%C4%85%E2%80%9C..pdf>
25. http://www.nmva.smm.lt/wp-content/uploads/2020/01/Savivaldybi%C5%B3-%C5%A1vietimo-pa%C5%BEangos-ataskaitos_Internetui.pdf
26. <http://www.snaujienos.lt/miesto-gyvenimas/41451-mokyklu-reitingai-akademiniai-pasiekimai-ir-kiti-veiksniai-2>
27. <http://www.svietimonaujienos.lt/kaip-savivaldybes-gali-prisideti-gerinant-mokiniu-pasiekimus/>
28. <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.332022?jfwid=q86m1vx7v>
29. https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.395105.LR_5statymas_2011
30. <https://lvjc.lt/straipsnis/kaip-skatinti-mokiniu-mokymosi-motyvacija/>
31. <https://www.alfa.lt/straipsnis/16190173/paskelbti-geriausiu-mokyklu-kolegiju-ir-universitetu-reitingai>
32. https://www.kpmc.lt/kpmc/wp-content/uploads/2015/11/KPU_tyrimas_LT.pdf
33. <https://www.lietuviuzodynas.lt/terminai/Reitingas>
34. <https://www.nec.lt/177/>
35. https://www.sac.smm.lt/wp-content/uploads/2016/01/bs_Svietimo-kokybe-2013-11.pdf
36. https://www.sac.smm.lt/wp-content/uploads/2016/02/Valstybine-svietimo-strategija-2013-2020_svietstrat.pdf
37. <https://www.sac.smm.lt/wp-content/uploads/2018/10/Svietimas-regionuose-2018-web.pdf>
38. https://www.smm.lt/uploads/documents/teisine_informacija/statistika/Lietuvos%20%C5%A1vietimas%20skai%C4%8Di%202018_%20Bendrasis%20ugdymas.pdf

39. <https://www.smm.lt/uploads/documents/ugdymo-programos-archyvas/Programos2003.pdf>
40. https://www.smm.lt/uploads/lawacts/docs/474_ed0fb2871f3f54cb25ff3145f246ae86.pdf
41. <https://www.vidurine.trakai.lm.lt/Nuorodos/Dokumentai/Reitingai%202014.pdf>
42. Kohn, A. No contest – the case against competition: why we lose in race to win. Boston: Houghton Mifflin, 1992.
43. Kontautienė, R. Bendradarbiavimo sistema ir jos valdymas mokykloje. Studijų knyga. Klaipėda: Klaipėdos universiteto leidykla. (2010).
44. Komičius, R., *Lietuvos švietimo įstaigų konkurencingumo analizė*. Magistro darbas. Švietimo įstaigų vadyba ir administravimas. Lietuvos edukologijos universitetas. Vilnius 2016.
45. Laužackas, R. *Profesinio rengimo metodologija: monografija*. Kaunas: Vytauto Didžiojo universiteto leidykla. 2005.
46. Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministerija. *Lietuvos respublikos švietimo įstatymas*. Vilnius, 2011.
47. Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2009 m. kovo 30d. Įsakymas Nr. ISAK – 608 “Bendrojo lavinimo mokyklų veiklos kokybės išorės vertinimo tvarkos aprašo patvirtinimas” (Žin., 2007, Nr. 41 – 1550; 2009, Nr. 40 – 1517), <http://www.nmva.smm.lt>
48. Mackevičius, J. *Auditas: teorija, praktika, perspektyvos*. Vilnius: Lietuvos mokslas 2001.
49. Martišauskienė, E. *Pedagogų požiūris į mokytojo kompetencijų raišką*. *Acta Paedagogica Vilnensia*. Nr.22. 2009.
50. *Mokyklų vertinimai – jų veiklos tobulinimui: ES tendencijos ir modeliai* (ISSN 1822 – 4156; 2013 08 Nr.6 (92)).
51. Navickaitė, J., Vaicekauskienė, V. *Pirmieji mokyklų audito rezultatai: ką tobulinti?//Švietimo naujienos: Švietimo problemos analizė*, 2006, Nr.2 (5).
52. Peterson, P. *Saving Schools: From Horace mann to virtuallearning*. Belknap Press, 2010. ISBN 978-0674062153.
53. Rajeckas, V. Mokinių mokymosi rezultatų tikrinimas ir vertinimas. Vilnius. 1998.
54. Robinson, K. *The Role of Schools in Society: A Future Vision of Education*. *Education Review*, 24(1). 2011-2012.
55. Rupeikienė, L. *Auditas*. Klaipėda: KU leidykla. 2005.
56. Sahlberg, P. *Mokymas ir globalizacija. Pasaulinių pokyčių valdymas*, 2004.
57. *Šalių švietimo politikos apžvalgos. Lietuvos Švietimas*. 2017 ISBN 9978-9986-03-683-8
58. Tarptautinių žodžių žodynas, Vilnius. Alma litera. 2001.
59. Vaicekauskienė, V. *Švietimo finansavimas: kiek, kam ir kaip*. Švietimo problemos analizė, 2013.

60. *Valstybinės švietimo strategijos 2003 – 2012 metų nuostatos* (Valstybės žinios, 2003, Nr. 391, psl. 69 – 73).
61. White, B. *Student perceptions of What Makes Good Teaching*. The Annual Conferences of the Australian Teacher Education Association, 2009, Australian Teacher Education Association.
62. Želvys, R. *Švietimo politikos kontekstas // Lietuvos švietimo politikos transformacijos*. Vilnius: Vilniaus universiteto leidykla, 2009.
63. Želvys, R., Būdienė, V., Zabulionis, A., *Švietimo politika ir monitoringas*. Švietimo studijos. Vilnius: Garnelis. 2003.
64. Žydžiūnaitė, V., Sabaliauskas, S. *Kokybiniai tyrimai: principai ir metodai*. Vaga, Vilnius. 2017.
65. Žurnalas „*Reitingai*“ 2015 m. Nr. 2 (4)
66. Žurnalas „*Reitingai*“ 2015 m. Nr.1 (3)
67. Žurnalas „*Reitingai*“ 2016 m. Nr. 1 (5)
68. Žurnalas „*Reitingai*“ 2017 Nr. 1 (7)
69. Žurnalas „*Reitingai*“ 2017 Nr. 2 (8)
70. Žurnalas „*Reitingai*“ 2018 m. Nr. 1 (9)
71. Žurnalas „*Reitingai*“ 2018-2017. Nr. 2 (6)
72. Žurnalas „*Reitingai*“ 2019 m. Nr. 2 (10)

PRIEDAI

Vadovams anketa

Gerbiamas Respondente,

Esu Lina Mileškė, Šiaulių universiteto Edukologijos instituto 2 kurso magistrantė. Šiuo metu atlieku tyrimą, siekdama išsiaiškinti mokyklos bendruomenės narių nuomonę apie bendrojo ugdymo mokyklų reitingavimą pagal veiklos kokybės rezultatus.

Prašau Jūsų atsakyti į žemiau pateiktus klausimus, pasirenkant galimą/us atsakymo variantą/us arba įrašant klausimo atsakymą. Šis klausimynas yra anonimiškas, o jo duomenys tik apibendrinta forma bus naudojami baigiamajame magistro darbe. Tikiuosi, kad Jūsų nuoširdūs atsakymai padės gauti objektyvius tyrimo rezultatus.

Iškilius klausimams galite susiekti elektroniniu paštu: Liniukas01@yahoo.com

Jums tinkamus atsakymus žymėkite X .

1. Jūsų lytis:

- Moteris;
- Vyras

2. Jūsų amžius:

- 20 – 29 m.
- 30 – 40 m.
- 41 – 50 m.
- 51 m. ir daugiau.

3. Pedagoginio darbo stažas:

- 0 – 5 m.
- 6 – 10 m.
- 11 – 15 m.
- 16 – 20 m.
- 21 – 25 m.
- 26 m. ir daugiau

4. Vadovavimo mokyklai stažas:

- 0 – 5 m.
- 6 – 10 m.
- 11 – 15 m.
- 16 – 20 m.
- 21 – 25 m.
- 26 m. ir daugiau

5. Ar domitės NMVA (Nacionalinė Mokyklų vertinimo agentūra) tinklapyje skelbiama informacija apie mokyklų veiklos kokybės vertinimą ir įsivertinimą?

- Taip, domiuosi;
- Iš dalies domiuosi;
- Nesidomiu.

6. Ar domitės informacija apie mokyklų veiklos kokybės vertinimo rezultatus, skelbiamus „Reitingų“ žurnale?

- Taip, domiuosi;
- Iš dalies domiuosi;
- Nesidomiu.

7. Kurioje reitingų vietoje tarp šalies mokyklų randasi Jūsų mokykla?

- Pirmas dešimtukas;
- Antras dešimtukas;
- Trečias dešimtukas;
- Ketvirtas dešimtukas;
- Penktas dešimtukas;

Kita (įrašykite).....

8. Kur skelbiama informacija tėvams ir mokytojams apie Jūsų mokyklos veiklos kokybės rezultatus?

- Mokyklos svetainėje;
- Susirinkimų metu;
- Per tėvų susirinkimus;
- Mokyklos tarybos posėdžiuose;
- Kita.....

9. Kaip manote, ar mokyklų reitingai objektyviai atspindi esamą mokyklos veiklos kokybės būklę?

- Taip, objektyviai atspindi veiklos kokybės būklę;
- Iš dalies atspindi kokybės būklę;
- Neatspindi realios kokybės būklės.

10. Kaip vertinate mokyklų reitingavimą pagal jų veiklos kokybės rezultatus?

- Vertinu teigiamai;
- Manau, tai reikalinga mokyklai, mokiniams ir jų tėvams;
- Nemanau, jog tai objektyvu ir naudinga mokyklai ar jos paslaugų gavėjui.

11. Ar Jūs patenkinti savo mokyklos pozicija reitingų skalėje?

- Taip, patenkinti;
- Iš dalies patenkinti;
- Netenkina toks įvertinimas.

12. Ar mokyklos reitingai turi įtakos mokinių ir tėvų apsisprendimui pasirenkant mokyklą?

- Taip, turi;
- Nežinau;
- Neturi;
- Jūsų atsakymas.....

13. Ar skatinate/ motyvuojate mokytojus, kurie pasiekia mokykloje geriausių ugdymo rezultatų?

- Taip, visada paskatiname;
- Kartais paskatiname;
- Skatiname pagal galimybes;
- Neskatiname.

14. Įvertinkite veiksnius, lemiančius ugdymo kokybę.

Veiksniai	Turi didžiausios įtakos	Turi didelės įtakos	Vidutiniškai turi įtakos	Neturi įtakos	Visiškai neturi įtakos
Pedagogų profesionalumas					
Mokinių kontingentas					
Bendradarbiavimas su tėvais					
Mokinių mokymosi motyvacija					
Mokyklos materialiniai ištekliai					
Mokinių skaičius klasėje					
Pakankamas skaičius pagalbos mokiniui specialistų					
Ugdymo turinys					
Kita...					

Pateikite asmeninę nuomonę apie mokyklų reitingavimą

Dėkoju už bendradarbiavimą

Pedagogų anketa

Gerbiamas Respondente,

Esu Lina Mileškė, Šiaulių universiteto Edukologijos instituto 2 kurso magistrantė. Šiuo metu atlieku tyrimą, siekdama išsiaiškinti mokyklos bendruomenės narių nuomonę apie bendrojo ugdymo mokyklų reitingavimą pagal veiklos kokybės rezultatus.

Prašau Jūsų atsakyti į žemiau pateiktus klausimus, pasirenkant atsakymo variantą/us arba įrašant klausimo atsakymą. Šis klausimynas yra anonimiškas, o jo duomenys tik apibendrinta forma bus naudojami baigiamajame magistro darbe. Tikiuosi, kad Jūsų nuoširdūs atsakymai padės gauti objektyvius tyrimo rezultatus.

Iškilius klausimams galite susisiekti elektroniniu paštu: Liniukas01@yahoo.com

Jums tinkamus atsakymus žymėkite X

I. Informacija apie Jus:**1. Jūsų lytis:**

Moteris;

Vyras

2. Jūsų amžius:

20 – 29 m.

30 – 40 m.

41 – 50 m.

51 m. ir daugiau.

3. Pedagoginio darbo stažas:

0 – 5 m.

6 – 10 m.

11 – 15 m.

16 – 20 m.

21 – 25 m.

26 m. ir daugiau

4. Jūsų kvalifikacinė kategorija

- Mokytojas
- Vyresnysis mokytojas
- Mokytojas metodininkas
- Mokytojas ekspertas

5. Ar domitės NMVA (Nacionalinė Mokyklų vertinimo agentūra) tinklapyje skelbiama informacija apie mokyklų veiklos kokybės vertinimą ir įsivertinimą?

- Taip, domiuosi;
- Iš dalies domiuosi;
- Nesidomiu .

6. Ar domitės informacija apie mokyklų veiklos kokybės vertinimo rezultatus, skelbiamus “Reitingų” žurnale?

- Taip, domiuosi;
- Iš dalies domiuosi;
- Nesidomiu.

7. Kurioje reitingų vietoje tarp šalies mokyklų randasi Jūsų mokykla?

- Pirmas dešimtukas;
- Antras dešimtukas;
- Trečias dešimtukas;
- Ketvirtas dešimtukas;
- Penktas dešimtukas;
- Kita (įrašykite).....
-

8. Kur skelbiama informacija tėvams ir mokytojams apie Jūsų mokyklos veiklos kokybės rezultatus?

- Mokyklos svetainėje;
- Susirinkimų metu;
- Per tėvų susirinkimus;
- Mokyklos tarybos posėdžiuose;
- Aptariama asmeniškai;
- Kita.....

9. Kaip manote, ar mokyklų reitingai objektyviai atspindi esamą mokyklos veiklos kokybės būklę?

- Taip, objektyviai atspindi veiklos kokybės būklę;
- Iš dalies atspindi mokyklos veiklos kokybės būklę;
- Neatspindi realios kokybės būklės.

10. Kaip vertinate mokyklų reitingavimą pagal jų veiklos kokybės rezultatus?

- Vertinu teigiamai;
- Manau, tai reikalinga mokyklai, mokiniams ir jų tėvams;
- Nemanau, jog tai objektyvu ir naudinga mokyklai ar jos paslaugų gavėjui.

11. Kaip manote, ar mokyklos vieta reitingų skalėje turi įtakos mokyklos pasirinkimui mokiniams ir jų tėvams?

- Taip, turi;
- Turi tik iš dalies, bet ne lemiamos;
- Neturi, lemia kiti kriterijai;

12. Ką reikėtų keisti, kad Jūsų mokyklos reitingai pagal kokybės kriterijus būtų geresni? (Galimi keli atsakymų variantai).

- Ugdymo kokybę;
- Mokinių ugdymo poreikių tenkinimą;
- Mokyklos mikroklimatą;
- Pedagogų kvalifikaciją;
- Bendradarbiavimą su tėvais;
- Kelti mokinių mokymosi motyvaciją;
- Mokyklų finansavimą;
- Mažinti mokinių skaičių klasėje;
- Kita (įrašykite).....

13. Ar turi įtakos veiklos kokybei bendrojo ugdymo mokyklų lokalizacija pagal geografinę vietą?

- Taip, turi;
- Iš dalies turi;
- Neturi.

14. Ar mokyklos reitingai tiesiogiai priklauso nuo toje mokykloje dirbančių pedagogų?

- Taip, priklauso;
- Iš dalies priklauso;
- Nepriklauso;

15. Įvertinkite kiekvieną teiginį pagal svarbumą Jums:

Mokyklos pasirinkimo kriterijai	Labai svarbus	Svarbus	Vidutiniškai svarbu	Nesvarbu	Visiškai nesvarbu
Ugdymo kokybė					
Pedagogų kompetencijos					
Vaikų paruošimas įvairioms olimpiadoms, konkursams					
Mokymo metodai					
Mokymo priemonės					
Popamokinės veiklos galimybės					
Saugi mokyklos aplinka					
Gera emocinė aplinka					
Geografinė padėtis					
Susisiekimas					
Technologijų naudojimas					
Mokyklos geras vardas, įvaizdis					
Mokyklos vieta reitingų lentelėje					
Rekomendacijos (draugų, artimųjų)					

Pateikite asmeninę nuomonę apie mokyklų reitingavimą

Dėkoju už bendradarbiavimą

Mokiniams anketa

Gerbiamas Respondente,

Esu Lina Mileškė, Šiaulių universiteto Edukologijos instituto 2 kurso magistrantė. Šiuo metu atlieku tyrimą, siekdama išsiaiškinti mokyklos bendruomenės narių nuomonę apie bendrojo ugdymo mokyklų reitingavimą pagal veiklos kokybės rezultatus.

Prašau Jūsų atsakyti į žemiau pateiktus klausimus, pasirenkant galimą/us atsakymo variantą/us arba įrašant klausimo atsakymą. Šis klausimynas yra anonimiškas, o jo duomenys tik apibendrinta forma bus naudojami baigiamajame magistro darbe. Tikiuosi, kad Jūsų nuoširdūs atsakymai padės gauti objektyvius tyrimo rezultatus.

Iškilius klausimams galite susiekti elektroniniu paštu: Liniukas01@yahoo.com

Jums tinkamus atsakymus žymėkite X .

I. Informacija apie Jus:**1. Jūsų lytis:**

Mergina;

Vaikinas

2. Jūsų amžius:

16 m.

17 m.

18 m.

3. Kokioje klasėje mokinatės?

10 kl.

11 kl.

12 kl.

4. Ar domitės informacija apie mokyklų veiklos kokybės vertinimo rezultatus, skelbiamus "Reitingų" žurnale?

Taip, domiuosi;

Iš dalies domiuosi;

Nesidomiu.

5. Jums svarbūs aukšti mokyklos reitingai, nes....

- Tai parodo mokyklos prestižą;
- Leidžia manyti, kad toje mokykloje dirba geriausi mokytojai;
- Manau, kad turiu daugiau galimybių pasiekti gerų ugdymosi rezultatų mokykloje, kurios aukšti reitingai;
- Jūsų atsakymas.....

6. Ką reikėtų keisti, kad Jūsų mokyklos reitingai pagal kokybės kriterijus būtų aukštesni? (Galimi keli atsakymų variantai).

- Tobulinti ugdymo kokybę;
- Labiau atsižvelgti į mokinių ugdymo(si) poreikius;
- Gerinti mokyklos mikroklimatą;
- Kelti pedagogų kvalifikaciją;
- Gerinti bendradarbiavimą su tėvais;
- Kelti mokinių mokymosi motyvaciją;
- Mažinti mokinių skaičių klasėje;

7. Kaip manote, ar mokyklų reitingai objektyviai atspindi esamą mokyklos veiklos kokybės būklę?

- Taip, objektyviai atspindi mokyklos veiklos kokybės būklę;
- Iš dalies atspindi kokybės būklę;
- Neatspindi realios kokybės būklės;

8. Ar renkantis gimnaziją atsižvelgėte į tai, kokia yra mokyklos vieta bendrojo ugdymo mokyklų reitinguose?

- Taip, įvertinau, kokia vieta reitinguose;

- Reitingai turi reikšmę, bet galutinio apsisprendimo nelemia;
- Reitingai visiškai neturi reikšmės renkantis gimnaziją.

9. Ar mokyklos reitingai tiesiogiai priklauso nuo toje mokykloje dirbančių pedagogų?

- Taip, priklauso;
- Iš dalies priklauso;
- Nepriklauso ;

10. Įvertinkite kiekvieną mokyklos pasirinkimo kriterijų pagal svarbumą Jums:

Mokyklos pasirinkimo kriterijai	Labai svarbus	Svarbus	Vidutiniškai svarbu	Nesvarbu	Visiškai nesvarbu
Ugdymo kokybė					
Pedagogų kompetencijos					
Mokinių paruošimas įvairioms olimpiadoms, konkursams					
Mokymo metodai					
Mokymo priemonės					
Popamokinės veiklos galimybės					
Saugi mokyklos aplinka					
Gera emocinė aplinka					
Geografinė padėtis					
Susisiekimas					
Technologijų naudojimas					
Mokyklos geras vardas, įvaizdis					
Mokyklos vieta reitingų lentelėje					
Rekomendacijos (draugų, artimųjų)					

Pateikite asmeninę nuomonę apie mokyklų reitingavimą

Dėkoju už bendradarbiavimą

Tėvams anketa

Gerbiamas Respondente,

Esu Lina Mileškė, Šiaulių universiteto Edukologijos instituto 2 kurso magistrantė. Šiuo metu atlieku tyrimą, siekdama išsiaiškinti mokyklos bendruomenės narių nuomonę apie bendrojo ugdymo mokyklų reitingavimą pagal veiklos kokybės rezultatus.

Prašau Jūsų atsakyti į žemiau pateiktus klausimus, pasirenkant galimą/us atsakymo variantą/us arba įrašant klausimo atsakymą. Šis klausimynas yra anonimiškas, o jo duomenys tik apibendrinta forma bus naudojami baigiamajame magistro darbe. Tikiuosi, kad Jūsų nuoširdūs atsakymai padės gauti objektyvius tyrimo rezultatus.

Iškilius klausimams galite susiekti elektroniniu paštu: Liniukas01@yahoo.com

Jums tinkamus atsakymus žymėkite X .

I. Informacija apie Jus:**1. Jūsų lytis:**

- Moteris;
- Vyras

2. Jūsų amžius:

- 30 – 40 m.
- 41 – 50 m.
- 51 m. ir daugiau.

3. Jūsų išsilavinimas:

- Vidurinis;
- Spec. vidurinis;
- Aukštasis kolegijinis;
- Aukštasis universitetinis.

4. Kiek Jūsų vaikų šiuo metu lanko bendrojo ugdymo mokyklą?

- Vienas;
- Du;
- Trys;
- Daugiau.

5. Ar Jums žinoma, kad Lietuvos bendrojo ugdymo mokyklos yra reitinguojamos pagal jų veiklos kokybės rezultatus?

- Taip, žinau;
- Žinau ir domiuosi šiuo klausimu;
- Teko girdėti, tačiau tuo nesidomiu;
- Ne, nežinau.

6. Ar Jums žinomas žurnalas „Reitingai“?

- Taip;
- Ne, neteko girdėti;

7. Ar domitės informacija apie mokyklų veiklos kokybės vertinimo rezultatus, skelbiamus „Reitingų“ žurnale?

- Taip, domiuosi;
- Iš dalies domiuosi;
- Ne, nesidomiu.

8. Kur randate informacijos apie bendrojo ugdymo mokyklų veiklos kokybės rezultatus?

- Randu internete;
- Pasidomiu informacija žurnale „Reitingai“
- Pasidomiu informacija Nacionalinės mokyklų vertinimo agentūros tinklalapyje;

- Sužinau iš mokyklos administracijos;
- Sužinau iš pedagogų;
- Sužinau iš kitų tėvų;
- Neieškau tokios informacijos;
- Kita (įrašykite).....

9. Kaip manote, ar bendrojo ugdymo mokyklų reitingai yra reikalingi mokykloms, mokiniams, jų tėvams, visuomenei?

- Taip, manau yra reikalingi visiems.
- Taip, manau yra reikalingi, tačiau tik mokyklos administracijai ir pedagogams;
- Taip, manau reikalingi mokinių tėvams;
- Nemanau, kad bendrojo ugdymo mokyklų reitingavimas yra reikalingas;
- Neturiu nuomonės;
- Kita (įrašykite).....

10. Kiek Jums svarbūs yra mokyklos/ų, kuriose mokosi Jūsų vaikai, reitingai?

- Labai svarbūs;
- Svarbūs;
- Nesvarbūs.

11. Kiek mokyklos vieta reitingų skalėje lemia Jūsų apsisprendimą renkantis mokyklą, kurioje mokysis Jūsų vaikas?

- Remiuosi tik reitingais;
- Reitingai turi reikšmę susidarant nuomonę apie mokyklos veiklos kokybę, tačiau galutinio apsisprendimo dėl mokyklos pasirinkimo nelemia;
- Reitingai visiškai neturi reikšmės mano apsisprendimui renkantis mokyklą.

12. Ar Jums svarbi ugdymo kokybė renkantis mokyklą?

- Taip, man svarbi ugdymo kokybė ir tai yra pagrindinis mokyklos pasirinkimo kriterijus;
- Man svarbi ugdymo kokybė, tačiau tai nėra esminis kriterijus pasirenkant mokyklą;
- Manau, yra ir svarbesnių kriterijų ;
- Ne, man svarbūs kiti mokyklos pasirinkimo kriterijai;
- Kita (įrašykite).....

13. Kokie motyvai ir kiek jie svarbūs Jums pasirenkant mokyklą?

Mokyklos pasirinkimo motyvai	Labai svarbus	Svarbus	Vidutiniškai svarbus	Nesvarbus	Visiškai nesvarbus
Ugdymo kokybė					
Rekomendacijos (draugų, artimųjų)					
Mokyklos geras vardas, įvaizdis					
Mokyklos lokacija					
Gera emocinė aplinka					
Saugi mokykla					
Aukšti mokinių mokymosi pasiekimai					
Vaikų paruošimas įvairioms olimpiadoms, konkursams					
Profesionalūs pedagogai					
Didelės neformalios veiklos pasirinkimo galimybės					
Mokyklos materialinė bazė, apsirūpinimas IKT					
Kita					

Pateikite asmeninę nuomonę apie mokyklų reitingavimą

Dėkoju už bendradarbiavimą

Žvalgomojo tyrimo anketa

Gerbiamas Respondente,

Esu Lina Mileškė, Šiaulių universiteto Edukologijos instituto 2 kurso magistrantė. Šiuo metu atlieku tyrimą, siekdama išsiaiškinti mokyklos bendruomenės narių nuomonę apie bendrojo ugdymo mokyklų reitingavimą pagal veiklos kokybės rezultatus.

Prašau Jūsų atsakyti į žemiau pateiktus klausimus įrašant atsakymą. Šis klausimynas yra anonimiškas, o jo duomenys tik apibendrinta forma bus naudojami baigiamajame magistro darbe. Tikiuosi, kad Jūsų nuoširdūs atsakymai padės gauti objektyvius tyrimo rezultatus.

Iškilius klausimams galite susiekti elektroniniu paštu: Liniukas01@yahoo.com

1. Ar domitės Nacionalinės Mokyklų Vertinimo Agentūros (NMVA) tinklalapyje skelbiama informacija apie mokyklos veiklos kokybės vertinimo ir įsivertinimo rezultatus? _____

2. Ar domitės informacija apie šalies bendrojo ugdymo mokyklų veiklos kokybės vertinimo rezultatus, skelbiamus "Reitingų" žurnale? _____

3. Kur skelbiama informacija tėvams ir mokiniams apie Jūsų mokyklos veiklos kokybės rezultatus? _____

4. Koks Jūsų požiūris į bendrojo ugdymo mokyklų reitingavimą pagal veiklos kokybės rezultatus? _____

5. Kaip manote, ar mokyklų reitingai objektyviai atspindi esamą mokyklos veiklos būklę? _____

6. Kaip Jūsų mokyklos bendruomenė vertina Jūsų mokyklos vietą (poziciją) šalies bendrojo ugdymo mokyklų reitinge? _____

7. Ar, Jūsų nuomone, mokyklų reitingai lemia tėvų apsisprendimą renkantis mokyklą?

Ačiū už atsakymus!!!!